



Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria -Vlada-Government

Zyra e Kryeministrit-Ured Premijera-Office of the Prime Minister

Zyra për Qeverisje të Mirë/Kancelarija za Dobro Upravljanje/Office on Good Governance

**Izveštaj o srednjoročnoj proceni 2017-2019
o sprovođenju Strategije i Akcionog plana za
uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko
društvo 2017. do 2021.**

Septembar – 2020.

Sadržaj

ZAHVALNOSTI	6
1. IZVRŠNI REZIME	7
1 UVOD	9
2 SVRHA I DELOKRUG PROCENE	11
2.1 Svrha procene	11
2.2 Cilj procene	11
2.3 Delokrug i procena	12
3 Metodologija procene	12
4 SPROVOĐENJE STRATEGIJE NA CENTRALNOM NIVOU	15
4.1 Rezime Strategije za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021.	15
4.2 Strateški ciljevi	15
4.3 Akcioni plan	16
4.4 Budžet za sprovođenje Strategije	16
4.5 Troškovi sprovođenja strategije	17
4.6 Praćenje sprovođenja Strategije	17
4.7 Mehanizam koordinacije i praćenja	18
5 PROCENA O SEKTORU	23
5.1 Obrazovanje	23
5.2 Zapоšljavanje i socijalna zaštita	35
5.2.1 Zapоšljavanje	35
5.2.2 Socijalna zaštita	41
5.3 Zdravstvo	49
5.4 Stanovanje	55
6 Ostale međusektorske podrške	62
6.1 Reintegracija	62
6.2 Civilna registracija	63
6.3 Rodna ravnopravnost	65
7 SPROVOĐENJE STRATEGIJE nA LokalNOM NIVOU	67
7.1 Uvod	67
7.2 Pregled lokalnih akcionih planova za uključivanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u kosovsko društvo	68
7.3 Praćenje sprovođenja	68
8 Procena sektora	69
8.1 Obrazovanje	69
8.2 Zapоšljavanje i socijalna zaštita	70
8.3 Zdravstvo	71
8.4 Stanovanje	72
9 ZAKLJUČCI	74
9.1 Relevantnost	Error! Bookmark not defined.
9.2 Efektivnost	74

9.3	Efikasnost.....	74
9.4	Uticaj.....	75
9.5	Održivost	75
9.6	Pol i ravnopravnost.....	75
10	PREPORUKE	76
10.1	Preporuke za Kancelariju za dobro upravljanje	76
10.2	Preporuke za sektor obrazovanja	76
10.3	Preporuke za sektor zapošljavanja	76
10.4	Preporuke za sektor socijalne zaštite.....	77
10.5	Preporuke za sektor zdravstva.....	77
10.6	Preporuke za stambeni sektor	77
11	Aneksi	Error! Bookmark not defined.
11.1	Aneks: Stanovništvo Kosova.....	78
11.2	Aneks: Strateški okvir ključnih pokazatelja učinka	79
11.3	Aneks: Aktivnosti Akcionog plana	82
11.4	Aneks: Aktivnosti mehanizma koordinacije	85
11.5	Aneks: Broj dece u predškolskom obrazovanju po opština.....	86
11.6	Aneks: Broj dece u predosnovnom obrazovanju po opština.....	86
11.7	Aneks: Broj učenika u osnovnom i nižem srednjem obrazovanju po opština	87
11.8	Aneks: Broj učenika u višem srednjem obrazovanju po opština.....	88
11.9	Aneks: Opštinski stambeni programi.....	89
11.10	Aneks: Spisak kontaktiranih osoba	90
12	BibliografiJa	91

Tabela skraćenica

Skraćenica	Opis
SOO	Stručno obrazovanje i osposobljavanje
ARP	Agencija za ravnopravnost polova
ARS	Anketa o radnoj snazi
AZRK	Agencija za zapošljavanje Republike Kosovo
ACR	Agencija za civilnu registraciju
ASK	Agencija za statistiku Kosova
EU	Evropska unija
KIPP	Kontekst, input, proces i proizvod
OOO	Opštinska odeljenja obrazovanja
GIZ	Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit Nemačka agencija za međunarodnu saradnju
SRS	Savet za regionalnu saradnju
EK	Evropska komisija
OAO	Opštinski akcioni odbor
OPU	Okvir ključnih pokazatelja učinka
MONT	Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije
AMTR	Aktivne mere tržišta rada
MF	Ministarstvo finansija
MEI	Ministarstvo za evropske integracije
MŽSPP	Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja
MNE	Crna Gora
MRSZ	Ministarstvo rada i socijalne zaštite
MZ	Ministarstvo zdravlja
NEET	Mladi koji nisu zaposleni ne pohađaju školu ili obuku
NVO	Nevladine organizacije
ONP	Međunarodna organizacija rada
OECD	Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
OSF	Fondacija za otvoreno društvo
OSHC	Organizacije civilnog društva
APTR	Aktivna politika tržišta rada
OAP	Opštinski akcioni plan
CSO	Centri za stručno osposobljavanje
VK	Vlada Kosova
QeMV	Vlada severne Makedonije
CSR	Centri za socijalni rad
SDC	Švajcarska kancelarija za razvoj i saradnju
ISUZ	Informacioni sistem za upravljanje zapošljavanjem
NSR	Nacionalna strategija razvoja
SUIO	Sistem upravljanja informacijama o obrazovanju
KPU	Ključni pokazatelji učinka
UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
UNPFA	Fond Ujedinjenih nacija za stanovništvo
OKZ	Opštinska kancelarija za zajednice

ZKM	Kancelarija premijera
ZDU	Kancelarija za dobro upravljanje

ZAHVALNOSTI

Kancelarija za dobro upravljanje, ljudska prava, jednake mogućnosti i borbu protiv diskriminacije pri Kancelariji premijera Republike Kosovo izražava zahvalnost svima koji su dali svoj doprinos u ovom izveštaju.

Ovaj izveštaj je proizvod opsežne saradnje sa institucijama Kosova na centralnom i lokalnom nivou i u uskoj međuinsticionalnoj saradnji sa najvažnijim lokalnim i međunarodnim akterima.

Jedna zahvalnost ide za generalne sekretare u odgovarajućim ministarstvima na njihovoj veoma važnoj podršci, takođe zahvalnosti i kontakt tačkama u ministarstvima, različitim odeljenjima, bez čije uske saradnje i kao rezultat njihovog neumornog rada, ovaj izveštaj ne bi bilo moguće izraditi.

Takođe posebna zahvalnost ide gradonačelnicima na podršci i veoma uskoj saradnji sa Kancelrijom za dobro upravljanje/Kancelrijom premijera i koordinatorima opštinskih akcionih zajednica.

Posebna zahvalnost ide i Savetu za regionalnu saradnju, Projektu integracije Roma 2020 na njihovoj podršci i doprinosu koju su dali izradi ovog Srednjoročnog izveštaja o proceni.

1. IZVRŠNI REZIME

Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. je izrađena pod vođstvom Kancelarije za dobro upravljanje pri Kancelariji premijera. Dokument je glavna politika usmerena na zatvaranje jaza između zajednica Roma i Aškalija i drugih zajednica na Kosovu. Prethodno je Kancelarija za dobro upravljanje pri Kancelariji premijera izradila i sprovela Strategiju za integraciju zajednica Roma, Aškalija i Egipćana 2009-2015 na Kosovu.

Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. su strukturirani i organizovani na osnovu četiri prioritetne oblasti, svaka sa definisanim strateškim ciljem i još od 2 do 4 specifična cilja. Ciljevi se bave izazovima u oblasti obrazovanja, zapošljavanja, socijalne zaštite, zdravstva i stanovanja. Svaki od ciljeva prioritetnih oblasti odgovara jednom mandatu resornog ministarstva i opštinskih direkcija.

U skladu sa najboljom međunarodnom praksom i zahtevima Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. i opredeljenja Kancelarije za dobro upravljanje/Kancelarije premijera da uči iz praćenja sproveđenja i kako bi se poboljšalo ukupno sproveđenje strategije, ova srednjoročna procena, koja pokriva period od 2017. do 2019, ima za cilj procenu statusa primene svake od predviđenih aktivnosti Strategije i Akcionog plana.

Ovu srednjoročnu procenu je sprovela Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera uz podršku Saveta za regionalnu saradnju, Projekat integracije Roma 2020. Procena je sprovedena u skladu sa načelima, standardima i praksama, koji se pridržavaju najboljih međunarodnih standarda i praksi, kao što su artikulisani u Načelima procene Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD).

Procena sledi model Konteksta, inputa, procesa i proizvoda (KIPP). Kratka procena sektora, opisana na početku svakog poglavlja, predstavlja Kontekst modela. Input predstavlja budžet i troškove date pod opisom sektorske procene. Proces opisuje preduzete i predstavljene aktivnosti u okviru svakog cilja. Proizvod predstavlja pokazatelj rezultata i predstavljen je grafikonima na kraju svakog poglavlja o sektoru.

Široki spektar metoda je korišćen za dovršavanje ove procene. Onlajn obuke i grupne diskusije sa svakom od kontakt tačaka ministarstva i opština. Dalje, dragocene informacije su dobijene iz ministarstava, agencija, opština i OCD-a. Podaci su dobijeni i analizirani iz godišnjih izveštaja ministarstava, godišnjih izveštaja KDU, zvaničnih statistika Agencije za statistiku Kosova (ASK) i odgovarajućih ministarstava i istraživačkih studija o temama vezanim za Rome i Aškalije, donatorima i lokanim OCD-ima.

Međutim, ova srednjoročna procena je potvrdila da su, Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021, pod vođstvom Kancelarije za dobro upravljanje pri Kancelariji premijera, i opštinski Akcioni planovi za uključivanje zajednica Roma i

Aškalija i Egipćani u kosovsko društvo, relevantni dokumenti politika, zato što su identifikovali ključne izazove obrazovanja, zapošljavanja, socijalne zaštite, zdravlja i stanovanja. Tokom sproveđenja strategije i Akcionih planova **uspostavljeno je nekoliko novih institucionalnih mehanizama**, kako na centralnom, tako i na lokalnom nivou administracije. Mehanizam za koordinaciju u pri Kancelariji za dobro upravljanje je, svojim redovnim sastankom sa kontakt tačkama u resornim ministarstvima i opštinama, uglavnom doprineo dostignućima u prioritetnim sektorima.

Dokazi prikupljeni iz različitih izvora su pokazali da je strategija imala značajan pozitivan efekat na rast i dostignuća učenika u obrazovanju, na uključivanje najsiročajnijih u šemama socijalne zaštite, na poboljšanje pristupa zdravstvenoj zaštiti i stambenim uslugama, zato što zaposlenje i dalje ostaje izazov.

Srednjoročna procena zaključuje da su se u **sektoru obrazovanja** upisivanje i pohađanje pripadnika zajednice Roma i Aškalija na svim nivoima obrazovanja, tokom perioda od 2017. do 2019. godine, povećavali i poboljšavali svake godine. Međutim, učešće u predškolskom obrazovanju i dalje je nisko i potrebno je više napora da se ono poboljša.

Postignut je značajan napredak u uključivanju pripadnika zajednica Roma i Aškalija u šeme socijalne pomoći i socijalne usluge koje pružaju Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MRSZ) i centri za socijalni rad (CSR) koji se nalaze u svakoj opštini. Iako zajednice Roma i Aškalija čine 0,51% Roma, odnosno 0,90% za Aškalije stanovništva Kosova, njihove beneficije su premašile više od 10,4% sredstava socijalne pomoći za 2019. godinu, 10,3% u 2018. i 9,5% u 2017. godini.

Uključivanje pripadnika zajednica Roma i Aškalija u Aktivne mere tržišta rada (AMTR) se blago popravilo u poređenju sa prethodnim periodima, ali još uvek nije dostiglo željeni nivo, zato što zapošljavanje i dalje ostaje izazov i ispunjavanje kvota zapošljavanja prema zakonu ne čini se da je izvodljivo za period strategije.

Što se tiče pristupa zdravstvenim uslugama, postignut je napredak u vakcinaciji dece, kontroli raka dojke i kampanjama podizanja svesti. Što se tiče vakcinacije, ukupno je vakcinisano 1.400 dece u 2017. godini, 7.786 u 2018. godini i oko 6.832 u 2019. godini.

U oblasti stanovanja je napredak bio primetan u izradi trogodišnjih stambenih programa, koji su radili na identifikovanju stambenih potreba i porodica bez odgovarajućeg stanovanja za zajednice Roma i Aškalija. Do kraja 2019. godine je postojalo 12 opštinskih programa stanovanja, aktivnih i u toku, a još 6 je izrađeno i opštine su u procesu odobravanja.

Kako bi se izmerio i uporedio napredak, razvijen je Okvir ključnih pokazatelja učinka (KPI), prikupljeni su podaci na istorijskoj osnovi, gde je to bilo moguće, tokom perioda od 3 do 5 godina i dostupni su u aneksu ovog izveštaja.

1 UVOD

Romi su najveća etnička manjina u Evropi, kao i jedna od najugroženijih i isključenih grupa iz društva. Godinama su obično imali ograničen pristup osnovnim uslugama i ekonomskim mogućnostima. Iako ne postoje pouzdani podaci o romskoj populaciji na zapadnom Balkanu, Romi su imali ograničen pristup obrazovanju, ekonomskim mogućnostima, zdravstvenoj zaštiti, stanovanju i osnovnim uslugama i dokumentacijom, čak i u odnosu na svoje neromske komšije koji žive u fizičkoj blizini.

Prema popisu stanovništva na Kosovu 2011. godine, oko 35.784 stanovnika Republike Kosovo su pripadnici zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. Od toga su 8.824 Romi i 15.436 Aškalije koji žive na Kosovu.

U posledne dve decenije, institucije Kosova su, zajedno sa međunarodnim partnerima, razvile veoma napredan pravni okvir i politike zasnovane na međunarodnim standardima i najboljim praksama za sve zajednice. Ustav Kosova priznaje Rome i Aškalije kao dve različite etničke zajednice koje žive na Kosovu. Ustav garantuje uživanje pojedinačnih i kolektivnih prava u skladu sa međunarodnim i nacionalnim standardima ljudskih i prava zajednica. Zakon o zaštiti i unapređenju prava zajednica, član 9.2. se posebno odnosi na Rome, Aškalije i Egipćane i obraća „posebnu pažnju” na Rome, Aškalije i Egipćane.

Poslednja anketa o radnoj snazi (ARS) Agencije za statistiku Kosova (ASK), objavljena u decembru 2019. godine, naglašava nizak udio na tržištu rada od 40,5% (ASK, ARS 2019), posebno među mladima i ženama, i visoku stopu nezaposlenosti (25,7%). Oko dve trećine aktivne radno sposobnog stanovništva je pasivno (59,5%). Stopa nezaposlenosti mladih (od 15 do 24 godine) je preko 49,4%. Stopa NEET-a za mlaade od 15 do 24 godine je oko 32,7%. Kao rezultat visoke stope nezaposlenosti, u svim zajednicama prevladavaju i primetne su veoma visoke stope siromaštva, posebno u ruralnim područjima i među grupama zajednica, uključujući zajednice Roma i Aškalija. Oni se suočavaju sa poteškoćama u napredovanju u obrazovanju i karijeri.

U pozadini ovih izazovnih aspekata i kao odgovor na ove izazove i za njihovo prevazilaženje, Vlada Kosova je, uz podršku EU-a i drugih institucionalnih partnera, razvila koherentne multisektorske političke okvire, razrađivanjem sektorske vizije za rešavanje srednjoročnih i dugoročnih izazova u obrazovanju, zapošljavanju, SOO-u, socijalnoj inkluziji i stanovanju za sve zajednice koje žive na Kosovu, uključujući zajednicu Roma i Aškalija.

Što se tiče obrazovanja, zapošljavanja, socijalne zaštite i stanovanja zajednica Roma i Aškalija, Vlada Kosova usvojila je i odobrila Strategiju za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. U sprovođenju Strategije i njenog Akcionog plana i predviđenih mera je obuhvaćeno 7 ministarstava, Ministarstvo rada i socijalne zaštite (MRSZ), Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije (MONT), Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP), Ministarstvo zdravlja (MZ), Ministarstvo finansija (MF), Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP), Ministarstvo javne uprave (MJU), Ministarstvo lokalne samouprave (MLS) i sve opštine u kojima žive Romi i Aškalije. Sprovođenje takođe uključuje i druge agencije, poput Agencije za zapošljavanje Republike Kosovo (AZRK), Agencije za statistiku Kosova (ASK), Agencije za civilnu registraciju (ACR) i Agencije za ravnopravnost polova (ARP).

Međutim, da bi bio efektivan, proces izrade politika zavisi od redovnog praćenja napretka ka ciljevima i sprovođenju pojedinačnih mera i redovnih procena. Praćenje je rutinsko prikupljanje i analiza informacija radi praćenja napretka u odnosu na utvrđene planove i provere usklađenosti sa utvrđenim standardima. Ovo pomaže u identifikovanju trendova i modela za prilagođavanje i poboljšanje politika i strategija.

Iz ovog razloga i radi poboljšanja sveukupne politike i strateškog planiranja za osetljive grupe, posebno za zajednice Roma i Aškalija, Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera Kosova je uspostavila mehanizam koordinacije za izveštavanje i praćenje sprovođenja, koji predstavlja svako ministarstvo. KDU je objavilo godišnje izveštaje o praćenju sprovođenja, koji pokazuju napredak postignut u primeni Strategije i Akcionog plana. Slični mehanizmi su uspostavljeni i na lokalnom nivou odgovarajućih opština.

Ova srednjoročna procena Strategije za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. razrađuje dostignuća, izazove i uticaj Strategije i Akcionog plana na uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021.

2 SVRHA I DELOKRUG PROCENE

Srednjoročne procene i zahtevi su uključeni u Priručnik za strateško planiranje i integrisani okvir planiranja strategije za poboljšanje planiranja i koordinacije politika na Kosovu 2016. do 2018.

Srednjoročna procena takođe odražava zahtev Kancelarije za dobro upravljanje (KDU) pri Kancelariji premijera (KP) da se izvrši nezavisna procena napretka primene Strategije i Akcionog plana usred njenog životnog ciklusa.

2.1 Svrha procene

Procena se vrši u svrhu:

- učenja o poboljšanjima u obrazloženju, izradi, rukovođenju, sprovođenju i upravljanju Strategijom i Akcionim planom
- odgovornosti prema međunarodnim razvojnim partnerima i institucijama Kosova za njihov doprinos i sredstva uložena u sprovođenje i praćenje Strategije i Akcionog plana,
- dobrog javnog znanja koje doprinosi pristupima jačanju kapaciteta za sprovođenje, praćenje i procenu u resornim ministarstvima i opštinama, i kada je to potrebno u izradi, redizajniranju i upravljanju intervencijama za poboljšanje.

2.2 Cilj procene

Ciljevi procene su da se:

- identifikuju prepreke i dostignuća,
- nauče lekcije iz dosadašnjeg procesa kao osnove za odgovornost prema zainteresovanim stranama,
- daju preporuke za poboljšanja u izradi, rukovođenju, upravljanju i sprovođenju Strategije i Akcionog plana za preostali period sprovođenja, kako bi se dalje poboljšala održivost rezultata.
- stvoriti dobro javno znanje (lekcije, pristup) nakon procene kako bi se informisale oblasti procene razvoja, izgradnje kapaciteta, izgradnje institucija,

Korisnici i namenske upotrebe procene uključuju:

- Vladu Kosova - putem izazova procene u vezi sa upravljanjem, sprovođenjem i nadzorom strateškog upravljanja,
- Resorna ministarstva, MONT, MRSZ, MZ, MŽSPP u vezi sa obavljanjem neprekidnih operacija i razvoja i lekcija za poboljšanje,
- Razvojne partnere i donatore (međunarodne razvojne agencije, NVO-e, fondacije) - u smislu informisanja o odlukama o neprekidnom finansiranju,
- Zainteresovane strane privatnog sektora, vlade i dobrovoljne organizacije, aktivne po pitanjima u vezi sa zajednicom Roma i Aškalija.

2.3 Delokrug i procena

Procena obuhvata period od januara 2017. do decembra 2019. godine i, tamo gde je potrebno, uzima u obzir razvoj događaja do trenutka izrade izveštaja (jun 2020. godine). Procena pokriva sve ciljeve Strategije i Akcionog plana u oblasti obrazovanja, zapošljavanja i socijalne zaštite, zdravstva i stanovanja.

3 Metodologija procene

Širi delokrug Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. i njegov sadržaj povezan sa drugim horizontalnim, međusektorskim političkim inicijativama i strategijama za zajednice zahteva upotrebu brojnih metoda i alata za procenu njegove strateške i operativne primene na centralnom i lokalnom nivou vlasti i njenog uticaja na život pripadnika zajednica Roma i Aškalija na Kosovu. Kao rezultat, korišćen je širok spektar metoda za dobijanje podataka i podržavanje procene.

Metodologija ove srednjoročne procene sastoji se od nekoliko koraka i ciklusa, koji uključuju:

- Planiranje i pripremu srednjoročne procene,
- Pregled dokumentacije (desk review) glavnih dokumenata istorijata,
- Razvoj Okvira za praćenje pokazatelja i aktivnosti,
- Pružanje online obuke sa opštinskim Kancelarijama za zajednice,
- Pojedinačni i grupni razgovori sa opštinskim osobljem koje radi sa zajednicama,
- Analiza i sastavljanje podataka

Kako bi se obezbedile informacije o postizanju ciljeva Strategije, o sprovedenim aktivnostima i postignutim rezultatima, razvijen je okvir izveštavanja, praćenja i procene, koji pruža informacije o ostvarenom napretku i postignutom rezultatu. Proces procene je podeljen u 4 koraka i faze, kao što je prikazano na sledećoj slici:



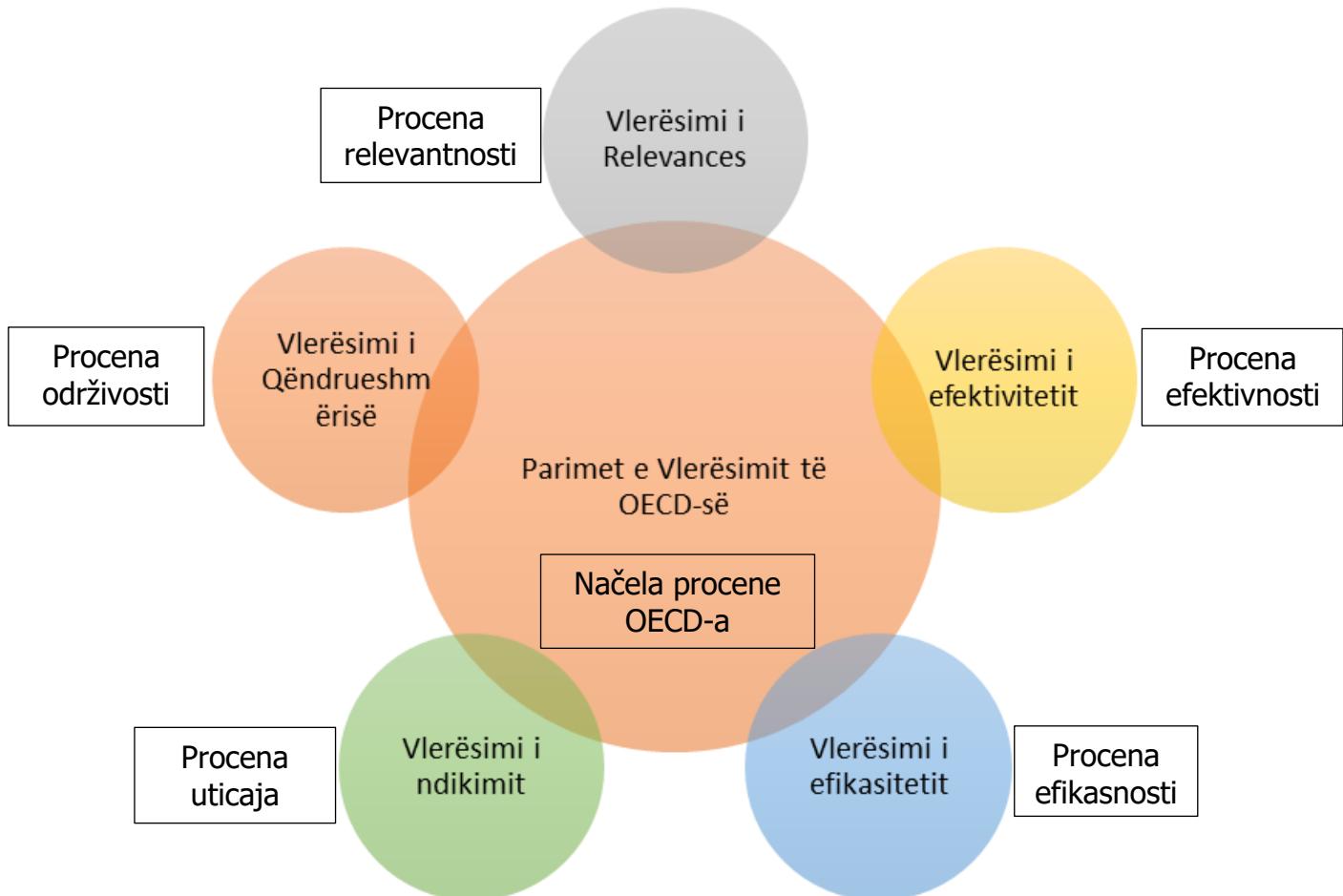
Okvir izveštavanja o pokazateljima i aktivnostima sa kratkim uputstvom je izrađen i poslat svakoj opštini radi prikupljanja podataka na lokalnom nivou. Okvir pokazatelja i aktivnosti, dopunjeno podacima iz OKZ-a, je vraćen Kancelariji za dobro upravljanje/Kancelariji premijera na dalju analizu podataka.

Prikupljanje podataka, podaci su sažeti od institucija sa centralnog nivoa koje su uključivale ministarstva kao što su MONT, MRSZ, MZ, MŽSPP i MUP, kao i brojne agencije poput Agencije za zapošljavanje Kosova (AZRK), Agencije za civilnu registraciju (ACR) i Agencije za statistiku Kosova (ASK) i **Institucije lokalnog nivoa** u opštinama u kojima žive pripadnici zajednica Roma i Aškalija. Prikupljene su, pregledane i analizirane objave u vezi sa zajednicama Roma i Aškalija i druge srodne strategije, kao i literatura o izgradnji kapaciteta i razne vrste dokumenata.

Analiza i izveštavanje

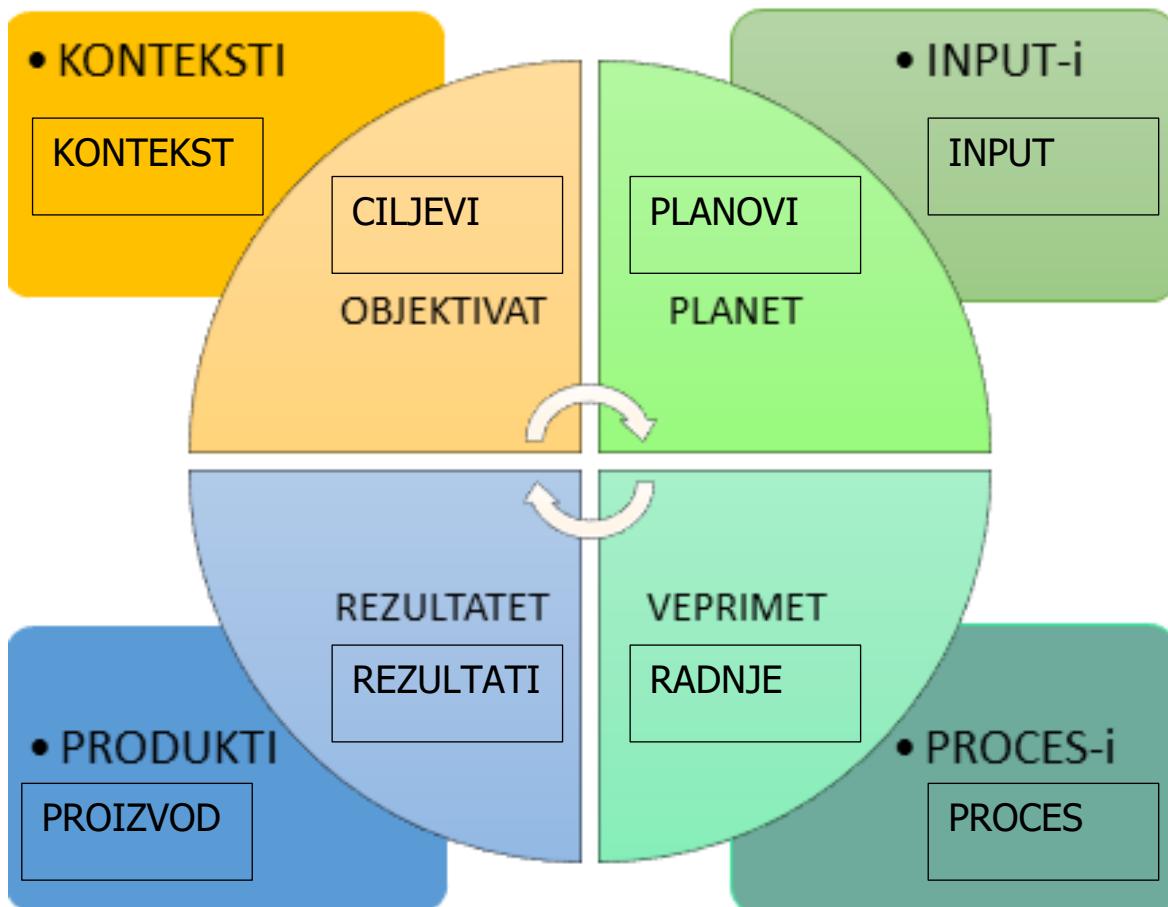
Okvir za praćenje i procenu je razvijen na osnovu detaljnog ispitivanja i procene Strategije i njenog Akcionog plana. Ova matrica praćenja i procene je korišćena za strukturiranje analize podataka, za posmatranje trendova i razvoja na osnovu prikupljenih podataka.

Pokazatelji su klasifikovani prema sledećoj šemi koja omogućava posmatranje trendova i uticaj na rezultate postignute tokom godina.



Slika 1: Načela DAC procene OECD-a

Metodologija procene se sastoji od kombinacije načela procene OECD-a, međunarodnih standarda i praksi utvrđenih u Odboru za razvojnu pomoć i KIPP modela (kontekst, input, proces i proizvod).



Slika 2: KIPP – Model procene prema kontekstu, inputu, procesu i proizvodu

Sledeći kriterijumi su korišćeni kako bi se utvrdilo da li su strategije ili podsticaji imali pozitivan uticaj ili ne:

- Promene u kvantitativnim trendovima.
- Promene u načinu na koji se osnovne aktivnosti sprovode ili organizuju.

Fokus ove procene je da:

- predstavi strategiju u kratkom, jednostavnom, sažetom i razumljivom formatu,
- jasno navede šta je planirano, završeno i postignuto,
- predstavi i analizira budžet i troškove za sprovođenje,
- putem tabele prikaže uticaj mera i aktivnosti,
- izvuče zaključke i pouke i
- daje preporuka za poboljšanje.

4 SPROVOĐENJE STRATEGIJE NA CENTRALNOM NIVOU

4.1 Rezime Strategije za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021.

Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. su izrađeni na osnovu angažovanja Vlade Republike Kosovo za zajednice i Nacionalne strategije razvoja 2016. do 2021, a koju je Vlada Kosova odobrila u aprilu 2017. godine.

Proces izrade strategije pod vođstvom Kancelarije za dobro upravljanje pri Kancelariji premijera je uključivao ključne međunarodne i lokalne aktere i zainteresovane strane. Izradi ovog dokumenta su prethodile intenzivne pojedinačne i grupne konsultacije sa predstavnicima svih relevantnih institucija, ministarstava i civilnog/nevladinog sektora.

Korišćena metodologija je kombinacija radionica i sastanaka tematskih radnih grupa o obrazovanju, zapošljavanju i socijalnoj zaštiti, zdravstvu i stanovanju.

Svaka radna grupa je raspravljala i sastavila sektorsku procenu i na osnovu nje predložila opšte i specifične ciljeve strategije. Takođe, tokom izrade strategije, međuministarska radna grupa je posebnu pažnju posvetila sledećim ključnim elementima:

- Nacionalnoj strategiji za razvoj (NSR) 2016. do 2021,
- Strategiji i Akcionom planu za integraciju zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u Republici Kosovo 2009. do 2015,
- Evropskim integracijama i perspektivi članstva,
- Deset osnovnih načela za integraciju Roma,
- Postojećim dokumentima i strategijama - međusektorskim pitanjima,
- Konsultacijama sa tematskim akterima.

4.2 Strateški ciljevi

Strategija 2017. do 2021. postavlja četiri (4) strateška cilja. Ciljevi se bave potrebama za promenom i poboljšanjem života građana Kosova i takođe predstavljaju izazove odgovarajućim institucijama.

Strateški ciljevi pokrivaju osnovne segmente četiri (4) sektora, uključujući:

- Obrazovanje
- Zapošljavanje i socijalnu zaštitu,
- Zdravstvo,
- Stanovanje,

Sledeća tabela daje sažetak prioriteta koje je sektor postavio sa svojim strateškim ciljem i specifičnim podciljevima sa brojem aktivnosti iz Akcionog plana.

Tabela 1: Prioritetna oblast sa brojem specifičnih ciljeva i aktivnosti

Br.	Tematska grupa	Broj specifičnih ciljeva	Broj aktivnosti
1	Obrazovanje	3	28
2	Zapošljavanje i socijalna zaštita	2	18
3	Zdravstvo	3	25
4	Stanovanje	3	20
Ukupno		11	91

Strateški plan postavlja četiri (4) strateška cilja, sa približno tri (3) specifična cilja, ukupno jedanaest (11) za svaki od strateških ciljeva koji pokrivaju svaki segment sektora, odnosno obrazovanje, zapošljavanje i socijalnu zaštitu, zdravstvo i stanovanje.

4.3 Akcioni plan

Strategiju i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. je odobrila Vlada Kosova i razrađuje konkretne mere koje treba da preduzmu relevantne institucije na centralnom i lokalnom nivou, kao i vremenski raspored i procene budžeta za njihovo sprovođenje.

Akcionim planom 2017. do 2021. predviđena je 91 aktivnost koja treba da dovede do postizanja ciljeva strategije. Kao što je navedeno, cilj je da se fokusira na prioritetne oblasti za delovanje i intervencije za buduće godine od 2017. do 2021. u sveobuhvatnom i integrисаном okviru.

4.4 Budžet za sprovođenje Strategije

Procenjeni budžet za sprovođenje ove Strategije dobijen iz Akcionog plana strategije i dalje razrađen pokazuje ukupan budžet od 8.684.758 evra, za trogodišnji period, uključujući sve prioritetne oblasti, sa kojima je većina budžeta, od oko 39%, izdvojena za sektor obrazovanja, za kojim sledi sektor stanovanja sa 33%.

Tabela 2: Planirani budžet za sprovođenje Strategije 2017. do 2021.

Prioritetna oblast	Budžet u evrima	Budžet Kosova u postotcima	Opštinski budžet u postotcima	Sredstva donatora u postotcima	Postotak sektora u ukupan budžet
Obrazovanje	3.385.650 €	23%	4%	73%	39%
Zapošljavanje	511.650 €	76%		24%	6%
Socijalna zaštita	1.631.038 €	76%		24%	19%
Zdravstvo	265.000 €	58%		42%	3%
Stanovanje	2.891.420 €	12%	2%	86%	33%
Ukupno	8.684.758 €	33%	2%	64%	100%

Izvor 1: Akcioni plan Strategije za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021.

4.5 Troškovi sprovođenja strategije

Putem novog razvijenog Okvira o pokazateljima i aktivnostima i pregled izveštaja, uloženi su napor da se pribave finansijski podaci o aktivnostima koje su izvodile institucije sa centralnog i lokalnog nivoa tokom sprovođenja Strategije. Ministarstva su pružila finansijske podatke koji se mogu pripisati direktnim troškovima korisnika, npr. iznos stipendija obezbeđenih studentima, iznos sredstava prenetih iz šema socijalne zaštite, npr. iznose socijalne pomoći, osnovne iznose penzija i druge usluge koje je pružalo MRSZ.

Tabela u nastavku prikazuje troškove po funkcijama i ministarstvima za 2017., 2018. i 2019. godinu, ukupan iznos perioda i procenat svake od funkcije.

Tabela 3: Troškovi sprovođenja strategije prema sektoru 2017. do 2019.

Troškovi prema sektoru	2017.	2018.	2019.	Total	Postotak
Troškovi MONT-a za obrazovanje	83.455	78.500	185.000	346.955	2,91%
Troškovi MRSZ-a za zapošljavanje	164.000	153.200	175.900	493.100	4,13%
Troškovi MZ-a za zdravstvo	50.000	50.000	50.000	150.000	1,26%
Troškovi MONT-a za stanovanje	231.650	266.065	285.906	783.621	6,57%
Troškovi MUP-a za re-integraciju	345.737	330.809		676.546	5,67%
Troškovi MRSZ-a za socijalnu zaštitu	2.792.215	3.412.720	3.279.504	9.484.439	79,47%
Troškovi MPŠRR-a za ruralno zapošljavanje/razvoj	432.376	440.889		873.265	7,32%
Troškovi Kancelarije za zajednice za pitanja zajednice	34.000	34.000	34.000	102.000	0,85%
Ukupno	3.667.057	4.291.294	3.976.310	11.934.661	100,00%

Izvor 2: Izveštaji i administrativne baze podataka ministarstava

Putem dubljeg razumevanja budžeta i troškova strategije koja se procenjuje, može se zaključiti da samo budžetski izdaci u ekonomskoj kategoriji, transferi i subvencije, za socijalnu pomoć za zajednicu Roma i Aškalija, MRSZ-a za trogodišnji period dosežu na 9.484.439 evra i premašuju ukupni planirani budžet strategije. Ovaj iznos za 2019. godinu ne uključuje druge transfere i subvencije kao što su invalidska penzija, pružanje socijalnih usluga itd.

4.6 Praćenje sprovođenja Strategije

Kako bi bio efikasan, proces izrade politika zavisi od redovnog praćenja napretka ka ciljevima i sprovođenju pojedinačnih mera, kao i od redovnih procena. Praćenje je sistematsko i rutinsko prikupljanje i analiza informacija radi praćenja napretka u odnosu na utvrđene planove i provere usklađenosti sa utvrđenim standardima. Pomaže u identifikovanju trendova i modela za prilagođavanje strategija. Cilj mu je poboljšanje efikasnosti i efektivnosti strategije i sprovođenja akcionog plana. Što se tiče dokumenata strateškog planiranja, praćenje je sastavni deo svakog strateškog dokumenta institucija Kosova.

Kancelarija za dobro upravljanje (KDU) pri Kancelariji premijera je ključno odeljenje, koje je zaduženo za praćenje sprovođenja Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021.

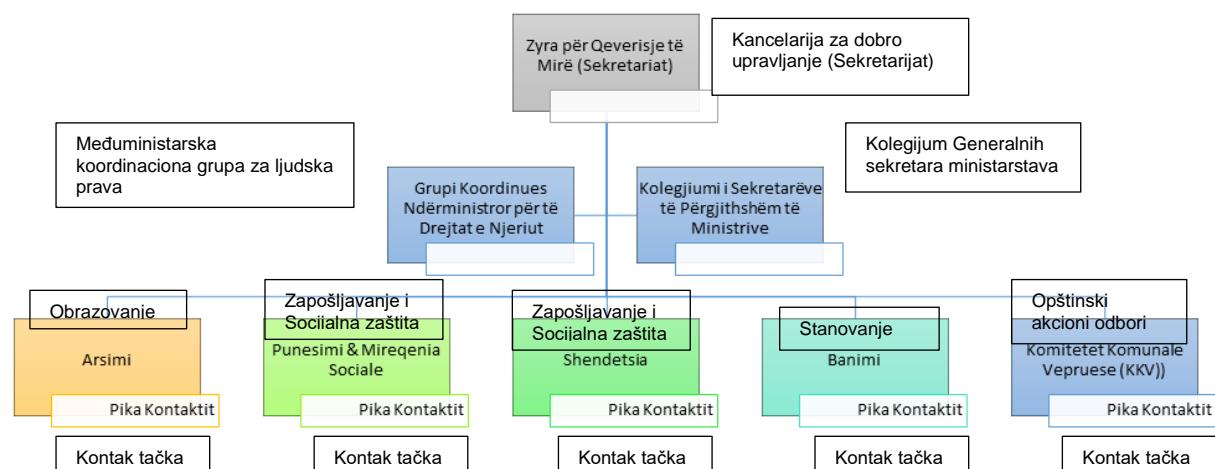
KDU je uspostavila mehanizam koordinacije za praćenje sprovođenja, koji zastupa svako ministarstvo i objavila je godišnje izveštaje o napretku u sprovođenju Strategije i Akcionog plana.

4.7 Mehanizam koordinacije i praćenja

Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. su dali mandat Kancelariji za dobro upravljanje (KDU) pri Kancelariji premijera sa koordinacionom ulogom za sprovođenje ove strategije. Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera, kao Sekretarijat ove Strategije i Akcionog plana, koordinira, prati i nadgleda sprovođenje Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021.

Mehanizmi koji će obezbediti nesmetano sprovođenje Strategije su:

- Kancelarija za dobro upravljanje (KDU) pri Kancelariji premijera, odgovorna za nadgledanje i koordinaciju sprovođenja Strategije i Akcionog plana,
- Sektorske kontakt tačke za koordinaciju sprovođenja Strategije i Akcionog plana,
- Opštinske akcione komisije (OAK) za svaku opštinu.



Slika 3: Organogram mehanizma za koordinaciju strategije

Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera – Sekretarijat, na osnovu mandata datog strategijom za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo je Sekretarijat ove strategije.

Dakle, Kancelarija za dobro upravljanje pri Kancelariji premijera, kao vodeća institucija za koordinaciju i praćenje sprovođenja Strategije, je imenovala osoblje sa dobim veštinama sa odgovarajućim profilom, sa dugogodišnjim iskustvom u radu sa pravima zajednica i poznavanjem engleskog jezika za pokrivanje i koordinaciju sa svim kontakt tačkama u ministarstvima i opštinama. KDU, kao sekretarijat za koordinaciju, je preduzela neke mere za sprovođenje strategije koje su predstavljene u nastavku.

KDU/KP kao i svake godine, u 2019. i 2020. godini, u skladu sa svojim mandatom, je nastavila sa koordinacijom i aktivnostima praćenja za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo,

putem sprovođenja Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021.

U okviru ovih aktivnosti pripremljena su 3 godišnja izveštaja, koordinacija sa nevladnim organizacijama i predstavnicima zajednica putem sektorskih sastanaka, analiza i raznih programa, kao i izgradnji kapaciteta mehanizama na lokalnom nivou.

Izveštaji predstavljaju pregled neprekidnih napora i aktivnosti koje je preduzela Vlada Kosova za bolje sprovođenje Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija, kako bi se obezbedilo što bolje socio-ekonomsko blagostanje ove dve zajednice sa fokusom na: pristup zapošljavanju, zdravstvu, stanovanju i obrazovnom sistemu. U okviru izveštaja, procenjena su četiri sektora na osnovu ciljeva Akcionog plana: obrazovanje, zapošljavanje i socijalna zaštita, zdravstvo i stanovanje.

Izveštaji su takođe identifikovali i predstavili izazove za sprovođenje aktivnosti predviđenih Akcionim planom i ispitali mogućnosti u obliku preporuke za prevazištaženje ovih prepreka.

Deklaracija o Romima

Premijer Kosova je, 4. jula 2019, učestvovao na poslovnom forumu na Samitu lidera zapadnog Balkana u Poznanju u Poljskoj, gde je usvojio Rimsku deklaraciju. Ovom deklaracijom, premijeri zapadnog Balkana su se obavezali da će integrisati Rome u društvo i obećali da će ojačati napore kao deo procesa proširenja Evropske unije i regionalne saradnje. Ova Deklaracija predviđa 5 ciljeva: **a. Zapošljavanje, b. Stanovanje, c. Obrazovanje, d. Zdravlje, e. Civilnu registraciju, f. Nediskriminaciju.**

Izveštavanje o primeni Međunarodnih instrumenata za manjinska prava i Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina

Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera, poštujući obaveze koje proizilaze iz međunarodnih instrumenata i zasnovane na težnjama Vlade Kosova kao mandat za izveštavanje o međunarodnim instrumentima i onima Evropske unije u saradnji sa Kancelarijom za pitanja zajednica/Kancelarija premijera, je koordinirala proces sprovođenja preporuka Saveta ministara Saveta Evrope za primenu Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina tokom 2019. godine. Ova saradnja je dodatno ojačana izmenama i dopunama Odluke br. 140/2014, od 10. 11. 2014. godine o osnivanju Tehničke radne grupe za koordinaciju sprovođenja preporuka Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, izmenjene i dopunjene Odlukom br. 180/2019 od 11. 10. 2019. godine, menjajući položaj Kancelarije za pitanja zajednica/Kancelarije premijera iz člana u zamenu predsedavajućeg. Tehničkom grupom predsedava Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera.

Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera, koja takođe predsedava Tehničkom radnom grupom za koordinaciju sprovođenja preporuka Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, je organizovala sastanak Tehničke radne grupe, dana 23. 12. 2019. godine.

Sastanak je služio za predstavljanje preporuka Saveta Evrope o primeni Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina na Kosovu i aktivnostima usmerenim na sprovođenje ovih preporuka. Sastanku su prisustvovali članovi Tehničke radne grupe i sve odgovarajuće institucije. Kao rezultat sastanka, izrađen je dnevni red za sprovođenje preporuka, kojim su identifikovane institucije za sprovođenje preporuka i za preuzimanje odgovornosti.

Zaključci seminara za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana

Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera je, 21. februara 2018. godine, izradila Godišnji izveštaj za 2018. godinu za praćenje aktivnosti koje sprovode ministarstva za zaključke seminara za zajednice Roma, Aškalija i Ekipćana. Izveštaj je, 10. juna 2019. godine, poslat Evropskoj komisiji. Što se tiče 2019. godine, Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera je završila „Izveštaj o zaključcima za 2019. godinu sa seminara za uključivanje zajednica Roma, Aškalija i Ekipćana” i, dana 3. 4. 2020. godine, ga je poslala Evropskoj komisiji.

Izveštaji sastavljeni kao rezultat preuzimanja odgovornosti za sprovođenje ovih zaključaka seminara od strane institucija Kosova. Ovaj izveštaj sastavila je Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera, sa odgovarajućim zainteresovanim stranama za sprovođenje zaključaka seminara, Ministarstvom obrazovanja, nauke i tehnologije, Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom rada i socijalne zaštite, Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja, Ministarstvom administracije lokalne samouprave. Izveštaji predstavljaju aktivnosti koje je ministar preuzeo za pet sektora: obrazovanje, zapošljavanje i socijalnu zaštitu, zdravstvo, stanovanje i registraciju.

Izveštaji procenjuju sprovođenje aktivnosti institucija Kosova i uticaj sprovođenja zaključaka i Strategije i Akcionog plana na poboljšanje obrazovnog, socio-ekonomskog, kulturnog, zdravstvenog stanja i zdravstvenog stanja zajednica Roma i Aškalija.

U koordinaciji sa lokalnim nivoom

Stvaranje mehanizama na lokalnom nivou i izrada Akcionog plana za zajednice Roma, Aškalija i Ekipćana

Uz podršku Kancelarije za dobro upravljanje/Kancelarije premijera, opštine su izradile akcione planove na lokalnom nivou i stvorile mehanizam kao što je „Opštinske akcione odbore”, kako bi imale bolju koordinaciju, veštine i komunikaciju na lokalnom - centralnom nivou i bolje praćenje u sprovođenju Strategije i akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021.

Ukupno 18 opština - koje imaju stanovništvo sa najvećim brojem zajednica Roma, Aškalija i Ekipćana - je razvilo akcione planove na lokalnom nivou i uspostavila mehanizme „Opštinskih akcionih odbora”. Ove opštine su: Lipljan, Uroševac, Mitrovica, Vučitrn, Štimlje, Suva Reka, Priština, Srbica, Gračanica, Vitina, Obilić, Istok, Đakovica, Prizren, Gnjilane, Orahovac, Kosovo Polje i Klina.

Izgradnja kapaciteta na lokalnom nivou

Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera kao podršku za NVO Glas Roma, Aškalija i Ekipćana je, 25. i 26. juna 2019. godine, organizovala dvodnevnu radionicu na temu „Koordinacioni mehanizam za sprovođenje Strategije za uključivanje zajednica Roma i Aškalija (2017. do 2021)” za koordinator Odbora za akciju u zajednici iz opština i kontakt tačaka u četiri ministarstva.

Svrha dvodnevne radionice je bila povećanje kapaciteta, predstavljanje zadataka i odgovornosti Odbora za akciju u zajednici i koordinatora, gde se razgovaralo o lokalnim akcionim planovima za sprovođenje Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo.

Koordinacija sa civilnim društvom

Prema mandatu za koordinaciju Kancelarije za dobro upravljanje/Kancelarije premijera, organizovani su sastanci sa NVO-ima iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

Svrha sastanaka sa civilnim društvom bila je koordinacija sprovođenja Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021, putem razmene informacija radi povećanja saradnje i koordinacije između institucija i civilnog društva, radi što efikasnijeg sprovođenja Strategije i Akcionog plana.

Sastanci su bili organizovani na sledeći način:

MARTA 2019, 29. marta za stanovanje, 28. marta za zdravstvo, 25. marta za zaposlenje, 26. aprila 2019. za obrazovanje

SEPTEMBRA 2019, 4 sektorska sastanka prema sektorima: 20. septembra za stanovanje, 19. septembra za zdravstvo, 19. septembra za zaposlenje.

NOVEMBRA 2019, 4 sektorska sastanka prema sektorima: 25. novembra za obrazovanje, 27. novembra za zdravstvo, 26. novembra za rad, 27. novembra za stanovanje

Nacionalna platforma integracije

Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera u saradnji sa Savetom za regionalnu saradnju i uz finansijsku podršku Evropske komisije, u okviru projekta integracije Roma 2020. godine, je organizovala nacionalnu platformu za integraciju, stanovanje i zapošljavanje Roma na Kosovu uz učešće civilnog društva 6. septembra 2019. godine, gde su učesnici bile nevladine organizacije i službenici sa centralnog i lokalnog nivoa.

Forum je imao za cilj da razgovara o primeni Strategije i akcionog plana za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021. i merama preduzetim u oblasti stanovanja i zapošljavanja za 2018. do 2019.

Teme o kojima se razgovaralo su: Sprovođenje 2019. i predloženi prioriteti 2020: Dostignuća i izazovi; Sprovođenje strategije i Akcionog plana na lokalnom nivou - saradnja sa civilnim društvom - budžet.

Izrada programa, analiza i metodologija

Izrada budžetskog programa; stanovanje i obrazovanje

Preporuke za poboljšanje sistema budžetiranja za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana; Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera, kao podrška SRG-u, je izradila budžetski program usmeren na poboljšanje budžetskih programa za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana. U ovoj inicijativi su razvijena 2 pilot programa:

- Stanovanje,
- Preduniverzitetsko obrazovanje

U okviru projekta za izradu budžetskog programa, u početku je organizovana dvodnevna obuka na temu „Pilot smernice za budžetiranje za Rome koja će pokrenuti prezentaciju odgovornog budžeta za Rome u kosovskim budžetskim praksama i procedurama”, dana 21. i 22. decembra.

Svrha obuke bila je izrada redovnog programa i budžetskog programa praćen uputstvima i podrškom stručnjaka.

Učesnici obuke su bili službenici uključeni u pripremu važnih budžetskih programa za integraciju Roma od strane ministarstava i drugih važnih vladinih institucija. Kao deo projekta, u okviru izrade nacrta budžetskog programa, organizovana su dva konsultativna sastanka sa resornim ministarstvima, gde su konsultovani službenici iz Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnologije, Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja i Ministarstva finansija. Prvi sastanak sa Ministarstvom životne sredine i prostornog planiranja i Ministarstvom finansija je organizovan 25. 9. 2019, a sa Ministarstvom obrazovanja, nauke i tehnologije 24. 9. 2019, a drugi konservativni sastanci istih ministarstava su organizovani 3. 10. 2019, gde su procenjene i završene konkretne preporuke.

Razvoj metodologije za kartografiju

Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera je, uz podršku Saveta za regionalnu saradnju, razvila metodologiju za kartografiju u okviru projekta Regionalnih karata stanovanja Roma na zapadnom Balkanu koji sprovodi Savet za regionalnu saradnju - Integracija Roma 2020. Dana 25. 9. 2019. su organizovani različiti sastanci sa sledećim akterima:

- Ministarstvo nadležno za prostorno planiranje i izgradnju,
- Katastar
- Kancelarija za statistiku (organizacija odgovorna za Nacionalni popis i statistiku),
- Predstavnik lokalnih samouprava (Unija lokalnih samouprava ili bilo koja druga slična organizacija),

Organizacije civilnog društva koje rade na pitanjima stanovanja Roma

Svrha sastanaka je bila predstavljanje nacrta metodologije, gde je sa učesnicima razgovarano o nekim specifičnim detaljima, posebno o predloženoj definiciji „romskog naselja”, a zatim o dostupnosti podataka na različitim nivoima i institucijama, mogućnostima za prikupljanje podataka i preklapanja, itd.

Nacionalna analiza glavnih politika usmerenih na integraciju Roma na Kosovu

Kancelarija za dobro upravljanje/Kancelarija premijera Kosova je, u saradnji sa Akcionim timom za integraciju Roma 2020, Savetom za regionalnu saradnju, izradila nacionalnu analizu glavnih politika usmerenih na integraciju Roma na Kosovu.

Svrha analize je bila da se sa nadležnim institucijama razgovara o mogućnostima uključivanja politika vezanih za Rome u uredbama, zakonima i sektorskim strategijama i da se sprovodu najviše moguće preporuke.

Na sastanku organizovanom 20. februara 2020. je predstavljena prezentacija nacrta nacionalne analize glavnih politika usmerenih na integraciju Roma na Kosovu. Zvaničnici iz kosovskih institucija i civilno društvo zajednica Roma, Aškalija i Egipćana su pozvani na sastanak, gde im je data prilika za diskusije i komentare, nakon što su komentari uključeni, dokument je u završnoj fazi.

5 PROCENA O SEKTORU

5.1 Obrazovanje

Uloga obrazovanja u omogućavanju socijalnog i ekonomskog razvoja je već duže vreme široko priznata. Obrazovanje razvija funkcionalne i analitičke veštine i otvara mogućnosti pojedincima da postignu veći pristup tržištu rada i zapošljavanju i ličnom dostignuću u životu.

Nacionalna strategija razvoja Kosova 2016. do 2021. (NSR) naglašava obrazovanje kao visoki razvojni prioritet u svom poglavlju o Razvoju ljudskog kapitala. Zbog toga je Strategija za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2020. u svojim ciljevima obrazovanje smatrala ključnim faktorom za razvoj i inkluziju zajednica u kosovsko društvo.

Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije (MONT) je izradilo Strateški plan obrazovanja Kosova (SPOK) 2017. do 2021, koji je usvojila Vlada Republike Kosovo, a koji predviđa mere za postizanje nekih specifičnih pokazatelja koji se odnose na obrazovanje svih zajednica, uključujući zajednice Roma i Aškalija do 2021.

Poglavlje o obrazovanju u Strategiji i Akcionom planu za uključivanje zajednica Roma i Aškalija izgrađeno je nad SPOK-om i sastoji se od jednog strateškog cilja i tri specifična cilja i pruža snažan fokus na povećanju učešća zajednica Roma i Aškalija u obrazovnom sektoru kroz pružanje podsticaja učenicima na svim nivoima obrazovanja da poboljšaju svoj učinak i kroz kampanju podizanja svesti u podržavanju zajednica Roma i Aškalija za sve aktere uključene u sektor.

Sledeća tabela rezimira cilj poglavlja obrazovanja za zajednicu Roma i Aškalija iz celog njegovog sadržaja, opisujući ciljeve, planirane i završene aktivnosti.

Tabela 4: Aktivnosti strategije prema cilju u obrazovanju

Ciljevi	Broj planiranih aktivnosti	Broj završenih aktivnosti	Postotak završetka
1.1. Poboljšano učešće u obrazovanju	17	13	94%
1.2. Poboljšanje učinka učenika	7	7	100%
1.3. Podizanje svesti zainteresovanih strana	4	4	100%
Ukupno aktivnosti	28	24	96%

Tabele i grafikoni u nastavku predstavljaju detaljniji rezime budžeta prema ciljevima i planiranim izvorima finansiranja.

Za trogodišnji period Akcionog plana Strategije za poglavlje o obrazovanju, planirano je ukupno 3.385.650 evra, a prema cilju je podeljeno, kojim je za cilj 1.1. za poboljšanje učešća u obrazovanju izdvojeno 1.071.000 evra, za cilj 1.2. za poboljšanje učinka u obrazovanju je izdvojeno 2.259.650 evra i za cilju 1.3. na podizanju svesti o obrazovanju 55.000 evra.

Tabela 5: Budžet Strategije prema cilju u obrazovanju

Ciljevi	Planirani budžet 2017. do 2019.
1.1. Poboljšano učešće u obrazovanju	1.071.000 evra
1.2. Poboljšanje učinka učenika	2.259.650 evra
1.3. Podizanje svesti zainteresovanih strana	55.000 evra
Ukupno planirani budžet	3.385.650 evra

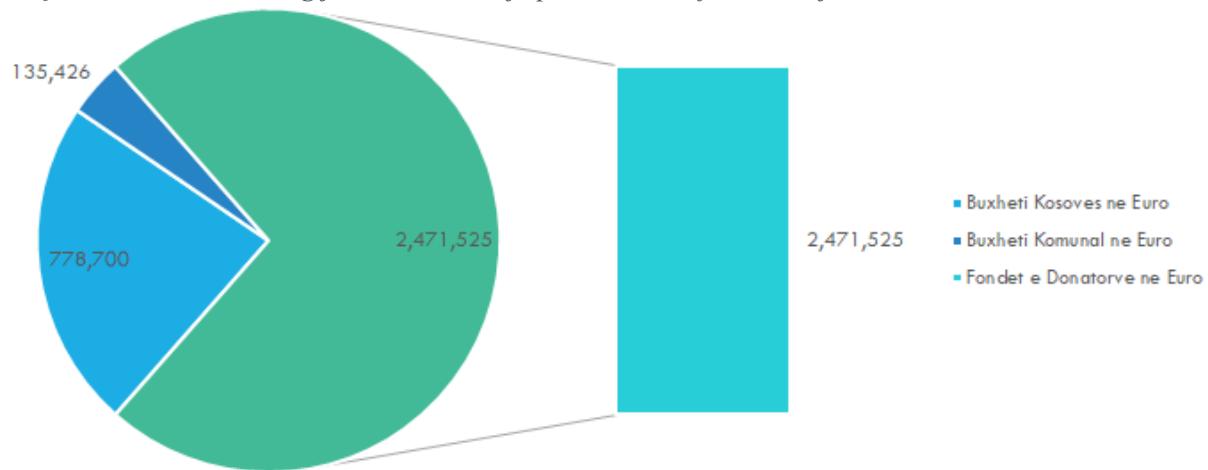
Budžetom Akcionog plana bilo je predviđeno da 2.460.500 evra ili 73% finansiraju donatori, da se 785.150 evra pokrije iz budžeta Kosova i 140.000 evra iz budžeta opština.

Tabela i grafikon u nastavku predstavljaju detaljniji rezime budžeta prema planiranim izvorima finansiranja.

Tabela 6: Budžet Strategije prema izvoru finansiranja u postotcima

Planirani budžet iz izvora finansiranja	Postotak sredstava
Sredstva donatora	73%
Budžet Kosova	23%
Opštinski budžeti	4%
Ukupno	100%

Grafikon 1: Budžet Strategije za obrazovanje prema izvoru finansiranja u evrima



Godišnji troškovi budžeta Ministarstva obrazovanja, nauke i tehnologije su predstavljeni u donjoj tabeli. Međutim, brojke predstavljaju samo direktne troškove i samo troškove MONT-a.

Tabela 7: Troškovi MONT-a za obrazovanje 2017. do 2019.

Troškovi prema sektoru	2017.	2018.	2019.	Ukupno
Troškovi MONT-a za obrazovanje	83.455	78.500	185.000	346.955

Učešće i uključivanje romske, aškalijske i egipćanske dece u obavezno obrazovanje se poboljšalo i na zadovoljavajući način povećavalo iz godine u godinu od 2016. do 2019. godine, pored učešća dece u predškolskom obrazovanju koje je još uvek izazov sa koji se treba baviti.

Tabela 8 - Učešće dece iz zajednica Roma i Aškalija na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja

Nivo obrazovanja	2016/2017.	2017/2018.	2018/2019.
Predškolski nivo (od 0 do 4)	1	9	20
Predosnovni nivo (od 5 do 6) - vrtić i škola	336	355	359
Osnovno obrazovanje (razredi od 1. do 5)	2.996	3.224	3.144
Niže srednje obrazovanje (razredi od 6. do 9)	1.673	1.727	1.804
Više srednje obrazovanje	387	411	422
Ukupno	5.393	5.726	5.742

Izvor 1 - Podaci od ASK-a

Na kraju školske 2018/19. godine, ukupan broj od 5.742 dece i učenika iz zajednica Roma i Aškalija pohađalo je škole na svim nivoima preduniverzitetskog obrazovanja, od kojih je 20 u predškolskom obrazovanju, 359 u predosnovnom obrazovanju, 3.144 u osnovnom obrazovanju, 1.804 nižem srednjem obrazovanju i 422 u više srednjem obrazovanju. Može se naglasiti da je učešće mnogo zadovoljavajuće u obaveznom obrazovanju, naime osnovnom, nižem srednjem obrazovanju, dok je učešće znatno smanjeno na višim nivoima obrazovanja. Štaviše, može se primetiti da je tokom godina učešće na svim nivoima obrazovanja pokazalo trend relativnog povećanja.

1.1. Poboljšano učešće u obrazovanju od strane pripadnika zajednica Roma i Aškalija

Postoji kao svetski fenomen da neke specifične osetljive grupe u društvu budu nedovoljno zastupljene u sektoru obrazovanja, srazmerno njihovoј zastupljenosti u celokupnom stanovništvu zemlje. Takođe su i zajednice Roma i Aškalija na Kosovu obuhvaćene ovom pojavom. Ovaj cilj pruža veliku pažnju širenju učešća zajednica Roma i Aškalija u sektor obrazovanja, podržavajući ih putem niza aktivnosti i podsticaja.

Obezbeđivanje stipendija za srednjoškolsko obrazovanje za učenike iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana koji su pokazali uspeh u nastavi i koji ispunjavaju uslove, je utvrđeno kao referentna tačka svake godine u okviru drugih aktivnosti. Što se tiče ove aktivnosti, izveštano je da je došlo do porasta broja dobitnika stipendija za 2018/2019. godinu. Na osnovu podataka Odseka za sveobuhvatno obrazovanje - Kancelarije za zajednice u okviru MONT-a, tokom školske 2018/2019. godine, 600 učenika iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana je dobilo stipendije, uključujući i one u višem srednjem obrazovanju. Štaviše, program GIZ-a sproveden od strane NVO-a VoRAE, je podržao 150 učenika u višem srednjem obrazovanju, sa 50% stipendija.

Da bi se postigli ciljevi, u 2017., 2018. i 2019. godini, planirano je potpuno sprovođenje ovih aktivnosti. Aktivnosti predviđene akcionim planom obuhvataju:

- Podršku predškolskih programa u centrima za učenje,
- Subvencionisanje tarifa za upis u javne predškolske institucije,

- Izgradnju javnih vrtića,
- Izradu opštinskih planova za sprečavanje napuštanja ili neupisivanja dece u školu,
- Nadzor nad sprovođenjem akcionih planova,
- Godišnji grant od 500 stipendija za učenike višeg srednjeg obrazovanja,
- Izradu i sprovođenje godišnjih planova u nekoliko oblasti za repatriiranu decu,
- Praćenje sprovođenja pojedinačnih planova škola za repatriiranu decu i povratnike iz zemalja regionala,
- Primenu kvote za upis studenata u visokoškolske institucije,
- Organizovanje osnovnih kurseva za upis 100 kandidata u visokom obrazovanju,
- Grantove za stipendije za 50 studenata,
- Mentorstvo 50 učenika, istraživačke potrebe za obrazovanjem odraslih,
- Organizovanje kurseva opismenjavanja za odrasle,
- Uključivanje 50 članova zajednice u programima ARS-a,
- Raspodelu informacija o mogućnostima za obrazovanje odraslih.

1.1.1. Podsticanje i podrška učešću u predškolskom obrazovanju

Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije (MONT) je odobrilo politike i preduzelo aktivnosti na podsticanju i promociji upisa romske i aškalijske dece u javnim institucijama predškolskog obrazovanja. MONT je usvojilo Administrativno uputstvo br. 19/2016 o uključivanju dece u predškolske institucije. Prema ovom AU-u, deca koja pripadaju osetljivim grupama, deca porodica iz svih zajednica koje primaju socijalnu pomoć i sva deca Roma i Aškalija oslobođena su od plaćanja naknade. Plaćanje za upis treba da se subvencionise od strane dotičnih opština za svu decu osetljivih grupa i zajednica Roma i Aškalija.

1.1.2. Izrada akcionih planova za sprečavanje napuštanja škole i neupisivanja u školama u svim opštinama

Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije (MONT) je izradilo sveobuhvatan zakonski okvir, uputstva i priručnike i uspostavilo je odgovarajuće školske mehanizme i infrastrukturu za sprečavanje učenika da napuste školu, kao i njihovo neupisivanje.

Ministarstvo je u saradnji sa UNICEF-om, GIZ-om i OEBS-om izradilo akcione planove protiv napuštanja škole i neupisivanja u školu (2016/2017).

Ministarstvo je 2017. godine organizovalo aktivnosti podizanja svesti, kao što su „Nedelja protiv napuštanja škole i neupisivanja u školu“ i druge aktivnosti za izgradnju kapaciteta za ODO-om i školskim osobljem u vezi sa sprečavanjem prevremenog napuštanja škole. Obučeno osoblje je identifikovalo učenike koji su napustili školu. Tokom 2018. godine, MONT je osnovao radne timove za praćenje, tretiranje i sprečavanje napuštanja škole i nepohađanja nastave za sve zajednice, uključujući zajednicu Roma i Aškalija. Ovi radni timovi sastoje se od tri nivoa, centralnog nivoa - MONT - ODO - škola.

Kasnije su izrađena dva akcionalna plana, je odobren i dodeljen budžet i izvršeno je praćenje sprovođenja Akcionalog plana. Praćenje sprovođenja akcionih planova redovno obavljaju ODO i MONT.

1.1.3. Podsticajne mere za olakšavanje upisa romske i aškalijske dece u više srednje obrazovanje

Za olakšavanje upisa romske i aškalijske dece u niže i više srednje obrazovanje, MONT je uvelo mrežu podsticaja, kao što su stipendije za upis učenika Roma i Aškalija u srednju školu. MONT je, u saradnji sa donatorima, organizacijama civilnog društva i njihovim razvojnim partnerima, Fondom za obrazovanje Roma, HEKS, VoRAE, KFOS, putem projekta EU-a „EU SIMRAES”, dodelilo 405 stipendija za učenika (10, 11, 12) i (I, II, III) razreda. Stipendije su podeljene u nekoliko rata i svaki učenik je dobio iznos od 300 evra. Ova mera je ponovljena 2017. i 2018. godine, ali 2019. godine nije primenjena ni na jednu zajednicu.

1.1.4. Izrada pojedinačnih planova za repatriiranu decu

MONT je, u saradnji sa MUP-om i MRSZ-om, stalno pružalo programe reintegracije za repatriiranu decu iz zajednice Roma, Aškalija i Egipćana.

MONT je, u saradnji sa GIZ-om, opštinskim direkcijama za obrazovanje (ODO) i Ministarstvom unutrašnjih poslova (MUP), obezbedilo dopunsku nastavu za vraćenu decu.

Organizovanje dopunske nastave je održano u školama u kojima postoje deca povratnika, a broj dopunskih časova nastave vezani za jezik i opštu kulturu je bio oko 60 časova.

MONT je, u saradnji sa GIZ-om, obučilo 15 službenika odgovornih za organizovanje i praćenje dopunske nastave, izabrani od strane ODO-a. Dopunska nastava za repatriiranu decu je organizovana u 10 opština. U saradnji sa Savetom Evrope, Ministarstvo je izradilo udžbenike za nastavnike i učenike. Takođe su izrađeni i posebni udžbenici za dopunsку nastavu za repatriirane učenike.

1.1.5. Razvoj specifičnih pozitivnih mera i osnovnih programa za povećanje upisa i smanjenja odlaska iz visokoškolskih institucija za pripadnike zajednice Roma i Aškalija

Ministarstvo (MONT) i obrazovne institucije na Kosovu su 2017. godine obezbedile besplatne udžbenike i nastavni materijal za učenike iz svih zajednica koje pohađaju razrede od 1. do 5.

Ministarstvo (MONT) je 2018. godine proširilo ponudu nudeći besplatne udžbenike i nastavne materijale za sve učenike u obaveznom obrazovanju koje obuhvata razrede od 1. do 9.

MONT i obrazovne institucije na Kosovu su počele da sprovode AU 09/2016 kao redovni godišnji postupak za dodelu stipendija za sve zajednice u institucijama visokog obrazovanja (IVO).

MONT svake godine raspisuje poziv za stipendije, a postupak izbora se zasniva na konkurenciji i zaslugama, u skladu sa kriterijumima utvrđenim u AU-u br. 12/2015 o dodeli stipendija.

U saradnji sa KFOS (EUSIMRAES2) i VoRAE, Ministarstvo (MONT) je podržalo i finansiralo aktivnosti programa mentorstva i podučavanja u cilju poboljšanja nastave u višem srednjem obrazovanju za zajednice Roma i Aškalija.

1.1.6. Podrška programima obrazovanja za odrasle

Ministarstvo (MONT) je 2017. godine organizovalo „Nedelju otvorenih vrata” koja ima za cilj orientaciju u karijeri i informisanje učenika i roditelja o profilima u stručnim školama. Obavljen je niz terenskih aktivnosti u oblastima u kojima žive zajednice Roma i Aškalija.

Obavljen je niz terenskih aktivnosti u oblastima naseljenim zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana, kako bi se više članova ovih zajednica uključilo u programe stručnog obrazovanja.

MONT je organizovalo nedelju orijentacije u karijeri i obavestilo učenike i roditelje o profilima u stručnim školama.

1.2. Poboljšanje učinka učenika i studenata iz zajednice Roma i Aškalija

Socio-ekonomski pozadini ima veliki uticaj na školski uspeh. U cilju poboljšanja učinka i uključivanja dece zajednice Roma i Aškalija na nivou preduniverzitetskog obrazovanja, planom sprovođenja strategije je predviđeno usklađivanje nastavnih centara tokom prve tri godine od 2017. do 2019. Kancelarija za zajednice u okviru MONT-a je izvestila da su izrađeni i završeni priručnici i prateća dokumentacija za sprovođenje Administrativnog uputstva br. 17/2018 o osnivanju i radu nastavnih centara.

Do kraja 2019. godine je postojalo ukupno 83 nastavnih centara koji su radili u 20 opština na Kosovu, uglavnom u opštinama sa većinom pripadnika zajednice Roma, Aškalija i Egipćana. Nastavnim centrima sa osnovom na zajednici upravljaju organizacije civilnog društva na Kosovu, uz finansijsku podršku međunarodnih donatora. Opštine koje imaju više od dva nastavna centra sa osnovom u zajednici su Đakovica, Prizren, Peć i Lipljan.

Za postizanje ciljeva, tokom 2017., 2018. i 2019. godine, planirane su i u potpunosti ili delimično sprovedene sledeće aktivnosti. Aktivnosti predviđene akcionim planom uključuju:

- Određivanje pokazatelja,
- Razvoj pedagoških smernica kako bi se izbegla podela i diskriminacija,
- Obuka nastavnika na temu uključivanja,
- Izrada administrativnih uputstava o nastavnim centrima,
- Pružanje podrške za 40 nastavna centara koji služe deci iz zajednice
- Organizovanje dopunske nastave po školama,
- Potreba za organizovanjem nastave romskog jezika, zapošljavanje nastavnika romskog jezika.

1.2.1. Utvrđivanje rodno specifičnih pokazatelja za pripadnike zajednice Roma i Aškalija koji će se koristiti od SUIO-a

MONT je ulagalo stalne napore na uspostavljanju stabilnog i pouzdanog Sistema za upravljanje informacija u obrazovanju (SUIO) i redovno ga ažurira.

Preduzete su aktivnosti na jačanju nacionalnih kapaciteta u upravljanju i obezbeđivanju pouzdanih informacija za planiranje, praćenje i procenu obrazovanja na Kosovu.

Obrazovne institucije i škole na svim nivoima na početku svake akademске godine vrše upis učenika u EMIS, što omogućava upis studenata i učenika prema njihovoj etničkoj pripadnosti.

1.2.2. Eliminisanje podele i diskriminacije prema deci iz zajednica Roma i Aškalija

Uz podršku OEBS-a, MONT je izradilo Smernicu za promociju dijaloga i kontakata među zajednicama. Smernica određuje neke aktivnosti među zajednicama.

1.2.3. Podrška nastavnih centara sa osnovnom na zajednici

Nastavni centri sa osnovom na zajednici su prostori u kojima se pruža dopunska nastava i druge obrazovne aktivnosti za svu decu/učenike u potrebi. Ovaj format nastavnih centara je ishod iz procene potreba za zajednicu Roma i Aškalija. Roditelji romske i aškalijiske dece visoko cene nastavne centre

sa osnovom na zajednicu. Pohađanje škole u opštinama sa nastavnim centrima sa osnovom na zajednici je veće nego u drugim opštinama. Izrađeno je i odobreno Administrativno uputstvo i Smernica za rad nastavnih centara sa osnovom na zajednici. Osnovana je Komisija za upis u ovim centrima, a platforma za podnošenje zahteva za upis je u toku uspostavljanja.

1.2.4. Obezbeđivanje dopunske nastave za decu koja zaostaju u obrazovanju

Škole, u nadležnosti opštinskih odeljenja za obrazovanje, pružaju dodatnu nastavu za sve zajednice u skladu sa potrebama i zahtevima ljudi.

1.2.5. Promovisanje nastave na romskom jeziku

Kao aktivnost u nastavku, 4 škole u opštini Prizren organizuju i drže dopunsku nastavu za romski jezik, pet dana u nedelji, sa sveobuhvatnim nastavnim planom i programom za kulturu i istoriju Roma i Aškalija. Očekuje se da slične aktivnosti počnu i u drugim opštinama.

1.3. Podizanje svesti zainteresovanih strana za podršku pripadnika zajednice Roma i Aškalija

U vezi sa aktivnostima na podizanju svesti zajednica Roma, Aškalija i Egipćana o važnosti blagovremenog upisa i pohađanja škole, svake godine su planirane razne aktivnosti podizanja svesti, sa posebnim osvrtom na devojke. Prema tome, za podizanje svesti i za promovisanje značaja obrazovanja među zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana, MONT je, aprila 2017. godine, organizovalo aktivnosti povodom obeležavanja Dana Roma (8. aprila), odnosno okrugli sto o potrebi za obrazovanjem i njegovom značaju.

Štaviše, oko 2,5% učenika, iz zajednica Turaka, Bošnjaka i Egipćana koje žive na Kosovu, su učestvovali u trećem ciklusu projekta ATOM, koji ima za cilj da identificuje i podrži izuzetno inteligentne, talentovane i nadarene učenike (atomiste) 30. Štaviše, Kancelarija za zajednice u okviru MONT-a izveštava da su brošure za orientaciju u višem srednjem obrazovanju, uključujući postojeće škole i profile, izrađene i podeljene tokom školske 2018/2019. godine i organizovan je trodnevni letnji kamp u selu Kukaj, na kome je učestvovalo 26 učenika iz svih zajednica uključeni u niže srednje obrazovanje. Pored toga, iz podataka MONT-a se doznaje da je bilo nekoliko sastanaka organizovanih sa učenicima 9. razreda iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

Međutim, nema podataka o broju učenika iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana koji su uključeni u ove školske aktivnosti i pokrivenosti.

Izveštaj „Pristup zajednici u preduniverzitetskom obrazovanju na Kosovu”, je objavljen od strane Organizacije za evropsku bezbednost i saradnju, Misija na Kosovu (OEBS), opisuje dostignuća i izazove u povećanju učešća zajednica u preduniverzitetskom obrazovanju na Kosovu. Prema ovom izveštaju, institucije, uglavnom pružaju pomenutim zajednicama odgovarajući nivo podrške za pristup obrazovanju, kao što su prevoz, stipendije i kursevi učenja koji se obezbeđuju uglavnom u saradnji sa organizacijama civilnog društva.

Za postizanje očekivanih rezultata i gore pomenuti cilj, tokom perioda od 2017. do 2019. su planirane i preduzete ove aktivnosti:

- Razvoj paketa programa za podizanje svesti roditelja za obrazovanje u ranom detinjstvu,
- Organizovanje kampanja za podizanje svesti u oblastima u kojima žive pripadnici zajednica Roma i Aškalija,

- Organizovanje kampanja za podizanje svesti, organizovanje kampanja za podizanje svesti za širu javnost.

1.3.1. Razvoj programa za podizanje svesti za roditelje u vezi sa obrazovanjem u ranom detinjstvu

U cilju podizanja svesti roditelja o pravovremenom upisu dece u škole, MONT je u saradnji sa razvojnim partnerima organizovalo okrugli sto o podizanju svesti za značaj ranog obrazovanja i upisa u školu za decu Roma i Aškalija.

MONT je u saradnji sa REF i VORAE organizovalo okrugli sto o podizanju svesti i važnosti upisa u školu za devojke iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. Događaj je organizovan maja 2017. godine u Prištini – u amfiteatru Pedagoškog fakulteta.

U okviru tога, realizovane su 3 kampanje za podizanje svesti, a ostale aktivnosti ovih kampanja su proizvele priručnik za rano detinjstvo i televizijski spot o značaju predškolskog obrazovanja.

1.3.2. Organizovanje aktivnosti koje imaju za cilj podizanje svesti zajednica Roma i Aškalija o važnosti blagovremenog upisa i redovnog pohađanja škole, sa posebnim osvrtom na devojke

Aktivnosti u vezi sa ovom merom se uglavnom organizuju od strane organizacija civilnog društva. U maju 2017. godine je organizovan okrugli sto za podizanje svesti o značaju upisivanja devojaka iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u amfiteatru Fakulteta za obrazovanje, u Prištini, uz saradnju MONT-a, REF-a i VORAE. Oko 180 učesnika iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana sa celog Kosova je učestvovalo na ovom događaju.

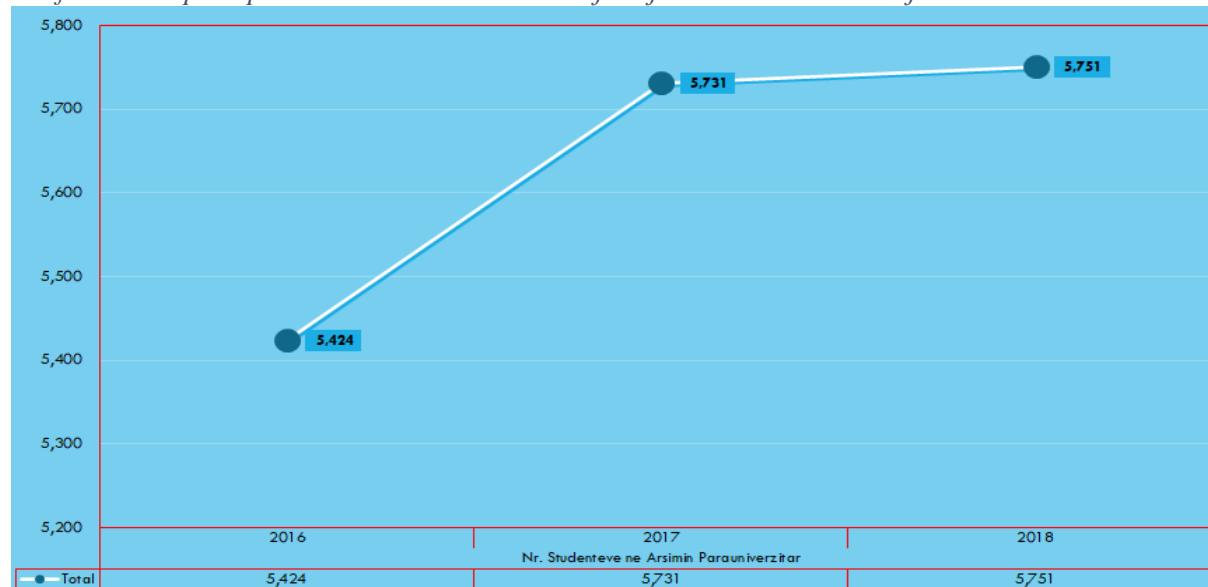
1.3.3. Podizanje svesti stanovništva o pitanju obrazovanja zajednica Roma i Aškalija

MONT je 8. aprila 2018. godine organizovalo proslavu za „Dan Roma” okruglim stolom i drugim kulturnim aktivnostima. MONT je 5. novembra organizovalo aktivnost za „Dan romskog jezika” i okrugli sto o romskom jeziku.

Upisi u preduniverzitsko obrazovanje

Postignut je značajan napredak u upisu i dostignuću zajednice Roma i Aškalija na svim nivoima obrazovanja. Upis u preduniverzitsko obrazovanje je povećan svake godine, tako da je 2016. godine bilo upisano 5.424 učenika, 2017. godine 5.731 učenika, a 2018. godine 5.751 učenika. To predstavlja rast od 10%.

Grafikon 1 - Upis u preduniverzitsko obrazovanje zajednica Roma i Aškalija

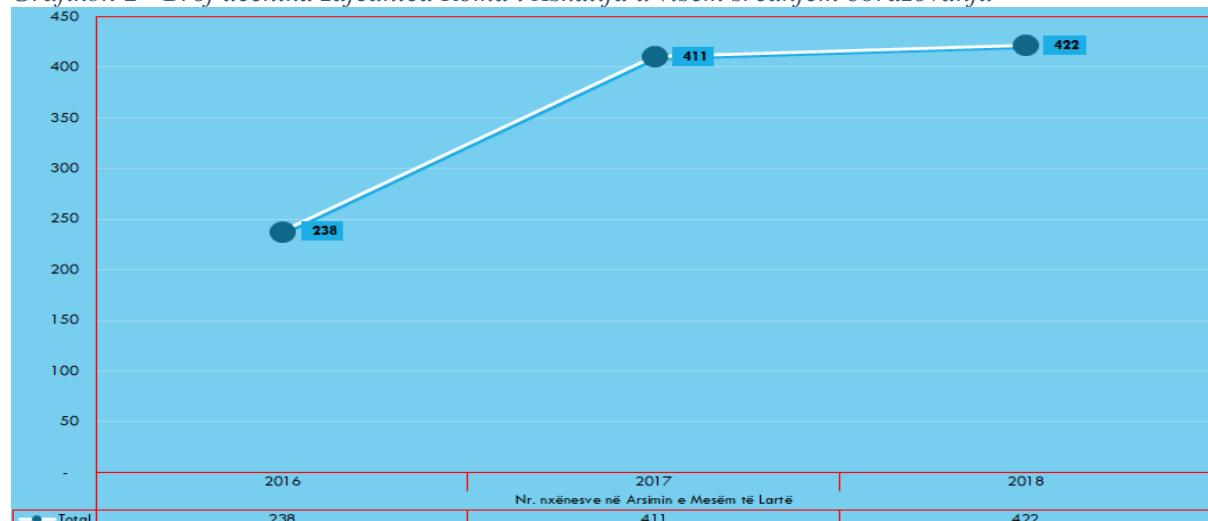


Izvor 4: Godišnja statistika MONT-a

Upisi u više srednje obrazovanje

Kao što je prikazano na donjem grafikonu, upisi u više srednje obrazovanje su porasli sa 238 u 2016. godini na 411 u 2017. godini, što predstavlja izuzetan napredak. Zatim je ponovo došlo do blagog porasta u 2018. godini, gde je njihov broj dospitao 422 učenika koji pohađaju ovaj školski nivo. To predstavlja porast od 56% od 2016. do 2018. godine.

Grafikon 2 - Broj učenika zajednica Roma i Aškalija u višem srednjem obrazovanju

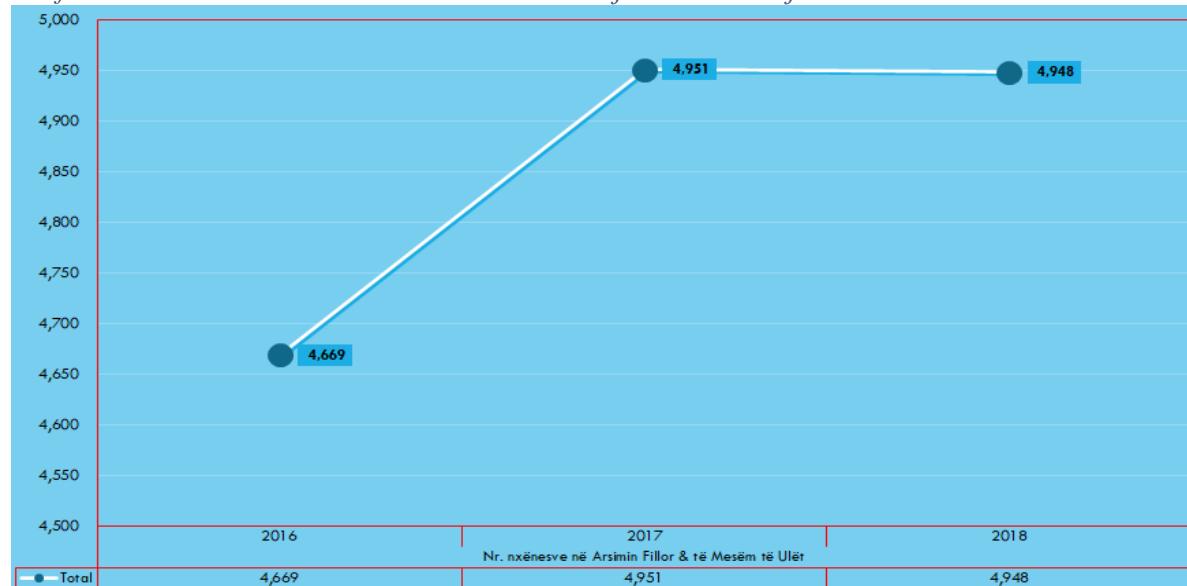


Izvor 5: ASK, učenici višeg srednjeg obrazovanja prema etničkoj pripadnosti

Upis u osnovno i niže srednje obrazovanje

Povećanje broja učesnika iz zajednica Roma i Aškalija se takođe može primetiti i u broju učenika u osnovnom i srednjem obrazovanju, kao što je prikazano na sledećem grafikonu.

Grafikon 3 – Br. učenika u osnovnom i nižem srednjem obrazovanju

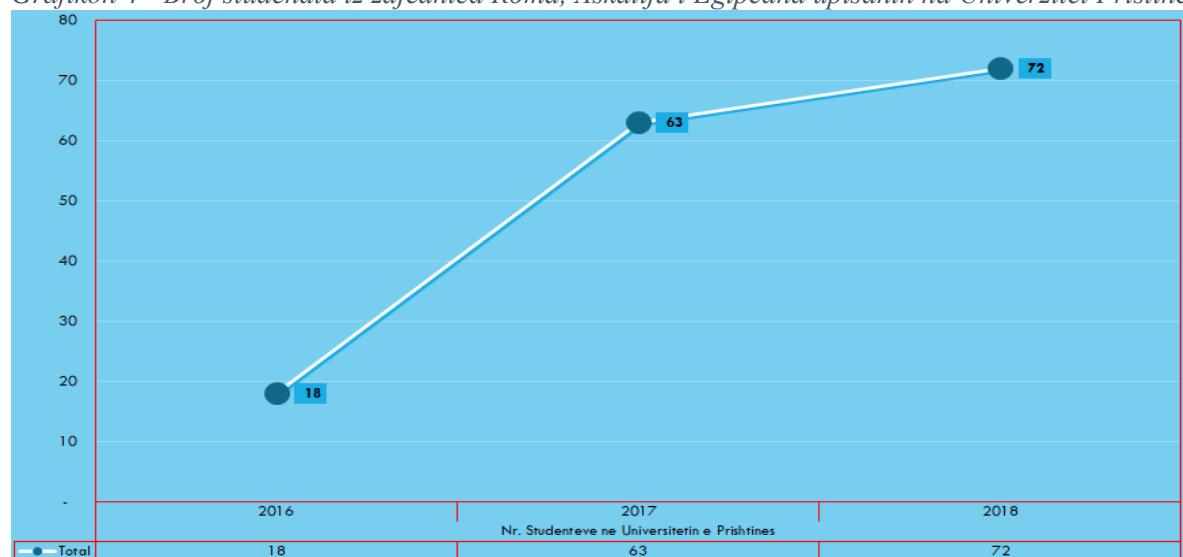


Izvor 6: Godišnja statistika MONT-a

Upisi u univerzitsko obrazovanje

Napredak je postignut u godišnjem porastu učešća studenata zajednica Roma i Aškalija u univerzitetskom obrazovanju. Od 18 studenata u 2016. godini, broj upisanih u 2017. godini se povećao na 63 studenata, a zatim u 2018. godini na 72 studenta. To predstavlja povećanje od 250% od 2016. do 2018. godine.

Grafikon 4 - Broj studenata iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana upisanih na Univerzitet Prištine



Izvor 7: ASK, broj studenata na UP prema nacionalnosti

Upisi u predškolsko obrazovanje

Dokazano je da rano obrazovanje je od vitalnog značaja za akademski uspeh deteta. Kvalitetni predškolski program može da izgradi rane veštine za pismenost i matematiku, kao i da razvije socijalnu i emocionalnu osnovu koja deci treba da nastave u školi. Učenici koji pohađaju predškolske ustanove poput javnog ili privatnog predškolskog programa dobijaju puni efekat ovih pogodnosti za uspeh u školi. Iako je ukupno pohađanje preduniverzitetskog obrazovanja od pripadnika zajednica Roma i Aškalija znatno poraslo, stopa pohađanja predškolskog obrazovanja i dalje je veoma niska, kako se pokazuje i kako bi trebalo da se reši.

Grafikon 5: Broj romske i aškaljske dece u predškolskom obrazovanju



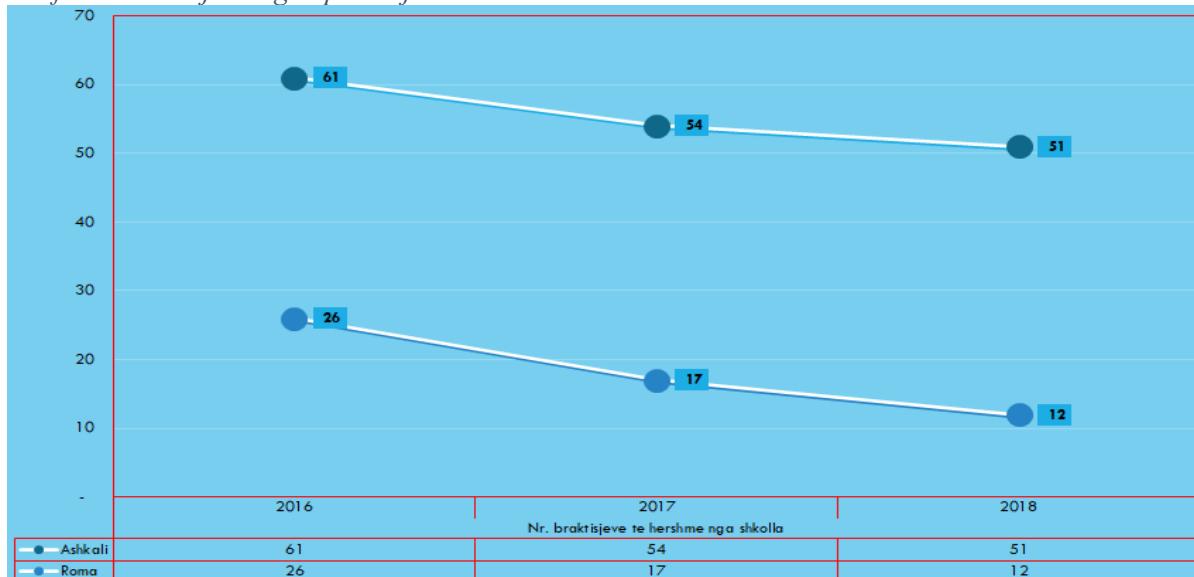
Izvor 2: ASK, podaci iz ASK

Kao što se može videti iz gore prikazanog grafikona, učešće romske i aškaljske dece u predškolskom obrazovanju se poboljšavalo i povećavalo se iz godine u godinu u poređenju sa prethodnim godinama, ali još uvek nije na zadovoljavajućem nivou. Međutim, slabo učešće u predškolskom obrazovanju nije pitanje samo za decu zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, već i u okviru većinske zajednice.

Rani odlazak iz škole (napuštanje škole)

Rani odlazak iz škole je povezan sa nezaposlenošću, socijalnom isključenošću, siromaštvom i lošim zdravlјem. Mnogo je razloga zbog kojih neki mlađi ljudi odustaju od ranog obrazovanja i ospozobljavanja: lični ili porodični problemi, poteškoće u učenju ili krhkva socio-ekonomска situacija.

Grafikon 2 - Broj ranog napuštanja škole



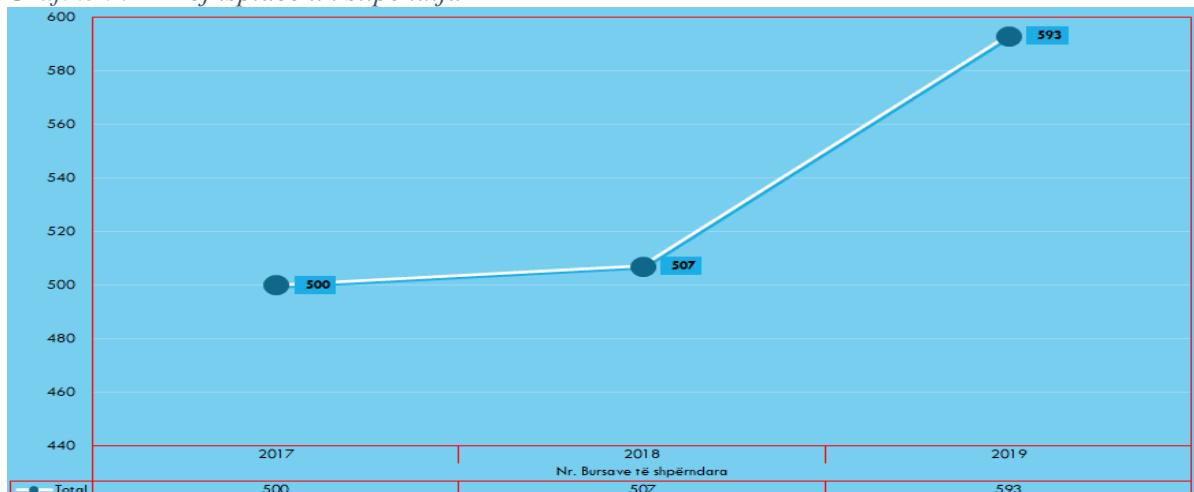
Izvor 3: Godišnja statistika MONT-a

Prevremeni odlazak iz škole (napuštanje) među učenicima zajednica Roma i Aškalija je bio veliki izazovi. Poslednjih godina se napuštanje smanjuje, tako da je od 87 napuštanja škole u školskoj 2016/2017. godini, ukupno 71 u školskoj 2017/2018. godini, a u školskoj 2018/2019. godini je ukupno zabeleženo 63 napuštanja, kao najniži broj u četiri godine.

Obezbeđivanje stipendija

Stipendije se smatraju važnim alatom politike za pomaganje što većem broju studenata da studiraju. Stipendija pomaže studentima da uđu u visoko obrazovanje bez obzira na njihove porodične finansije. MONT je u saradnji sa svojim partnerima svake godine dodelilo brojne stipendije studentima zajednice Roma i Aškalija. Broj isplaćenih stipendija se blago povećavao iz godine u godinu.

Grafikon 7 - Broj isplaćenih stipendija



Izvor 4: Godišnji izveštaj MONT-a

Kao što pokazuje gornji grafikon za stipendije, ukupno je dodeljeno 500 stipendija u 2017. godini, zatim 507 stipendija u 2018. godini i 593 u 2019. godini.

5.2 Zapošljavanje i socijalna zaštita

Zapošljavanje i socijalna zaštita su neophodni faktori za socio-ekonomski razvoj i smanjenje siromaštva. Ministarstvo rada i socijalne zaštite Kosova (MRSZ) je institucija na centralnom nivou odgovorna za izradu politika i rešavanje svih pitanja koja se odnose na rad, zapošljavanje, stručno osposobljavanje, socijalnu politiku i socijalnu zaštitu na Kosovu. MRSZ je uspostavilo sveobuhvatan, nediskriminacioni pravni okvir zasnovan na međunarodnim standardima za socijalnu zaštitu i zapošljavanje.

5.2.1 Zapošljavanje

Statistike pokazuju da je nezaposlenost na Kosovu veoma visoka. Poslednja anketa o radnoj snazi (ARS) Agencije za statistiku Kosova (ASK), objavljena u decembru 2019. godine, pokazuje nisko učešće na tržištu rada od 40,5% (ASK, ARS 2019), posebno među mladima i ženama i visoku stopu nezaposlenosti (25,7%). Oko dve trećine radno aktivnog stanovništva je neaktivno (59,5%). Stopa nezaposlenosti mlađih (od 15 do 24 godine) je preko 49,4%. Stopa NEET (mladi koji nisu zaposleni, ne pohađaju školu ni obuku) za mlađe od 15 do 24 godine je oko 32,7%.

Kao ishod visokog nivoa nezaposlenosti, sa kojim se suočava i zajednica većine na Kosovu, ova pojava se više primećuje u zajednicama Roma i Aškalija, stvarajući visok nivo siromaštva, posebno je poznat i evidentan u ruralnim oblastima. Oni se suočavaju sa poteškoćama u napredovanju u obrazovanju i karijeri.

Pošto Anketa o radnoj snazi Agencije za statistiku Kosova ne prikuplja podatke o radnoj snazi na osnovu etničke pripadnosti, teško je proceniti ove pokazatelje samo za zajednice Roma i Aškalija i izmeriti i proceniti napredak.

Donja tabela rezimira cilj poglavlja o zapošljavanju za zajednice Roma i Aškalija o celom svom sadržaju, gde opisuje ciljeve i broj planiranih i završenih aktivnosti.

Tabela 9: Aktivnosti strategije prema ciljevima za zapošljavanje i socijalnu zaštitu

Ciljevi	Broj planiranih aktivnosti	Broj obavljenih aktivnosti	Postotak završetka
2.1. Poboljšana stopa zaposlenosti	16	12	75%
Opšte delatnosti	16	12	75%

Sledeće tabele i grafikoni prikazuju detaljniji sažetak budžeta prema ciljevima i prema planiranim izvorima finansiranja.

Ukupno 511.650 evra je planirano za trogodišnji period akcionog plana strategije za poglavje zapošljavanja. Budžet akcionog plana je predvideo ukupno 388.854 evra ili 76% finansiranja iz budžeta Kosova i 122.796 evra ili 24% da se pokrije iz sredstava donatora.

Tabela 10: Budžet strategije prema cilju zapošljavanja

Ciljevi	Planirani budžet Od 2017. do 2019.
2.1. Poboljšana stopa zaposlenosti	511.650 evra
Ukupno planirani budžet	511.650 evra

Akcioni plan strategije daje postotak budžeta koji treba da se pokrije iz izvora finansiranja, gde planira da pokrije strategiju sa 24% od donatora i 76% iz budžeta Kosova.

Planirani budžet prema izvoru finansiranja	Postotak sredstava
Donatorska sredstva	24%
Kosovski budžet	76%
Ukupno	100%

Dijagram 2: Budžet strategije o zapošljavanju prema planiranom izvoru finansiranja u evrima

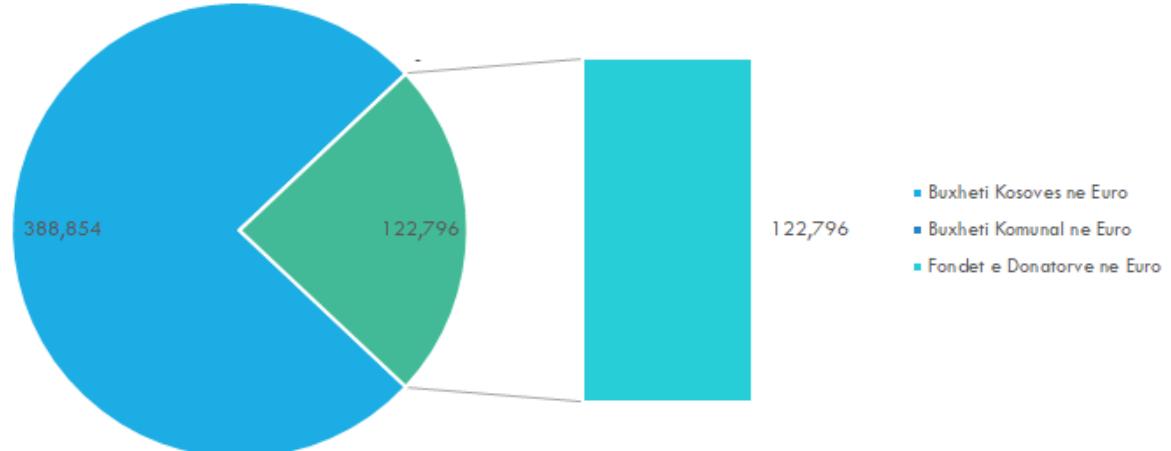


Tabela 11: Troškovi strategije MRSZ-a za zapošljavanje i socijalnu zaštitu

Troškovi po sektorima	2017	2018	2019	Ukupno
Troškovi MRSZ za zapošljavanje	164.000	153.200	175.900	493.100
Ukupno	164.000	153.200	175.900	493.100

Ranije MRSZ, a sada i AZRK, preko svojih Kancelarija za zapošljavanje pruža razne usluge tražiocima posla, uključujući i savetodavne usluge, posredovanje u zapošljavanju, stručno ospozobljavanje i učešće u raznim šemama aktivnih mera na tržištu rada (na primer, subvenciju plata, pripravnicima, projekte sezonskog zapošljavanja, grantove za pokretanje poslovanja itd) i informacije o migraciji u cilju redovnog zapošljavanja. Pristup aktivnim merama na tržištu rada (AMTR) za nevećinske zajednice obično se obezbeđuje putem kvote za te zajednice, predviđeno u šemama AMTR-a. Tabela u nastavku prikazuje rezime svakog AMTR-a pružanog od strane AZRK-a i CSO-a za članove zajednice Roma i Aškalija za 2017., 2018. i 2019. godinu.

Tabela 12: Broj Roma i Aškalija u AMTR

Vrsta AMTR -a	2017.	2018.	2019.
Br. korisnika AMTR -a - Obuka na radnom mestu	47	23	13
Br. korisnika AMTR -a – Javni poslovi	23	5	20
Br. korisnika AMTR -a - Subvencije za plate	30	10	9
Br. korisnika AMTR -a – Samozapošljavanje	9	26	11
Br. korisnika AMTR -a - Praksa na radu	7	17	28
Br. korisnika AMTR -a - Stručno osposobljavanje	127	86	61
Br. korisnika AMTR -a - Ukupno	243	118	182
Br. posredovanja u zapošljavanju od EO	91	215	193
Ukupno	334	333	335

2.1. Poboljšan nivo zaposlenosti zajednica Roma i Aškalija

MRSZ putem Kancelarija za zapošljavanje pruža različite usluge tražiocima posla, uključujući i savetodavne usluge, posredovanje u zapošljavanju, stručno osposobljavanje i učešće u raznim šemama aktivnih mera na tržištu rada (na primer, subvencija plate, pripravnicima, projekte sezonskog zapošljavanja, grantove za pokretanje poslovanja, itd) kao i informacije o migraciji u cilju redovnog zapošljavanja. Pristup aktivnim merama na tržištu rada (AMTR) za nevećinske zajednice obično se obezbeđuje kroz kvote postavljene za ove zajednice, koje se određuju u okviru AMTR šema.

Kako bi se postigli ciljevi, planirano je sprovođenje sledećih aktivnosti u 2017., 2018. i 2019. godini. Aktivnosti obuhvaćene u akcioni plan uključuju:

- Istraživanje, postavljanje rodno odgovornih pokazatelja i izveštavanje o stanju pripadnika zajednica Roma i Aškalija na tržištu rada kao i korišćenje usluga/mera predviđenih od strane MRSZ-a.
- Poboljšanje zastupljenosti zajednica Roma i Aškalija u zapošljavanju u javnim institucijama i preduzećima,
- Istraživanje i sprovođenje mera afirmativnih radnji za zapošljavanje pripadnika zajednice Roma i Aškalija
- Procena potreba i efikasnosti službe za zapošljavanje i AMTR;
- Projektovanje/izmena (dodatnih) usluga zapošljavanja i AMTR, uključujući stručno osposobljavanje, u skladu sa potrebama zajednica Roma i Aškalija;
- Organizovanje informativnih kampanja za usluge zapošljavanja AMTR, uključujući stručno osposobljavanje,
- Promovisanje priča o uspehu na tržištu rada u zajednicama Roma i Aškalija.

2.1.1. Istraživanje, postavljanje rodno specifičnih pokazatelja i izveštavanje o stanju zajednica Roma i Aškalija na tržištu rada i njihovo korišćenje usluga i mera predviđenih od strane MRSZ-a

Kancelarije za zapošljavanje MRSZ-a su obavile klasifikaciju i odvajanje podataka na osnovu etničke pripadnosti, uključujući klasifikaciju i prikupljanje podataka o broju registrovanih novih lica koja traže posao, koja dolaze iz zajednica Roma i Aškalija.

Podaci vezani za zapošljavanje ili nezapošljavanje, su evidentirani u Sistem upravljanja informacijama o zapošljavanju od strane svake opštinske kancelarije za zapošljavanje.

Pripadnici zajednica Roma i Aškalija su uključeni u AMTR Agencije za zapošljavanje. AMTR-i su realizovani od Agencije za zapošljavanje Republike Kosovo (AZRK), a u velikoj meri su podržani od strane GIZ-a i UNDP-a u partnerstvu sa drugim institucijama. Sedam (7) centara za stručno ospozobljavanje MRSZ-a su stalno održali obuku za pripadnike zajednica Roma i Aškalija, kao i za ostale zajednice u 7 regiona na Kosovu. Obuke traju 3 meseca, pokrivaju širok spektar profesija i organizuju se besplatno. One daju jasnu orijentaciju za samozapošljavanje.

2.1.2. Poboljšanje učešća zajednica Roma i Aškalija u zapošljavanju u javnim institucijama i preduzećima

Kosovske institucije su nastavile svoj rad na uključivanju zajednica u javne projekte i u poboljšanju nivoa zaposlenosti, iako je zapošljavanje veliki izazov za sve zajednice na Kosovu.

Izveštaj Ministarstva za javnu upravu (MJU) pokazuje da je od kraja 2019. godine broj zaposlenih iz zajednica Roma i Aškalija bio ukupno 139 u opštinama, sa podelom prema sektorima: 25 zaposlenih u administraciji, 97 zaposlenih u sektor obrazovanja i 17 zaposlenih u sektoru zdravstva.

MRSZ u svom delu o zapošljavanju izveštava da na osnovu izveštaja MJU-a, da je broj Roma i Egipćana zaposlenih u institucijama centralnog nivoa 15. AZRK je raspisala konkurse za savetnike zapošljavanja, gde su manjinske zajednice podsticane da se prijave, ali se, prema njihovim izveštajima, nijedan pripadnik zajednica Roma i Aškalija nije prijavio za ova radna mesta. Prema tome, nije angažovan nijedan savetnik za zapošljavanje iz redova zajednica Roma i Aškalija u Agenciji za zapošljavanje Republike Kosovo.

2.1.3. Istraživanje i primena mera afirmativne radnje za zapošljavanje zajednica Roma i Aškalija

MRSZ je, preko CSO-a (Centra za stručno ospozobljavanje), nastavilo svoj program obuke za sve zajednice, uključujući zajednicu Roma i Aškaliju na Kosovu.

Regionalni CSO-i organizuju 30 različitih kurseva i obuka besplatno, u trajanju od 1 do 3 meseca, kao i specifične obuke za samozapošljavanje preduzetnika za tražioce posla i nezaposlene evidentirane u opštinskim kancelarijama za zapošljavanje, kako bi bili pripremljeni za tržište rada. Ove aktivnosti CSO-a se finansiraju iz budžeta MRSZ-a. MRSZ je, preko CSO-a i u bliskoj saradnji sa GIZ-om, u početku obučavalo određeni broj pripadnika zajednice Roma i Aškalija, a zatim podržalo učesnike obuke grantovima za samozapošljavanje. Iznos granta za finansiranje poslovnog plana je iznosio 4.000 evra, sa sufinansiranjem GIZ-a (50%) i MRSZ-a (50%). Šema se pokazala veoma uspešnom i porasla je za 300% od 2017. do 2018. godine. Od 30 kurseva i obuka, na 17 su učestvovali kandidati iz zajednice Roma i Aškalija. Svi kandidati koji pohađaju obuku za samozapošljavanje podnose poslovni plan, a zatim se prijavljuju za grant. Ukupno je dodeljeno 27 grantova članovima zajednice Roma, Aškalija.

2.1.4. Procena potreba i efikasnost usluga zapošljavanja od AMTR-a

Procena potreba i efikasnost usluga zapošljavanja, stručnog osposobljavanja i AMTR-a su navedeni u planu rada AZRK-a, gde su određene aktivnosti rezervisane za zajednice. Učinak svake mere i AMTR-a je projektovan u SIMP-u.

2.1.5. Dodatno projektovanje/izmena AMTR-a, uključujući stručno osposobljavanje, zasnovano je na potrebama usluga zapošljavanja zajednice Roma i Aškalija

U podršci AMTR-u, MRSZ, Agencija za zapošljavanje i regionalne kancelarije pružaju posredovanje u zapošljavanju tražilaca posla iz svih zajednica. Posredovanje u zapošljavanju kao delatnost usluge zapošljavanja se sprovodi od strane regionalnih kancelarija za zapošljavanje putem istraživanja tržišta rada i zahteva poslodavaca. AZRK je potpisala sporazum o saradnji sa VORAE-om za uključivanje i registraciju zajednice Roma i Aškalija sa podacima o nezaposlenosti i njihovo uključivanje u AMTR, kao praktična obuka na radnom mestu.

2.1.6. Organizovanje informativnih kampanja za službe za zapošljavanje i AMTR, uključujući stručne obuke

MRSZ je, u saradnji sa drugim resornim ministarstvima, regionalnim kancelarijama za zapošljavanje i podrškom donatora, radilo na poboljšanju pravnog okvira za SOO i obuku u okviru preduzeća i AMTR-a.

Putem raznih mera, sporazuma i radionica, MRSZ je pokušalo da što bliže uključi zajednicu Roma i Aškalija u svoj zajednički program sa Agencijom šuma Kosova, međutim interesovanje ove zajednice je i dalje nisko. MRSZ i MPŠRR podvlače uključivanje pripadnika Roma i Aškalija u javnim poslovima i projektima za zapošljavanje.

U ostalim naporima, nova Uredba o AMTR-u sa ciljem najbolje kombinacije stručnog osposobljavanja i obuke u preduzećima je usvojena marta 2018. godine. Poziv za dodelu grantova i subvencija se vrši svake godine od strane MPŠRR-a za sve zajednice na Kosovo. MPŠRR izveštava da je, u 2018. godini, organizovano oko 6 specifičnih radionica i drugih aktivnosti za zajednicu Roma i Aškalija u vezi poljoprivrednog razvoja i samozapošljavanja u poljoprivredi.

Realizovano je oko pet (5) projekata kapitalnih investicija preko Agencije šuma Kosova, gde je prisustvovao veliki broj radnika, ali učešće prema etničkoj pripadnosti nije poznato, jer dostavljeni podaci nisu podeljeni prema etničkoj pripadnosti.

2.1.7. Promocija priča o uspehu na tržištu rada od strane pripadnika zajednice Roma i Aškalija

U nekim opštinama je održano nekoliko sastanaka za podizanje svesti sa mladim učesnicima iz zajednica Roma i Aškalija, gde su prisustvovali facilitatori i predstavnici iz AZRK-a, regionalnih kancelarija za zapošljavanje, centara za stručno osposobljavanje i organizacija civilnog društva. Na ovim sastancima su predstavljeni zapošljavanje, stručno osposobljavanje i druge usluge AMTR-a koje pruža AZRK, pa stečene koristi od strane novih članova zajednice su očigledne ukoliko učestvuju u ovim merama.

Uključivanje u aktivne mere tržišta rada

Aktivne politike tržišta rada (APTR) važna su politička sredstva za povećanje mogućnosti zapošljavanja za tražioce posla i za poboljšanje usklađenosti između posla i tražioca posla. APTR-i mogu doprineti zapošljavanju i ekonomskom rastu i smanjiti nezaposlenost i zavisnost od koristi. APTR-i se mogu kretati od institucionalnih ponuda i ponuda obuke na radnom mestu na indirektnim podsticajima za zapošljavanje (zadržavanje radnog mesta, podela radnih mesta, subvencije za zapošljavanje) do stvaranja zaštićenog i podržanog zapošljavanja ili obezbeđivanja direktnog otvaranja novih radnih mesta kroz javnih šema rada i podsticaja za pokretanje poslovanja.

U poređenju sa ostalim godinama, postignut je bolji napredak u uključivanju zajednica Roma i Aškalija u Aktivne mere tržišta rada (AMTR), jer zaposlenost u javnom sektoru ima zastoj. Šira obuhvatnost u AMTR-e može pripisati programima i projektima koji podržavaju AMTR-e.

Grafikon 8 - Broj pripadnika zajednica Roma i Aškalija u aktivnim merama na tržištu rada



Izvor 5: Administrativna baza podataka MRSZ-a

Ukupno 182 pripadnika zajednica Roma i Aškalija su iskoristili AMTR u 2019. godini, u poređenju sa 2017. godinom, a ovaj broj je bio manji sa ukupno 116 korisnika. To predstavlja rast od 60%. Dok se izveštava o napretku u AMTR-u, postoji zastoj u ukupnom zapošljavanju zajednica.

5.2.2 Socijalna zaštita

Ministarstvo rada i socijalne zaštite Kosova (MRSZ) je centralna institucija odgovorna za razvoj politika i rešavanje svih pitanja koja se odnose na rad, zapošljavanje, stručno ospozobljavanje, socijalnu politiku i socijalnu zaštitu na Kosovu.

Uprkos ekonomskom rastu, oko 30% stanovnika Kosova živi sa manje od 1,70 evra dnevno (granica absolutnog siromaštva), dok je 10,3% izuzetno siromašno. Siromaštvo je posebno visoko za sledeće grupe: porodice u kojima je žena glava porodice (40%), osobe sa niskom obrazovanjem (36% za one koji nisu završili zvanično obrazovanje i 33% za osobe sa osnovnim obrazovanjem) (30%), deca (33%), osobe sa invaliditetom (79%) ili penzijama (44%), nezaposleni (36%) i porodice sa više od četvoro dece (34%).

Šeme socijalne zaštite su sastavni deo odgovornosti MRSZ-a i opština, a uređuju se odgovarajućim zakonima, koji obuhvataju socijalnu pomoć, socijalne usluge i razne penzijske šeme. Socijalnu pomoć i socijalne usluge uglavnom pružaju Centri za socijalni rad (CSR), kao decentralizovane institucije socijalne zaštite sa širokom i solidnom mrežom smeštene u svakoj opštini, a transferi penzija se upravljuju od strane Odeljenja za penzije MRSZ-a i njenih regionalnih kancelarija.

Zapošljavanje i socijalna zaštita su neophodni putevi za socio-ekonomski razvoj, smanjenje siromaštva i ljudsko dostojanstvo. Šema socijalne pomoći MRSZ-a tokom je poslednjih godina podržavala pripadnike zajednice Roma i Aškalija, povećavajući broj korisnika ovih šema za ovu zajednicu svake godine.

Tabele i grafikoni u nastavku predstavljaju detaljniji sažetak budžeta prema ciljevima i planiranim izvorima finansiranja.

Tabela 13: Budžet strategije prema ciljevima zapošljavanja i socijalne zaštite

Ciljevi	Planirani budžet od 2017. do 2019.
2.2. Poboljšano učešće u šemama socijalne zaštite	1.631.038 evra
Ukupan planirani budžet	1.631.038 evra

Akcioni plan strategije daje procenat budžeta koji treba da se pokrije iz izvora finansiranja, gde planira pokrivenje strategiju sa 24% od strane donatora i 76% iz budžeta Kosova.

Planirani budžet iz izvora finansiranja	Posto sredstava
Donatorska sredstva	24%
Budžet Kosova	76%
Ukupno	100%

Grafikon 4: Budžet strategije za socijalnu zaštitu prema izvorima finansiranja u evrima

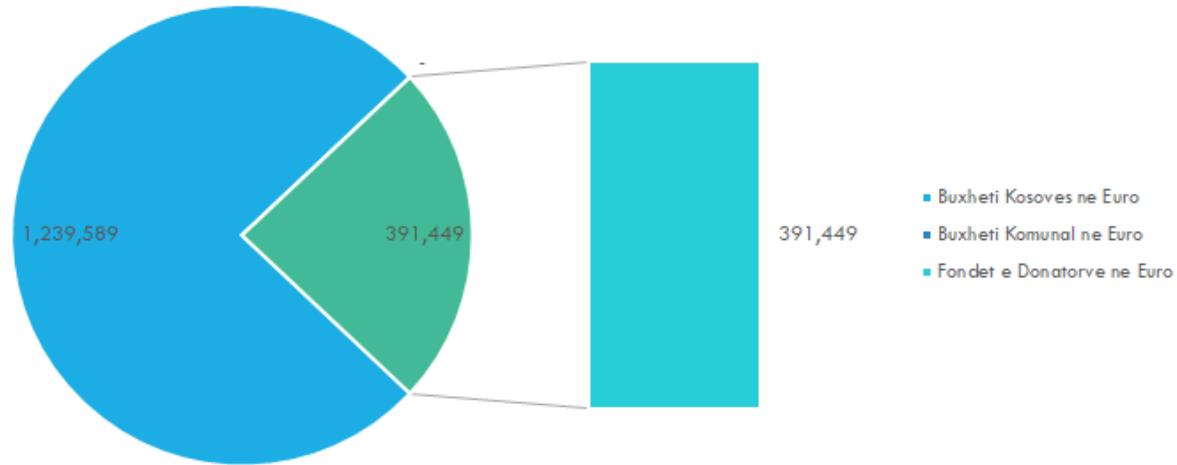


Tabela 14: Troškovi strategije MRSZ-a za zapošljavanje i socijalnu zaštitu

Troškovi prema sektorima	2017.	2018.	2019.	Ukupno
Troškovi MRSZ-a za socijalnu zaštitu	2.792.215	3.412.720	3.279.504	9.484.439
Ukupno	2.792.215	3.412.720	3.279.504	9.484.439

Sledeća tabela daje uporedni pregled šema socijalne zaštite za uključivanje zajednica Roma i Aškalija tokom 3 uzastopne godine, za 2017., 2018. i 2019. godinu.

Tabela 15: Broj korisnika iz zajednice Roma i Aškalija prema socijalnim šemama

Vrsta socijalne usluge	2016.	2017.	2018.	2019.
Br. korisnika osnovne penzije		479	555	647
Br. korisnika penzija za osobe sa invaliditetom		217	212	208
Br. isplaćene pomoći za hitne slučajevе		22	20	
Br. domaćinstava koja primaju subvencije za električnu energiju		2.279	2.379	2.371
Br. porodica koje koriste socijalnu pomoć		2.279	2.379	2.371
Br. članova porodice koji koriste socijalnu pomoć	10.501	10.700	11.148	11.121

Pregled ukupnih iznosa isplaćenih od nekih od šema zaštite pod odgovornošću MRSZ-a za 2016., 2017., 2018. i 2019. godinu se daje u sledećoj tabeli:

Tabela 16: Transferi MRSZ-a prema šemi socijalne zaštite u evrima

Vrsta socijalnih usluga	2016.	2017.	2018.	2019.
Iznos isplaćen za decu u domovima sa osnovom na zajednicu u evrima			56.600	
Iznos isplaćen za socijalnu pomoć u evrima	2.568.530	2.700.315	3.294.120	3.279.504
Iznos isplaćen iz pomoći za hitne slučajevе u evrima		2.200	4.000	

Iznos raspodeljen deci iz penzijske šeme za invalide u evrima	110.000	108.000	79.000	
Ukupno	2.678.530	2.810.515	3.433.720	3.279.504

Pored finansijske podrške, MRSZ preko svojih centara za socijalni rad u opština, pruža socijalne usluge, uključujući: usluge porodičnog savetovanja, usluge za zaštitu dece, usluge za napuštenu decu, usluge za usvajanje dece; stanovanje za starije i osobe sa invaliditetom sa nedostatkom porodičnog staranja, usluge za slučajevi porodičnog nasilja i usluge za integraciju žrtava trgovine ljudima. Porodice u kojima je dete smešteno na porodično staranje, imaju pravo na novčanu pomoć do 150 evra mesečno, a ukoliko se dete smesti sa članovima porodice, porodica koja ih prima dobija podršku od 75 evra mesečno.

CSR-i smešteni u svakoj opštini pružaju oko 54 vrste decentralizovanih socijalnih usluga svim zajednicama bez predrasuda na etničku pripadnost na Kosovu, uključujući članove pripadnike Roma i Aškalija.

Sledeća tabela daje uporedni rezime socijalnih usluga koje CSR pružaju prema evidentiranoj istoriji od 2015. do 2019. godine.

Tabela 17: Broj slučajeva socijalnih usluga obezbeđenih od strane CSR za zajednicu Roma i Aškalija

Vrsta socijalne usluge/godina	2015.	2017.	2018.	2019.	Ukupno
Napuštena deca	8	7	6	8	21
Zlostavljava deca	5	4	1	5	10
Deca roditelja kojima nije dozvoljeno vršenje roditeljske dužnosti	1	1	1	6	8
Deca asocijalnog ponašanja	8	15	7	10	32
Klijenti sa invaliditetom - odrasli		2		1	3
Klijenti sa invaliditetom - deca		2			2
Opasan rad dece	7	43	39	7	89
Bračno savetovanje	24	29	30	33	92
Brakovi maloletnika	11	6	11	6	23
Maloletnici u sukobu sa zakonom	15	13	15	13	41
Siročad	1	5		2	7
Žrtve nasilja u porodici	11	18	20	25	63
Žrtve seksualnog zločina	2		1	3	4
Ostali klijenti - Administrativne usluge	195	131	110	116	357
Ukupan broj	288	276	241	235	752

2.2. Poboljšano učešće porodica iz zajednica Roma i Aškalija u šemama zaštite i socijalne usluge

Kako bi se postigli ciljeva, planirane su i u potpunosti ili delimično sprovedene sledeće aktivnosti u 2017., 2018. i 2019. godini. Aktivnosti predviđene akcionim planom su:

- Pružanje socijalne zaštite za siromašne porodice ovih zajednica,
- Procena dodatne podrške korisnicima socijalne pomoći,
- Identifikacija dece i osoba sa invaliditetom,
- Informativne kampanje o socijalnim šemama i socijalnim uslugama,
- Analiza kvaliteta socijalnih usluga i identifikacija novih socijalnih usluga,
- Izgradnja kapaciteta opštinskih službenika za poboljšanje socijalnih usluga.

2.2.1. Procena dodatne podrške potrebna korisnicima socijalnih usluga

MRSZ pruža socijalnu pomoć svim zajednicama na Kosovu, uključujući zajednice Roma i Aškalija. Prema Ustavu Republike Kosovo, pristup šemama socijalne zaštite se daje svim zajednicama podjednako. MRSZ i Centri za socijalni rad (CSR) koji su odgovorni za šemu socijalne pomoći. CSR za svakog podnosioca zahteva prikuplja i analizira podatke o veličini, strukturi i životnim uslovima porodica koje koriste šemu socijalne zaštite. Svaku porodicu koja se prijavljuje i ponovo prijavljuje za socijalnu pomoć posećuje tim CSR-a, koji se sastoji od tri člana, od kojih jedan treba da bude rukovodilac slučaja. Mesečni iznos socijalne pomoći za porodicu se određuje prema broju članova porodice i troškovima iz potrošačke korpe. Najmanji iznos (porodica sa jednim članom) je 50,00 evra, a maksimalan iznos je 150,00 evra (porodica sa 15 članova). Pored osnovne pomoći, porodica korisnika socijalne zaštite će primati i po 5,00 evra mesečno za svako dete od 0 do 18 godina, kao oblik dečije pomoći, u cilju podsticanja obrazovanja i poboljšanja njihovog zdravstvenog stanja. Domaćinstva i drugi korisnici šeme socijalne pomoći se takođe podržavaju subvencijama za troškove električne energije u domaćinstvu.

Za izmirenje duga za električnu energiju svim zajednicama, uključujući Rome i Aškalije, Vlada svake godine dodeljuje sredstva od 4,5 miliona evra za subvencionisanje dela električne energije koju korisnici (domaćinstva) koriste u okviru šeme socijalne pomoći. Svako domaćinstvo se subvencionise (plaća dug za struju) sa prosečno 270 KWh ili 11,27 evra mesečno, dostižući ukupan godišnji iznos od 135,00 evra.

MRSZ i CSR-i za sve porodice koje su korisnici šeme socijalne pomoći pružaju dodatnu finansijsku podršku, u nekim slučajevima se pružaju i u izuzetnim okolnostima, kao što su obredi sahrane člana porodice, oštećenje kuće od požara, zemljotresa ili poplave itd. Iznos naknade prema ovoj šemi se kreće od 100 do 300 evra i daje se samo jednom godišnje za istu potrebu/zahtev.

2.2.2. Identifikacija dece i osoba sa posebnim potrebama

MRSZ je poslednjih godina predstavilo Šemu socijalne pomoći sa decu sa posebnim potrebama, koja pruža finansijsku podršku njima i njihovim porodicama. Ciljna grupa su deca sa trajnim invaliditetom uzrasta od 1 do 18 godina i identifikacija dece se vrši putem CSR-a i odgovarajućih odseka pri MRSZ-u. Paket finansijske pomoći iznosi 100,00 evra za svako dete.

2.2.3. Informativna kampanja o šemama i socijalnim uslugama

Prema podacima ministarstva i samih opština, službenici iz direkcija za socijalnu zaštitu neprekidno informišu građane o njihovim pravima i koristima od šema socijalne zaštite i socijalnih usluga.

2.2.4. Analiza kvaliteta socijalnih usluga i identifikacija novih socijalnih usluga

MRSZ, putem svoje mreže CRS-a i NVO-a koje su do bile subvencije za rešavanje nasilja u porodici i žrtava trgovine ljudima, je pružalo usluge zaštite za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana koji su bili pod pretnjom nasilja u porodici. Sedam (7) aktivnih NVO-a, koje se bave nasiljem u porodici, su podržane od strane MRSZ-a u 2018. godini.

Izveštaji o podacima CRS-a pokazuju da su 33 žrtve porodičnog nasilja iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana stekle korist od usluga CRS-a i NVO-a.

Ministarstvo unutrašnjih poslova (MUP) preko Odeljenja za reintegraciju je samo u periodu od januara do septembra 2018, pružalo niz usluga pripadnicima zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. Pružane usluge uključuju usluge prevoza do mesta porekla da povratnike, privremeno stanovanje i smeštaj u Centar za sedmodnevni smeštaj, trajno stanovanje preko smeštaja u iznajmljenim kućama, rekonstrukcija kuća, opremanje kuća nameštajem i kućnim namirnicama, paketi pomoći za zimu, kao što su drva za ogrev, grantovi za samozapošljavanje i posredovanje u zapošljavanju kao i obuke za radno mesto.

2.2.5. Izgradnja kapaciteta opštinskih službenika za unapređenje socijalnih usluga

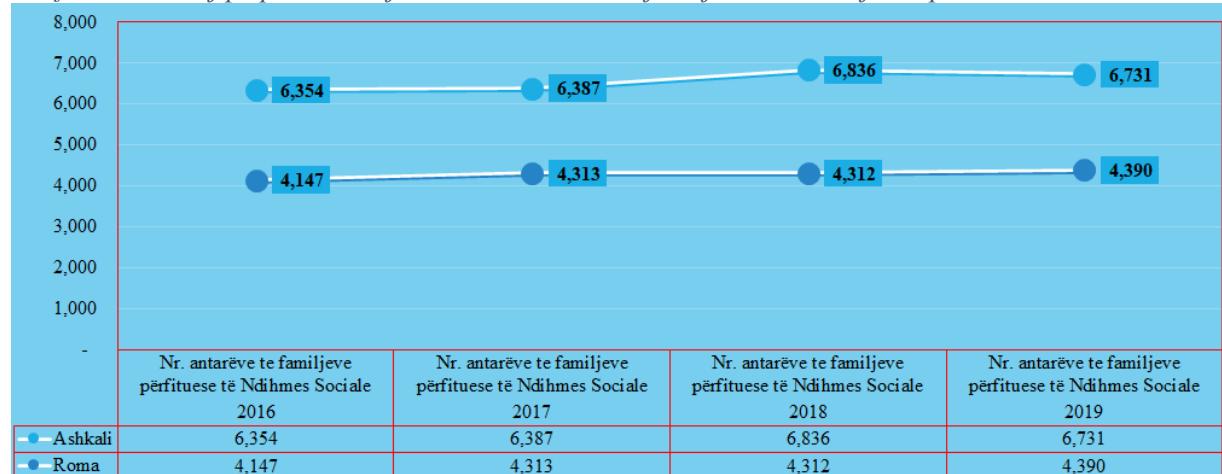
Tokom 2018. i 2019. godine, *Save the Children* je, u partnerstvu sa Evropskim centrom za politiku i socijalna istraživanja, sprovodila projekat koji je finansiran od strane EU-a pod nazivom „Podrška boljim socijalnim uslugama za najugroženije grupe” i održala je nekoliko radionica u svim regionima Kosova. Glavne teme koje je pokriva projekat su obuhvatile pružanje socijalnih usluga, budžetiranje socijalnih usluga, strateško planiranje i praćenje socijalnih usluga. Generalni savet za socijalne i porodične i usluge i *Terre sed Hommes* su zaključili sporazum o saradnji, koji se primenjuje. Pružanje socijalnih usluga za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, kao najugroženije grupe, je bila glavna prednost u dnevnom redu obuka.

Uključivanje u socijalnu pomoć

Sa druge strane, u cilju ublažavanja siromaštva i poboljšanja socijalne zaštite kod zajednica Roma i Aškalija, MRSZ i opštine sa mrežom Centara za socijalni rad (CSR), koji deluju u svakoj opštini, redovno pružaju socijalnu pomoć i socijalne usluge.

Raspoloživi podaci pokazuju značajan napredak u uključivanju ovih zajednica u šemu socijalne pomoći i pružanju socijalnih usluga

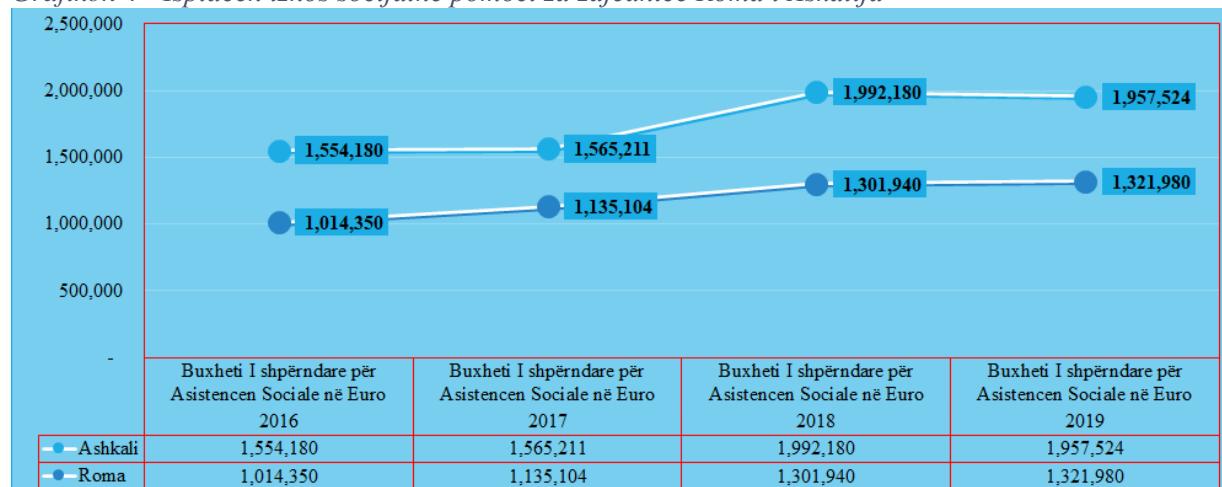
Grafikon 3 – Broj pripadnika zajednica Roma i Aškalija koji koriste socijalnu pomoć



Izvor 2: Baza administrativnih podataka MRSZ-a

Broj pripadnika zajednice koji su sticali korist od šeme socijalne pomoći u 2015. godini bio je 8.095, a na kraju 2109. godine taj broj je bio 11.112. Ukupno 3.026 više članova ove zajednice je koristilo socijalnu pomoć u 2019. godini, u poređenju sa 2016. To predstavlja porast stepena inkvizije u šemu socijalne pomoći za 7%.

Grafikon 4 - Isplačen iznos socijalne pomoći za zajednice Roma i Aškalija



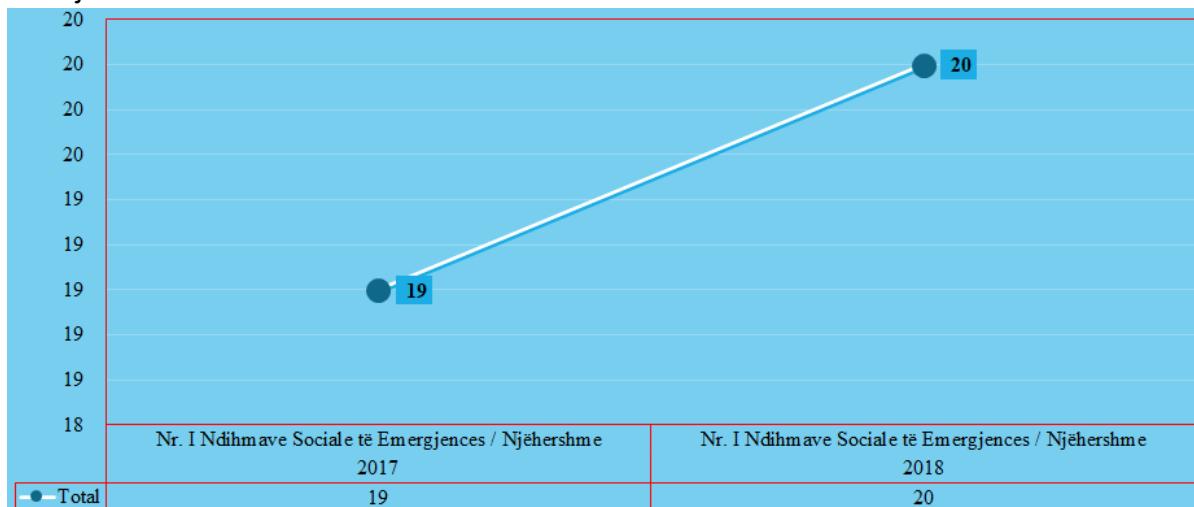
Izvor 13: Godišnji izveštaji MRSZ-a

Isplačen iznos od strane MRSZ-a iz šema socijalne pomoći je neprekidno povećan za 30% u periodu od 2016. do 2019. godine.

Uključivanje u pomoć za hitne slučajeve

Centri za socijalni rad (CSR), koji deluju u svakoj opštini pružaju pomoć za hitne slučajeve sim jet za hitne slučajeve u cilju pomoći najsistemašnjim ljudima hranom za hitne slučajeve i smeštajem, u slučaju smrti itd. Ukupno 39 pripadnika romske i aškalijiske zajednice su dobili ovu vrstu pomoći.

Grafikon 5: Broj socijalnih pomoći za hitne slučajeve, koje su date pripadnicima zajednica Roma i Aškalija

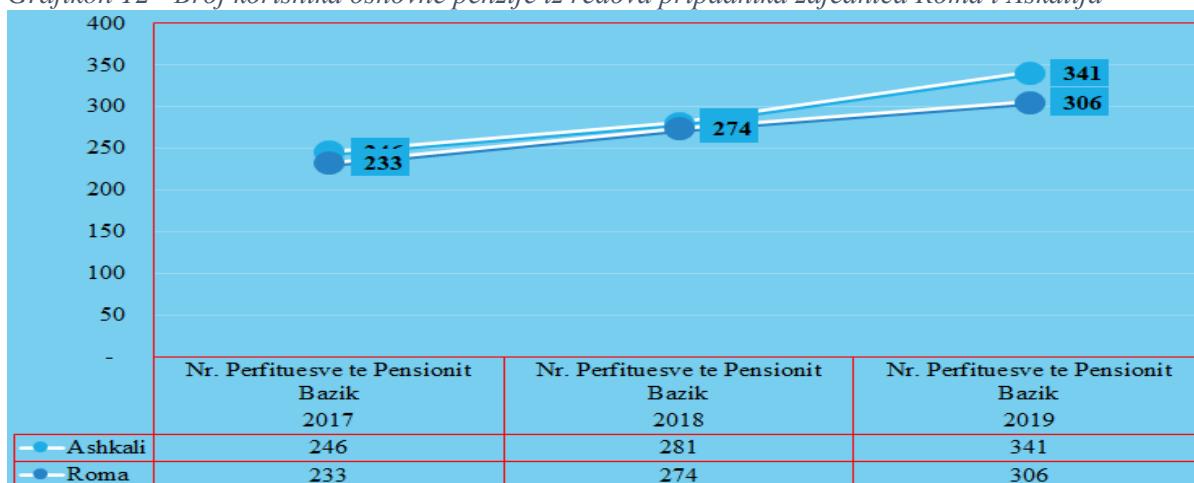


Izvor 3: Godišnji izveštaj MRSZ-a

Uključivanje u penzijskim šemama

Penzijski sistema na Kosovu organizovan je u tri stuba. Prvi stup obuhvata osnovnu starosnu penziju, penziju uplate doprinosa, prevremene i posebne penzije za kategorije koje nisu uplaćivale doprinose u penzijskom fondu. Ovaj stub se finansira od strane redovnog državnog budžeta. Drugi stub obuhvata obaveznu penzijsku štednju na pojedinačnim računima Kosovskog penzijskog fonda, u koji poslodavci i zaposleni doprinose sa po 5% plate. Ovim stubom upravlja Kosovski penzijski trust. Treći stub obuhvata dodatnu dobrovoljnu štednju, čiji je jedan deo liberalizovan privatnim fondovima na Kosovu. U 2016. godini su samo 160 Roma i 164 pripadnika zajednice Aškalija dobijeli osnovnu penziju, čineći tako samo 0,2% ukupnog broja korisnika ove penzijske šeme.

Grafikon 12 - Broj korisnika osnovne penzije iz redova pripadnika zajednica Roma i Aškalija

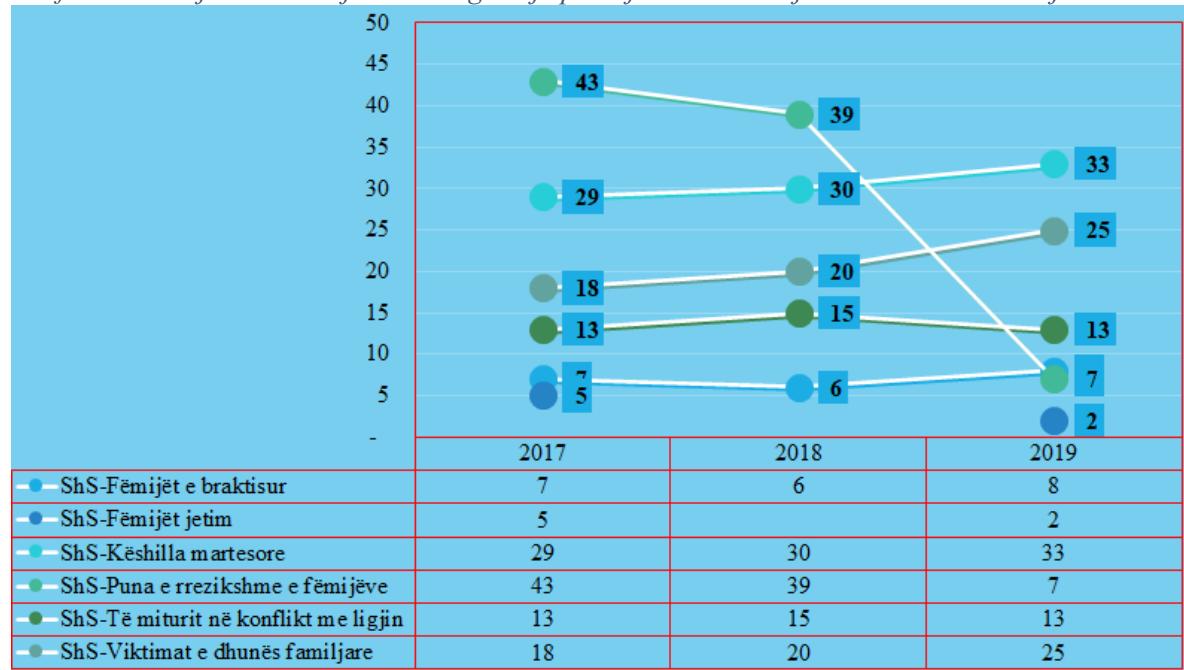


Izvor 15: Godišnji izveštaj MRSZ-a

Uključivanje u socijalne usluge

CSR-i koji deluju u svakoj opštini pružaju oko 54 vrsta decentralizovanih socijalnih usluga za sve zajednice bez predrasuda na etničku pripadnost na Kosovu, uključujući pripadnike zajednica Roma i Aškalija.

Grafikon 6: Broj i vrsta socijalnih usluga koje pružaju CSR-i za zajednice Roma i Aškalija



Kao što se iz gornjeg grafikona može videti, pripadnici zajednica Roma i Aškalija sve više koriste socijalne usluge koje pružaju CSR-i. Povećanje se može uočiti u bračnom savetovanju, koje istovremeno utiče na smanjenje broja ranih brakova. Pozitivni pomaci se mogu uočiti i na smanjenje i eliminaciju opasnih poslova za decu itd.

Trend rasta se može uočiti i u kategoriji nasilja u porodici koje treba detaljnije analizirati i baviti se time.

5.3 Zdravstvo

Pristup zdravstvenim uslugama je artikulisan kao jedan od ključnih izazova u vezi sa pripadnicima zajednica Roma i Aškalija. Brojni izveštaji ističu finansijske i nefinansijske faktore koji utiču na pristup zdravstvenim uslugama ovih zajednica.

Prethodna strategija je istakla veoma nizak nivo korišćenja preventivnih usluga zdravstvene zaštite od strane ove zajednice. Samo 4% zajednice su imali više od jednog skrininga: mamografija, test dijabetesa, test raka grlića materice, test raka prostate ili bilo koji drugi test polno prenosivih bolesti. Najčešći postupak koji koriste lice starija od 30 godine je mamografija.

Ministarstvo zdravstva je prikupilo i analiziralo podatke i izveštaje o korišćenju zdravstvenih usluga u svim opštinama sa romskim i aškalijskim stanovništvom. Izveštaji iz svih opština pokazuju da zajednice Roma, Aškalija i Egipćana neprekidno koriste zdravstvene usluge u Centrima porodične medicine i zdravstvene zaštite Kosova i da nema diskriminacije na osnovu porekla i etničke pripadnosti pacijenata.

Sledeća tabela rezimira cilj u zdravstvenom poglavlju za zajednice Roma i Aškalija od celokupnog sadržaja, opisujući ciljeve, planirane i završene aktivnosti.

Tabela 9: Aktivnosti strategije za zdravlje prema cilju

Ciljevi	Broj planiranih aktivnosti	Broj završenih aktivnosti	Postotak završetka
3.1. Poboljšani pristup zdravstvenim uslugama	7	6	85%
3.2. Poboljšano zdravstveno ponašanje i rutine	7	5	72%
3.3. Uspostavljeno zdravo okruženje	3	2	67%
Ukupno aktivnosti	17	13	76%

Sledeće tabele i grafikoni prikazuju detaljniji sažetak budžeta u odnosu na ciljeve i planirane izvore finansiranja.

Za trogodišnji period akcionog plana strategije za poglavlje obrazovanja, bilo je planirano ukupno 265.000 evra, a podeljena je prema ciljevima, 90.000 je izdvojeno za cilj 3.1. za poboljšanje pristupa uslugama zdravstvene zaštite, 95.000 evra je izdvojeno za cilj 3.2. za poboljšanje zdravstvenog ponašanja i rutina, i 80.000 evra je izdvojeno za cilj 3.3. za zdravo okruženje i podizanje zdravstvene svesti.

Tabela 10: Strateški budžet za zdravlje, prema ciljevima

Ciljevi	Planirani budžet od 2017. do 2019.
3.1. Poboljšani pristup zdravstvenim uslugama	90.000 evra
3.2. Poboljšano zdravstveno ponašanje i rutine	95.000 evra
3.3. Uspostavljeno zdravo okruženje	80.000 evra
Ukupan planirani budžet	265.000 evra

Budžet Akcionog plana predviđa ukupan iznos od 111.300 evra ili 42% koji će biti finansiran od strane donatora i iznos od 153.700 evra koji će pokriti budžet Kosova. Sledeća tabela i grafikon prikazuju detaljniji sažetak budžeta u odnosu na planirani izvor finansiranja.

Planirani budžet prema izvoru finansiranja	Postotak finansiranja
Sredstva donatora	42%
Budžet Kosova	58%
Opštinski budžeti	0%
Ukupno	100%

Grafikon 7: Budžet Strategije za zdravstvo prema planiranim izvorima finansiranja u evrima

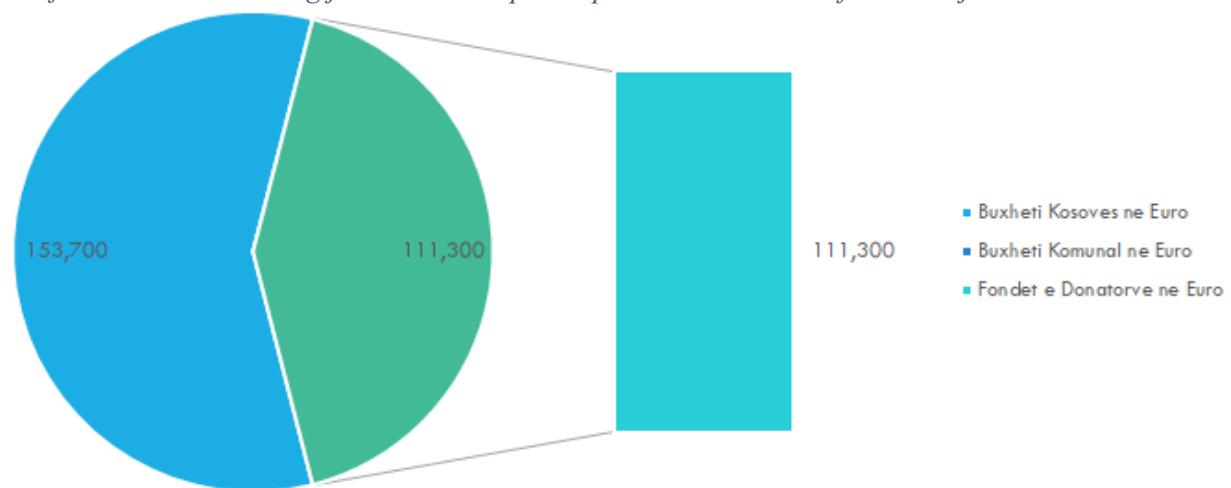


Tabela 11: Toškovi za Strategiju za zdravlje Ministarstva zdravlja

Troškovi prema sektoru	2017.	2018.	2019.	Ukupno
Troškovi MZ-a u zdravstvu	50.000	50.000	50.000	150.000

3.1. Poboljšan pristup zdravstvenim uslugama za pripadnike zajednica Roma i Aškalija

Prema proceni sektora u ovoj strategiji je, do 2016. godine, samo 30% dece iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana dobilo preporučene vakcine do njihovog prvog rođendana, a 79% dece uzrasta od 24 do 36 meseci nemaju overene knjižice za imunizaciju.

Kako bi se postigli očekivani rezultati i cilj, planirane su i sprovedene sledeće aktivnosti tokom perioda od 2017. do 2019:

- Sprovođenje aktivnosti za pregled raka dojke,
- Obavljanje kućnih poseta za majke i decu i ostale ugrožene grupe,
- Aktivnosti koje su usmerene na ugroženo stanovništvo,
- Institucionalne mere koje poboljšaju pristup zdravstvenim uslugama,
- Stalno praćenje pristupa uslugama zdravstvene zaštite.

3.1.1. Sprovođenje aktivnosti za pregled raka dojke

Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021.

U 2017. godini, Univerzitetski klinički centar Kosova (UKCK), je preduzeo preventivne aktivnosti/mere za rak dojke, kao što su rani pregledi za rak dojke i mamografski pregledi. Kao rezultat preduzetih aktivnosti, 730 žena iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana je vršilo preglede za rak dojke. Ministarstvo zdravlja (MZ) je u 2018. godini kupilo medicinsku opremu u iznosu od 50.000 evra i predalo je Centrima porodične medicine sa najvećim brojem stanovnika zajednice Roma, Aškalija i Egipćana.

3.1.2. Obavljanje kućnih poseta za majke i decu i ostale ugrožene grupe

Ministarstvo zdravlja, u saradnji sa Nacionalnim institutom za javno zdravlje (NIJZ), je obavilo kućne posete mobilnim timovima za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, za rane dijagnoze poremećaja i kliničku patologiju. Ciljna grupa ovih zdravstvenih kućnih poseta su bila romska, aškalijska i egipćanska deca uzrasta od 5 do 13 godina. Informacije o broju romske, aškalijske i egipćanske dece su obezbedile odgovarajuće opštine. Koristeći podatke, Centri za porodičnu medicinu su pružali zdravstvene usluge i lečenje za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana.

3.1.3. Ostale terenske aktivnosti koje su usmerene na ugroženo stanovništvo

Ministarstvo zdravstva je finansijski podržalo 4 NVO-a koje se bave integracijom zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, putem kampanje odizanja svesti za pristup zdravstvu. Podržani NVO-i su radili na terenu sa zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana na podizanju svesti o zdravstvenim uslugama.

3.1.4. Institucionalne mere za poboljšanje pristupa zdravstvenim uslugama

Kako bi se poboljšao pristupa zdravstvenim uslugama za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, Ministarstvo zdravlja i zdravstvene institucije na Kosovu su realizovali kampanje podizanja svesti na terenu i praćenje aktivnosti u opštinskim zdravstvenim institucijama. Oko 21 kampanja podizanja svesti je realizovano u vezi sa značajem imunizacije.

3.1.5. Stalno praćenje pristupa zdravstvenim uslugama

Ministarstvo zdravlja je prikupilo i analiziralo podatke i izveštaje o korišćenju zdravstvenih usluga iz svih opština sa romskim i aškalijskim stanovništvom. Izveštaji iz svih opština pokazuju da zajednice Roma, Aškalija i Egipćana neprekidno koriste zdravstvene usluge u Centrima porodične medicine Kosova i nema diskriminacije na osnovu porekla i etničke pripadnosti pacijenata. Centri porodične medicine i zdravstvene zaštite su sproveli 1.330 medicinskih poseta zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana. Ovaj broj se smatra većim, zato što u mnogim slučajevima pacijenti, a posebno zajednica Roma i Aškalija nerado otkriva njihovu etničku pripadnost u obrascima Centara porodične zdravstvene zaštite.

3.2. Poboljšano zdravstveno ponašanje i rutine među pripadnicima zajednica Roma i Aškalija

Higijena među pripadnicima zajednica Roma i Aškalija se smatra veoma lošom i često restriktivnom uslovima ekstremnog siromaštva: nedostatak vode, nedovoljna sredstva za potrošnju vode i drugih sredstava za čišćenje itd. Pušenje je uobičajena pojava. Fizička aktivnost u redovima zajednica je veoma niska, sa mladima koji su aktivniji i starijim osobama koje su manje aktivni.

Za postizanje ciljeva, tokom sproveđenja u 2017, 2018. i 2019. godini, planirane su i sprovedene sledeće aktivnosti:

- Kampanja imunizacije,
- Raspodela informativnog materijala o porodičnom planiranju u reproduktivnom zdravlju,
- Vaspitanje o značaju higijene i sanitarnih uslova,
- Povećanje preventivnog kapaciteta osoblja primarne zdravstvene zaštite,

3.2.1 Kampanja imunizacije

Od 18 opština, kampanje imunizacije su sprovedene u 13 opština sa romskim, aškalijskim i egipčanskim stanovništvom, odnosno u opštinama: Kosovo Polje, Istok, Kлина, Mitrovica, Podujevo, Prizren, Orahovac, Suva Reka, Đakovica, Lipljan, Obilić, Vučitrn, Gračanica, Gnjilane.

Svi podaci i izveštaji koje je obezbedio Nacionalni institut za javno zdravlje (NIJZ) pokazuju da 7.768 dece iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana primilo vakcine imunizacije.

3.2.2. Raspodela informativnog materijala o porodičnom planiranju i reproduktivnom zdravlju

3.2.3. Vaspitanje o značaju higijenskih i sanitarnih uslova

Centar porodične medicine za zdravstvenu zaštitu u Uroševcu je realizovao sesije obuke sa učenicima zajednica Roma, Aškalija i Egipćana na temu zdrave hrane, ishrane i oralne higijene.

U organizovanim sesijama obuke je učestvovalo više od 80 učenika iz redova zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

3.2.4. Povećanje preventivnih veština među zaposlenima u primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Osoblje Centra porodične medicine za zdravstvenu zaštitu u Obiliću je pohađalo niz obuka o raznim temama iz oblasti zdravstvene zaštite. Od stečenih veština će korist imati zajednice Roma, Aškalija i Egipćana na teritoriji opštine.

Organizovano je ukupno 20 seminara i učestvovalo je 90 zaposlenih iz Centra porodične medicine za zdravstvenu zaštitu u Obiliću i planirano da posluže većem delu romskog, aškalijskog i egipčanskog stanovništva.

3.3. Uspostavljeno je zdravo okruženje za stanovništvo zajednica Roma i Aškalija

Kako bi se postigli ciljevi, tokom sproveđenja 2017, 2018. i 2019. godine, planirane su i sprovedene sledeće aktivnosti:

- Tromesečna kontrola nivoa olova u stambenim naseljima zajednice,
- Nabavka kontejnera za otpad za domaćinstva.

3.3.1. Tromesečna kontrola olova u naseljima zajednice

Tokom 2016. godine, CPM u Mitrovici, odnosno Jedinica olova, je izmerio nivo olova u krvi 67 pacijenata u opštini Mitrovica. Ispitano je 6 osoba iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana sa vrednostima iznad normale olova u krvi i ove osobe su lečene terapijom i redovnim pregledima. Kao

rezultat mera koje je preduzela Vlada Kosova, odnosno Ministarstvo zdravlja, ova pojačana je sada prevaziđena.

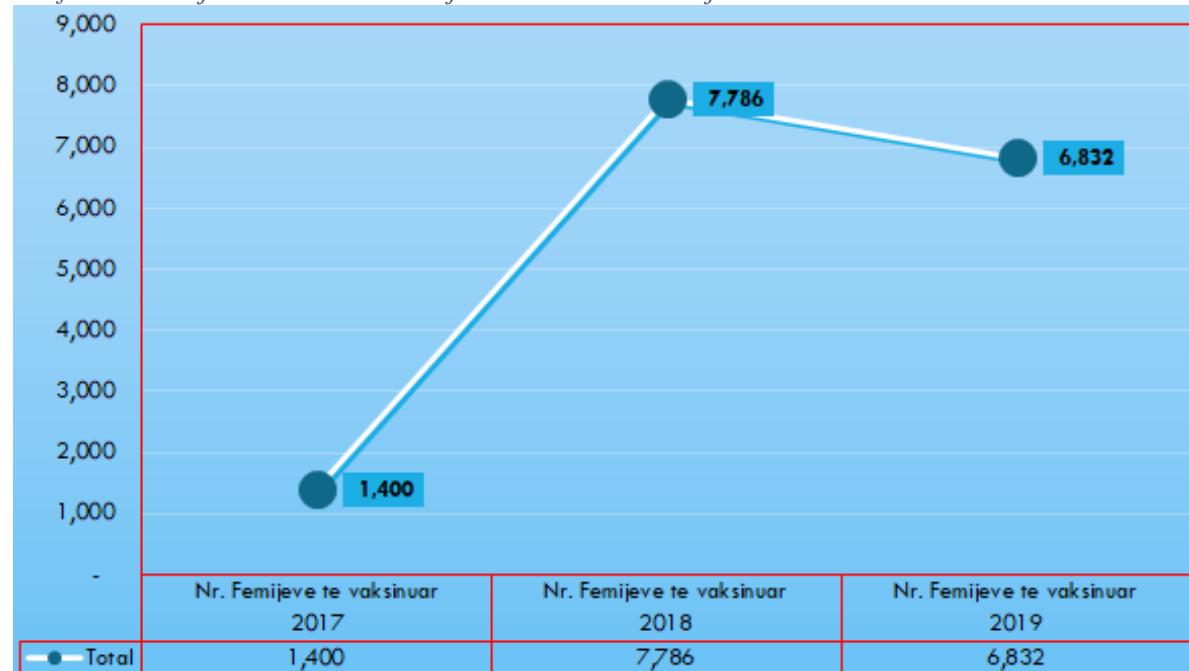
3.3.2. Snabdevanje kontejnerima za otpad za domaćinstva

Mera se više odnosi na Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja.

Pristup zdravstvenim uslugama

Napredak je ostvaren i u vakcinisanju dece pripadnika zajednica Roma i Aškalija u odnosu na prethodne godine.

Grafikon 8: Broj vakcinisane dece zajednica Roma i Aškalija

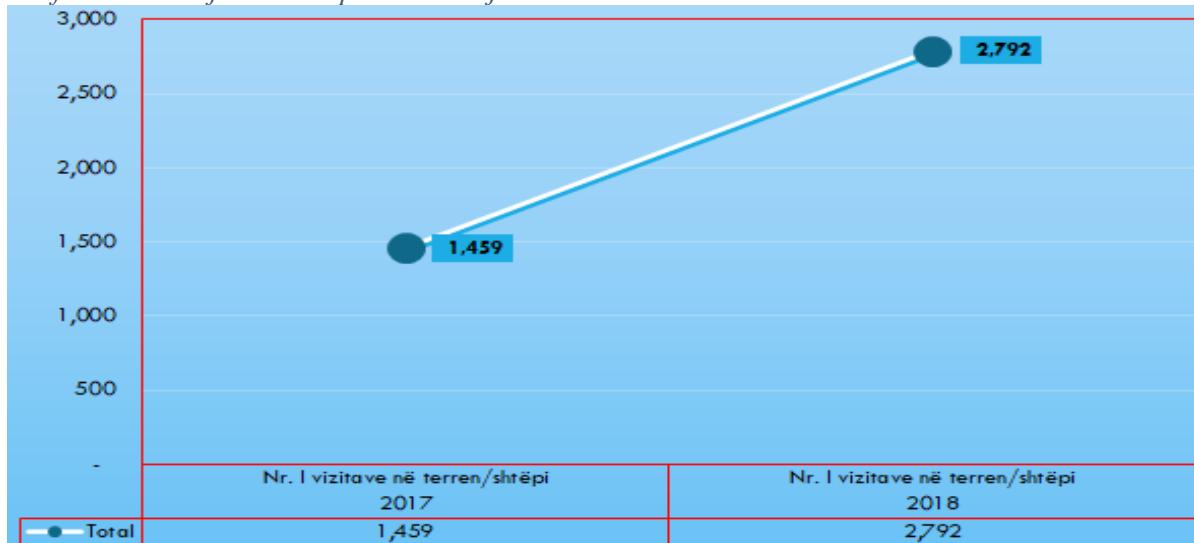


Izvor 16: Godišnji izveštaji Ministarstva zdravlja

U 2017. godini je vakcinisano 1.400 dece, u poređenju sa 7.786 u 2018. i više od 6.832 u 2019. godini.

Putem ove aktivnosti, u 2017. godini, je zdravstveno osoblje obavilo 1.459 kućnih medicinskih poseta, dok je u 2018. godini bilo više od 2.792 poseta područjima koja naseljavaju pripadnici zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

Grafikon 14: Broj lekarskih poseta obavljenih kod kuće



Izvor 17: Godišnji izveštaji Ministarstva zdravljia

5.4 Stanovanje

Zakon o stanovanju (Zakon br. 03/L-164 o finansiranju posebnih stambenih programa) predviđa institucionalne i finansijske instrumente za rešavanje stambenih problema za sve zajednice, uključujući zajednice Roma i Aškalija. Programe stanovanja za neprofitne kirije i programe subvencionisanog stanovanja, kao i postupke za obezbeđivanje odgovarajućeg stana porodicama u potrebi, koordiniraju opštine. Postupak uključuje sledeće: upravljanje zahtevima za socijalno stanovanje, odabir porodica korisnika, analizu potrebnih instrumenata i finansijskih sredstava (uključujući zemljište sa infrastrukturom za izgradnju stanova neprofitnom kirijom) i dodeljivanje stanova i praćenje procesa dodele upravljanjem procesom ugovaranja. Za sprovođenje zakona, opštine su dužne da izrade trogodišnje opštinske programe stanovanja.

Sledeća tabela rezimira ciljeve poglavlja o stanovanju za zajednicu Roma i Aškalija iz celog njegovog sadržaja, predstavljajući svaki cilj, planirane i završene aktivnosti, kao i procenat završetka.

Tabela 12: Aktivnosti Strategije prema nameni stanovanja

Ciljevi	Broj planiranih aktivnosti	Broj završenih aktivnosti	Postotak završetka
4.1. Identifikovane su potrebe za odgovarajućim i socijalnim stanovanjem	3	2	66%
4.2. Postoji dodatna svest u vezi sa aktivnim učešćem u rešavanju stambenih pitanja	5	3	60%
4.3 Značajan napredak u pravcu rešavanja pitanja stanovanja	11	7	63%
Ukupno aktivnosti	19	12	63%

Sledeće tabele i grafikoni predstavljaju detaljni pregled budžeta prema ciljevima i prema planiranim izvorima finansiranja.

Za trogodišnji period akcionog plana strategije za poglavlje o stanovanju je planirano ukupno 2.891.420 evra, a podeljeno prema cilju, sa kojim je 61.520 evra dodeljeno za cilj 4.1. za

identifikaciju potreba za adekvatnim i socijalnim stanovanjem i za cilj 4.2. je dodeljeno 186.400 evra o podizanju svesti i učešću u stambenim pitanjima i 4.3. za rešavanje pitanja stanovanja.

Tabela 13: Budžet Strategije prema nameni stanovanja

Ciljevi	Planirani budžet od 2017. do 2019.
4.1. Identifikovane su potrebe za odgovarajućim i socijalnim stanovanjem	61.520 evra
4.2. Postoji povećana svest o aktivnom učešću u rešavanju stambenih pitanja	186.400 evra
4.3. Značajan napredak u pravcu rešavanja pitanja stanovanja	2.643.500 evra
Ukupan planirani budžet	2.891.420 evra

Budžetom Akcionog plana bilo je predviđeno ukupno 2.486.621 evra ili 86%, koje bi bilo finansirano od strane donatora, 346.970 evra ili 12% treba da se pokrije iz kosovskog budžeta i 57.828 evra ili 2% iz budžeta opština. Sledeća tabela i grafikon daju detaljniji rezime budžeta iz planiranog izvora finansiranja.

Planirani budžet prema izvoru finansiranja	Postotak finansiranja
Donatorska sredstva	86%
Kosovski budžet	12%
Opštinski budžeti	2%
Ukupno	100%

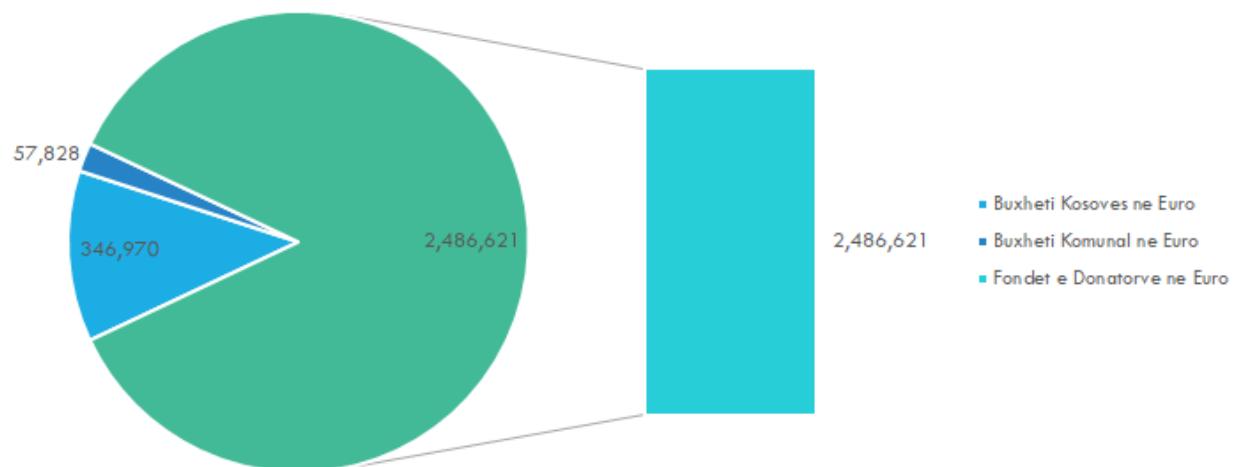


Tabela 14: Troškovi strategije stanovanja Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja

Troškovi prema sektorima	2017.	2018.	2019.	Ukupno
Rashodi MŽSPP-a o stanovanju	231.650	266.065	285.906	783.621

4.1. Identifikovane su potrebe pripadnika zajednice za odgovarajućim i socijalnim stanovanjem

Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021.

Kako bi se postigli ciljevi, tokom sprovođenja u 2017, 2018. i 2019. godini planirane su i sprovedene sledeće aktivnosti:

- Uključivanje pripadnika zajednica Roma i Aškalija u bazu podataka za finansiranje posebnih programa stanovanja,
- Postavljanje prioriteta za porodice kojima je potrebno uključivanje u program socijalnog stanovanja.

4.1.1. Përfshirja e anëtarëve të komunitetit Rom dhe Ashkali në bazën e të dhënave për financimin e programeve specifike të banimit

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP) je uložilo napore da identifikuje porodice koje nemaju odgovarajuće uslove stanovanja. Važan korak se sastojao u izradi trogodišnjih programa stanovanja u 27 opština. U identifikovanju porodica koje žive u neodgovarajućim uslovima stanovanja, MŽSPP pruža podršku nevladinoj organizaciji VORAE. Putem ove aktivnosti je identifikovano 962 porodice Roma, Aškalija i Egipćana koje nemaju odgovarajuće uslove za stanovanje.

4.1.2. Postavljanje prioriteta za porodice kojima je potrebno uključivanje u program socijalnog stanovanja

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP), zajedno sa NVO-om *Development Together* su kroz projekat koji finansira Evropska komisija, kreirali bazu podataka o socijalnom stanovanju na centralnom i lokalnom nivou, gde će biti registrovani svi zahtevi za socijalno stanovanje i čuvati se u ovoj bazi podataka. MŽSPP, u saradnji sa opštinama, pokreće napred registraciju porodica identifikovanih u bazi podataka. Do sada je ova baza podataka funkcionalizovana u opštinama. Organizuju se obuke u opštinama, a od opština je zatraženo da angažuju osobu koja će obavljati zadatke, određeni podaci za Rome, Aškalije i Egipćane već su dostupni u bazi podataka.

4.2. Postoji povećana svest među zajednicom Roma i Aškalija o aktivnom učešću u rešavanju stambenih pitanja.

Kako bi se postigli gore navedeni rezultati i ciljevi, tokom sprovođenja u 2017, 2018. i 2019. godine planirane su i sprovedene sledeće aktivnosti:

Aktivnosti predviđene Akcionim planom uključuju: odabir pogodnih mesta za organizovanje kampanje podizanja svesti, izradu i štampanje materijala za kampanju, obuku zajednice o imovinskim pravima, podizanje svesti o faktorima donošenja odluka u vezi sa imovinskim pravima zajednica Roma i Aškalija, projekti o imovinskim pravima zajednice Roma i Aškalija u sedam regiona Kosova.

- Organizovanje kampanje za podizanje svesti o uključivanju u stambene inicijative,
- Podrška zajednici Roma i Aškalija u opremanju odgovarajućim imovinskim dokumentima ili bilo kojim drugim vlasništvom o građevinskom zemljištu.

4.2.1. Organizovanje kampanje podizanja svesti za uključivanje u stambeno pitanje

4.2.2. Podrška zajednici Roma i Aškalija u obezbeđivanju odgovarajuće imovinske dokumentacije ili drugog vlasništva nad zemljištem na kojem mogu da grade stanove

4.3. Značajan napredak u rešavanju stambenog problema za pripadnike zajednica Roma i Aškalija

Kako bi se postigli gore očekivani rezultati i ciljevi, u 2017., 2018. i 2019. godini, sledeće aktivnosti su u potpunosti i delimično planirane i sprovedene. Aktivnosti predviđene Akcionim planom uključuju: realizaciju projekata renoviranja, projekata izgradnje ili rekonstrukcije kuća na sopstvenom zemljištu, realizaciju regionalnog projekta za rešavanje neformalnih naselja, upis u bazu podataka opštinske imovine, upis u bazu podataka imovina građana koja su spremna za iznajmljivanje kroz bonus za stanovanje, izrada trogodišnjih opštinskih planova stanovanja, dodela građevinskih parcela na opštinskim imovinama za socijalno stanovanje, realizaciju sedam regionalnih projekata socijalnog stanovanja, opštine koje ugovaraju privatne imovine (kuća ili stanova) putem šeme stambenih bonusa, odobravanje spiskova za korisnike socijalnih stanova, odobravanje spiska za korisnike stambenih bonusa.

Izrada prioritetnih projekata za renoviranje, rekonstrukciju ili izgradnju kuća na njihovom imanju. • Sprovodenje programa za rešavanje neformalnih naselja. Identifikacija imovine socijalnog stanovanja. Izrada prioritetnih projekata za socijalno stanovanje

4.3.1. Sastavljanje liste prioritetnih projekata za renoviranje, rekonstrukciju ili izgradnju kuća na sopstvenom zemljištu

U širokoj i uskoj sektorskoj saradnji između MŽSPP-a, MUP-a, MRSZ-a, MZ-a, MPŠRR-a i opština, realizovano je nekoliko projekata rekonstrukcije i renoviranja.

Rekonstrukcija i renoviranje kuća prema Uredbi VRK-a br. 04/2016 o reintegraciji repatriiranih lica i upravljanju programom reintegracije su i dalje u vlasništvu porodica. Zahtev se sastoji od rekonstrukcije i renoviranja postojećih kuća koje su oštećene i u kojima su životni uslovi loši, ali su u njihovom vlasništvu. Dve (2) kuće su izgrađene za repatriirane pripadnike zajednica Roma i Aškalija koji su se vratili iz zemalja EU-a. U okviru ovih projekata koje finansiraju MŽSPP, opštine i VORAE, u 2018. godini su obnovljene 72 kuće u 59 id. he59, od kojih je 61 bilo planirano za porodice Roma, Aškalija i Egipćana. Obnovljeno je 9 kuća i opremljeno nameštajem i ostalim potrebnim uređajima za domaćinstvo.

4.3.2. Sprovodenje programa za rešavanje neformalnih naselja

Ministarstvo za zajednice i povratak (MŽP) je svojim projektom „Podrška zatvaranju kolektivnih centara” sa Danskim centrom za izbeglice (DRC) je nastavilo da radi na izgradnji i rekonstrukciji kuća za pojedince koji privremeno žive u kolektivnom centru u Štrpcu. Projektnim planom je predviđena izgradnja sledećih objekata: 5 zgrada sa nekoliko stanova, 4 porodične kuće za ljude koji žive u ovim centrima.

Oko 75% posla je završeno do kraja 2018. godine, a preostalih 25% će biti završeno tokom 2019. godine.

4.3.3. Identifikacija imovina za socijalno stanovanje

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja je izradilo Zakon o socijalnom stanovanju koji je prošao čitav neophodni ciklus potreban smernicama za usvajanje zakona, ali je odbijen i vraćen na razmatranje Ministarstvu finansija, zbog finansijskih uticaja ovog Zakona.

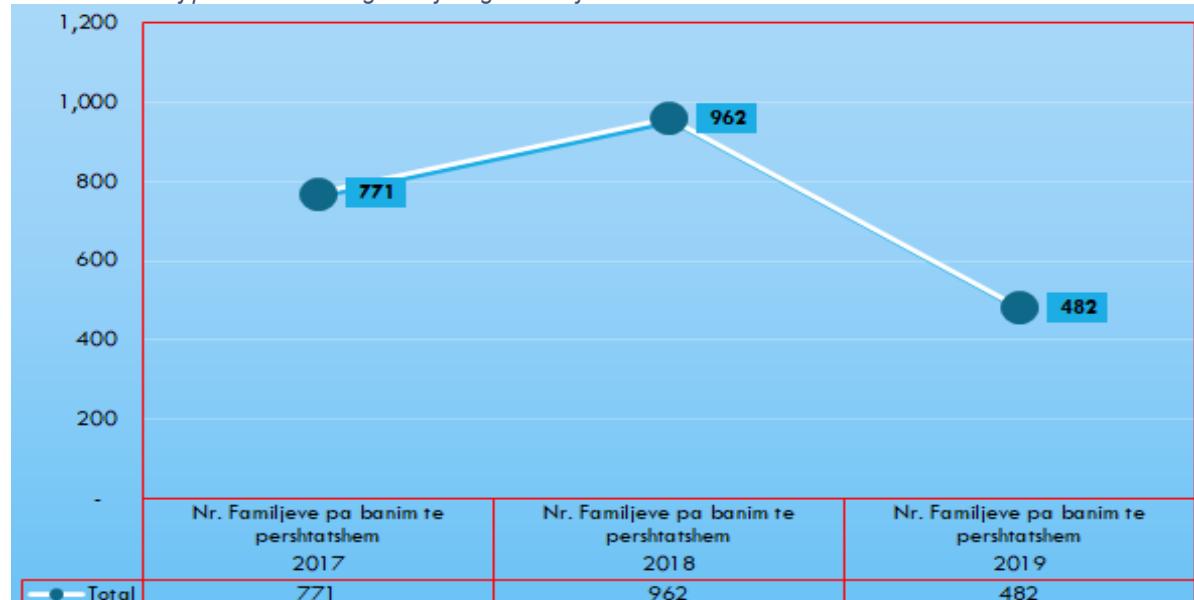
4.3.4. Izrada prioritetnih projekata za socijalno stanovanje

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova (MUP) putem Odeljenja za reintegraciju samo u periodu od 2017. do 2019. pružilo je niz usluga za zajednicu Roma i Aškalija. Pružene usluge uključuju uslugu prevoza do zemlje porekla za vraćena lica, privremeni smeštaj i smeštaj u Smeštajnom centru na 7 dana, dugoročni smeštaj u iznajmljenoj kući, renoviranje kuća, opremanje kuća uređajima i nameštajem, paket zimske pomoći, poput drveta za ogrev, grantova za samozapošljavanje i posredovanja u poslu i obuke za posao. Ovaj program je u toku i samo tokom 2018. godine je 28 porodica među zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana snabdeveno novim nameštajem i ostalim uređajima za domaćinstvo. Paket zimske pomoći koji uključuje drvo za ogrev je dobilo 173 porodice. Oko 182 porodice Roma, Aškalija i Egipćana su plaćene stanarine na period od 12 meseci.

Identifikacija stambenih potreba

Preduzete mere za identifikovanje porodica koje žive u neodgovarajućim uslovima stanovanja i kreiranje baze podataka za vođenje slučajeva identifikovale su 771 osobu koja žive u neodgovarajućim uslovima stanovanja za 2017. godinu, oko 962 za 2018. godinu i 482 osoba za 2019. godinu.

Grafikon 9 - Broj porodica bez odgovarajućeg smeštaja

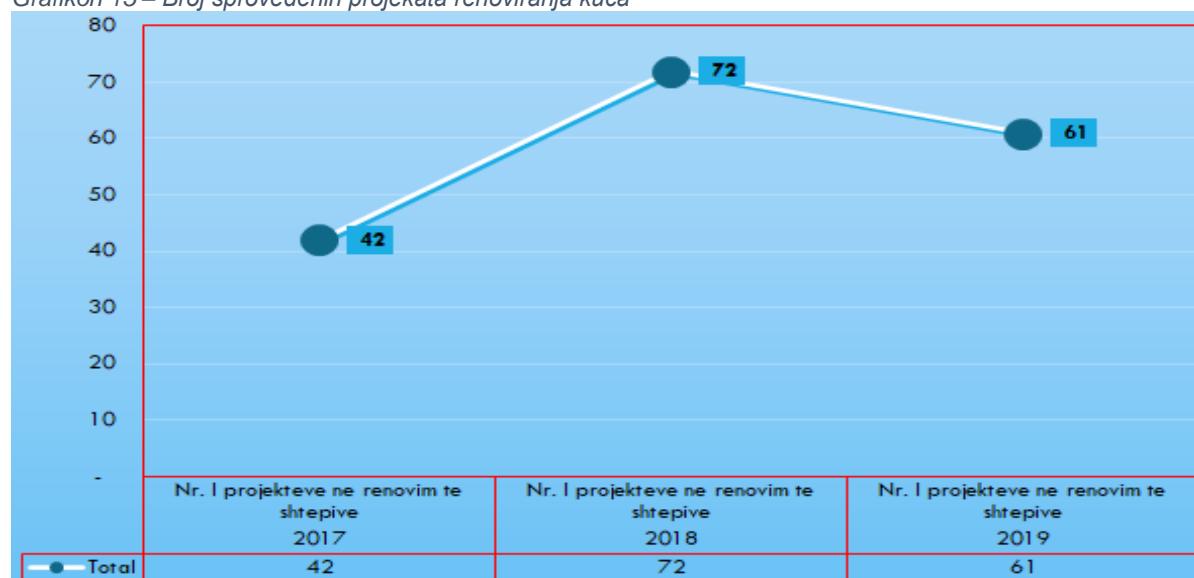


Izvor 18: Godišnji izveštaji MŽSPP-a

Rekonstrukcija i renoviranje kuća

Rekonstrukcija i renoviranje kuća je nastavljena i kao rezultat tokom 2017. godine, a bilo je 42 projekata za renoviranje kuća, 72 u 2018. godini i 61 tokom 2019. godine.

Grafikon 15 – Broj sprovedenih projekata renoviranja kuća

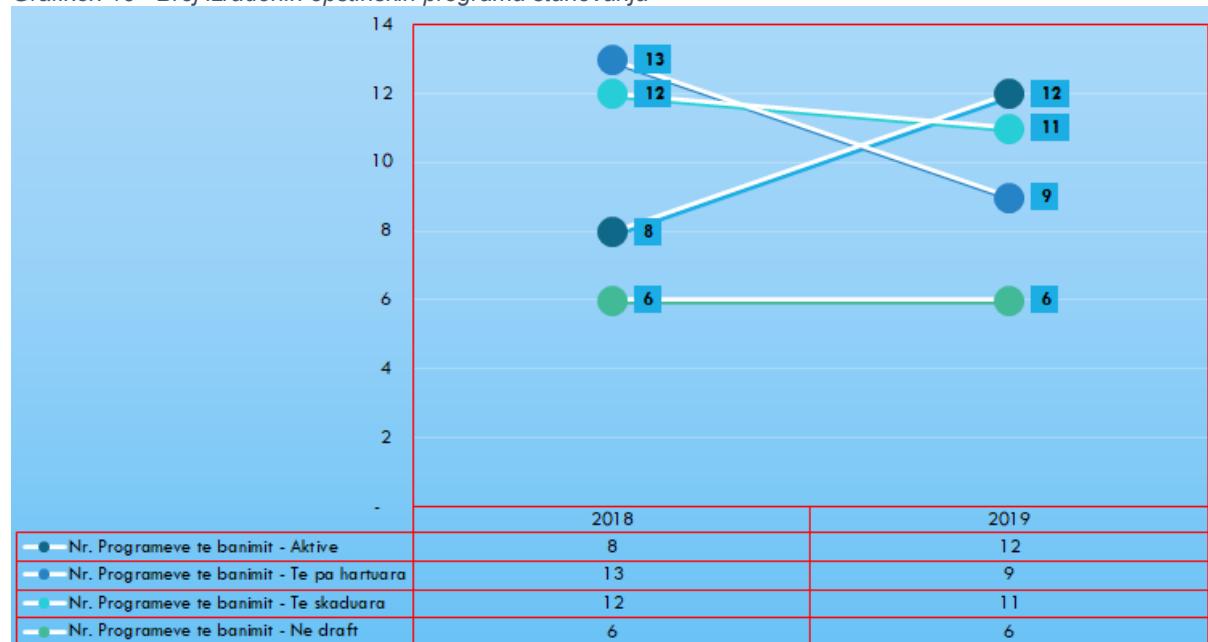


Izvor 19: Godišnji izveštaji MŽSPP-a

Programi stanovanja

Stanovanje u opštinama se rešava izradom trogodišnjih programa stanovanja koji uključuju sve zajednice sa stambenim potrebama, uključujući zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, u opštinama u kojima žive pripadnici zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. Do kraja 2019. godine 12 opština je imalo tekuće programe, u 12 opština su istekli trogodišnji programi stanovanja, a u 6 opština su izrađeni trogodišnji programi i opštine su u procesu njihovog odobravanja. Sledeći grafikon daje kratak sažetak trogodišnjih programa stanovanja.

Grafikon 10 - Broj izrađenih opštinskih programa stanovanja



Izvor 20: Godišnji izveštaji MŽSPP-a

U prilogu se nalazi sažeti spisak svih opština sa tekućim trogodišnjim stambenim programima, trogodišnjim programima koji su istekli i izrađeni. Kroz trogodišnje programe stanovanja bilo je moguće identifikovati stambene potrebe i porodice bez odgovarajućeg smeštaja.

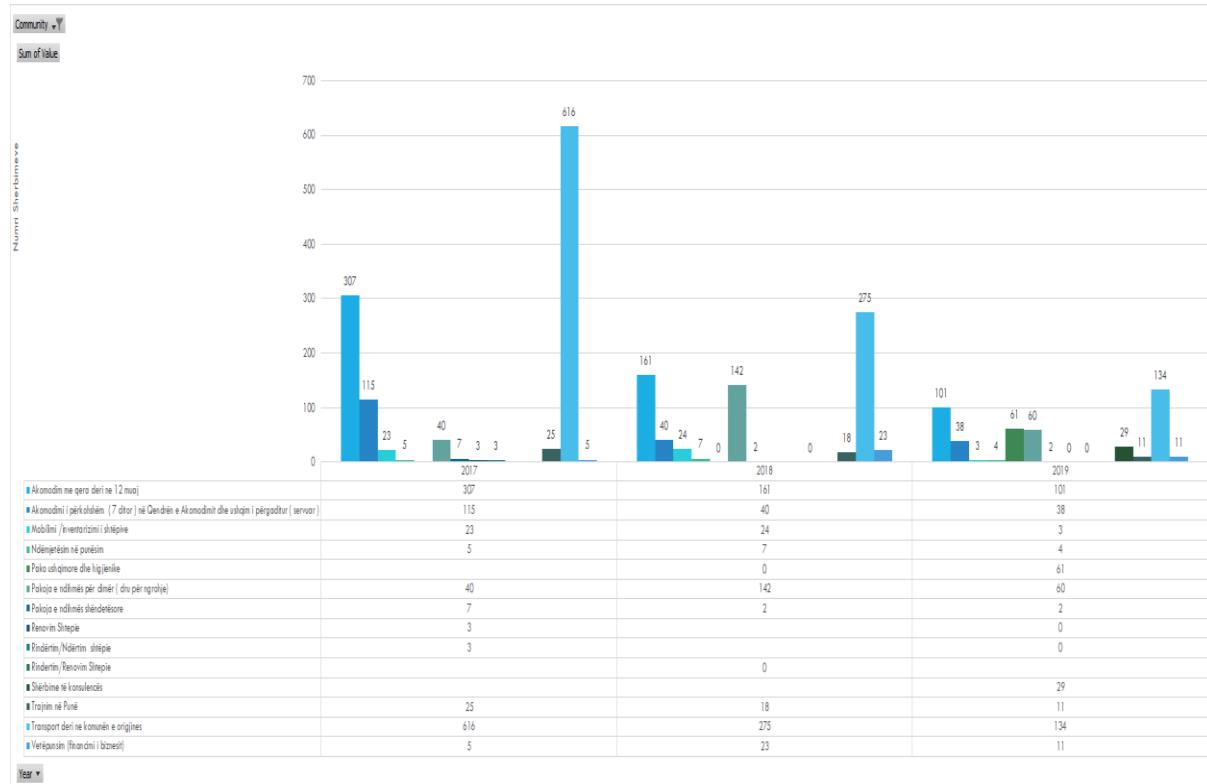
6 Ostale međusektorske podrške

6.1 Reintegracija

Kao međusektorski paket podrške sa oko 13 usluga, Odeljenje za reintegraciju repatriiranih lica (ORRL) pri Ministarstvu unutrašnjih poslova, u saradnji sa drugim resornim ministarstvima i uz podršku različitih međunarodnih organizacija i nevladinih organizacija, ulaže stalne napore za reintegraciju repatriiranih lica pružanjem nekoliko paketa podrške, kao što su hrana i higijenska oprema, zdravstvena zaštita, privremeni smeštaj, obrazovna podrška.

Ukupno 5.597 pripadnika zajednica Roma i Aškalija je imalo koristi od paketa usluga ORRL-a MUP-a u 2017., 2018. i 2019. godini. Jedna od najčešće korišćenih usluga bio je prevoz do opštine porekla, praćen smeštajem u iznajmljenim objektima na dvanaest (12) meseci.

Grafikon 18 – Broj usluga koje je ORRL pružilo pripadnicima zajednica Roma i Aškalija



Izvor 4: Godišnji izveštaji ORRL-a pri Ministarstvu unutrašnjih poslova

Kao što se vidi iz grafikona, prevoz do opštine porekla se smanjuje iz godine u godinu usled pada potražnje. Pozitivan trend za obukom na radnom mestu posredovanjem na poslu i samozapošljavanjem, se nastavlja od 2017. do 2018. godine.

6.2 Civilna registracija

Agencija za civilnu registraciju (ACR) Republike Kosovo je institucija pod mandatom Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP). ACR je glavna institucija za upravljanje identitetom svih građana zemlje. ACR je odgovorna za vođenje pouzdanog registra civilnog statusa i praćenje kvaliteta dokumenata o civilnom statusu, kako bi se pružile kvalitetne i efikasne usluge svim građanima Kosova. ACR je odgovorna za razvoj, praćenje i sprovođenje vladinih politika o civilnoj registraciji i civilnom statusu i pružanje usluga građanima koji podnose zahteve za lične karte, pasoše, vozačke dozvole i registraciju vozila.

Opštinske kancelarije o civilnom statusu (OKCS) su „prednje kancelarije” službe za civilni status, gde se ostvaruju kontakti sa građanima i gde se prikupljaju i evidentiraju podaci o civilnom statusu. OKCS su pod odgovornošću opština, kao što je definisano Zakonom br. 04/L-003 o civilnom statusu (član 2. tačka 1.11) i Zakonom br. 03/L-040 o lokalnoj samoupravi.

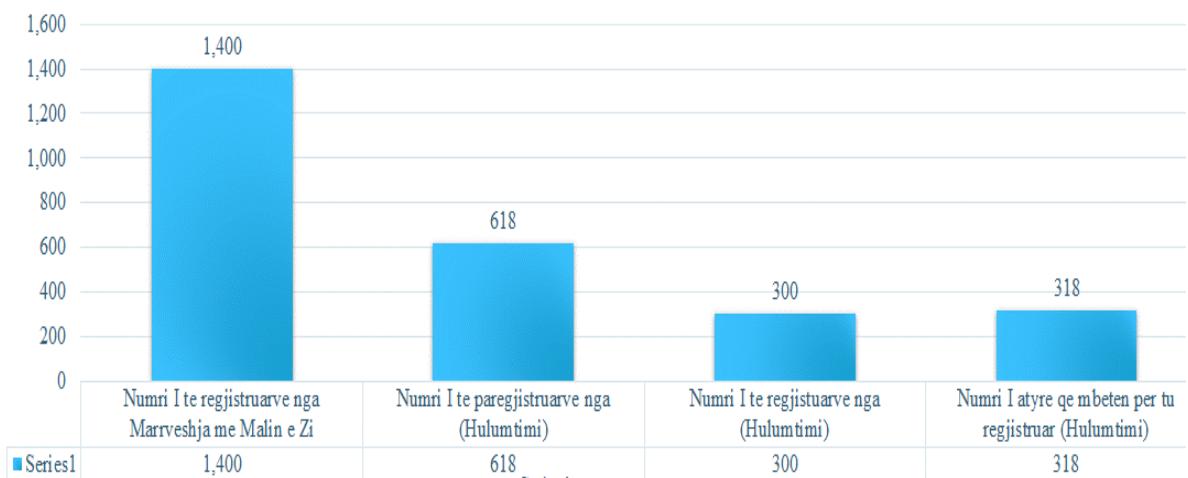
Rad ACR-a za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana je zasnovan na nekoliko politika, sporazuma i dokumenata o regionalnom i međunarodnom kontekstu koji uključuju:

- Deklaraciju iz Zagreba o pružanju dokumenata civilnog statusa i civilne registracije u Jugoistočnoj Evropi, od 26. i 27. oktobra 2011. godine,
- Revidirani nacrt Deklaracije iz Zagreba u Skoplju,
- Sastanak decenije Roma u martu 2012. godine, i
- Preporuke lidera Regionalne konferencije o civilnoj registraciji u Podgorici u oktobru 2013. godine, Evropska komisija - OEBS - KLPK-UNHCR –
- Uredba o ratifikaciji međunarodnog sporazuma između Vlade Republike Kosovo i Vlade Crne Gore, potpisana u Podgorici 30. juna 2011. godine i primljena u kancelariji predsednika Republike Kosovo 13. jula 2011. godine, sa raseljenim licima sa Kosova koja živi u Crnoj Gori.

U nacionalnom kontekstu, glavni dokument politike ACR-a i pravni okvir uključuju:

- Zakon br. 04/L-003 o civilnom statusu
- Zakon br. 04/L-215 o državljanstvu,
- Administrativno uputstvo (MUP) br. 24/2015 za naknadnu registraciju u registrima civilnog statusa,
- Cirkular br. 02/872 od 24. 6. 2015. godine o neizricanju novčanih kazni i tarifa za zajednicu Roma, Aškalija i Egipćana na Kosovu,
- Strategija za uključivanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u kosovsko društvo od 2009. do 2015.,
- Strategija za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021.

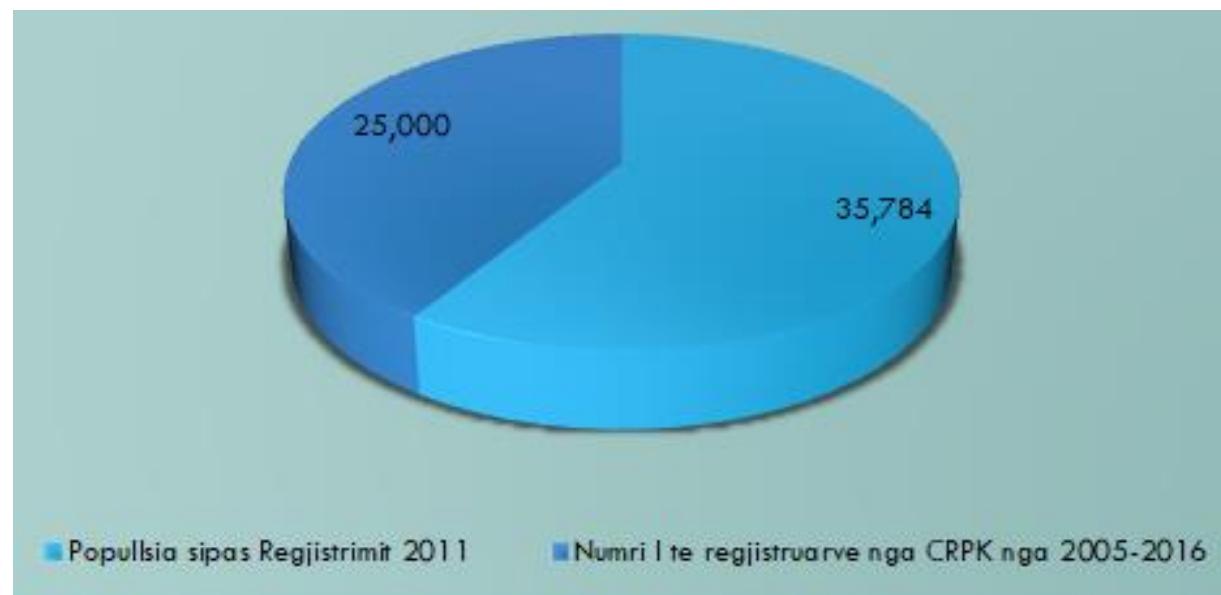
Cirkular Agencije za civilnu registraciju je dostavljen opštinama u vezi sa nesprovođenjem kaznenih mera zbog neblagovremene registracije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana na Kosovu. Sprovođenje sporazuma o naknadnoj registraciji u Osnovne registre civilnog statusa i državljanstva i obezbeđivanje dokumenata, izvoda iz matične knjige rođenih, lične karte i pasoša za sva lica poreklom sa Kosova vrši se u punom partnerstvu sa Vladom Crne Gore uz podršku UNHCR-a i OEBS-a. Sprovođenje ovog sporazuma ušlo je u završnu fazu, gde je do sada država Kosova registrovala 1400 raseljenih lica, koja su mogla da regulišu svoj status u Crnoj Gori.



Maja 2016. godine, Agencija za civilnu registraciju je, zajedno sa UNHCR-om na Kosovu, objavila izveštaj kojim identificuje neregistrovane osobe na Kosovu, sa fokusom na zajednice Roma, Aškalija i Ekipćana, sa 618 neregistrovanih osoba na nivou zemlje. Od tada je ACR od 618 ljudi do sada uspela da registruje oko 300 osoba uz podršku UNHCR-a, CRP-a i opština.

Od 2005. godine, Program o građanskim pravima koji podržava UNHCR je pomogao približno 25.000 osoba u kancelarijama za civilni status u Republici Kosovo.

ACR je uspostavila međuinstитucionalnu radnu grupu koja ima za cilj borbu protiv pojave slučajeva rođenih, ali neregistrovanih lica, kao i uspostavljanje mehanizma za registraciju neregistrovanih lica.



6.3 Rodna ravnopravnost

Agencija za ravnopravnost polova (ARP) Kosova je izvršna agencija koja deluje pri Kancelariji premijera. Ona je odgovorna za razvoj i primenu dokumenata politike i strategija vezanih za rodnu ravnopravnost, sprovodenje zakona, praćenje i sprovodenje standarda, rešavanje zahteva donatora i sveukupnu koordinaciju politika o pitanjima vezanim za pol, u cilju jačanja uloga žena u društvu, ekonomiji i unapređenju dnevnog reda rodne ravnopravnosti.

Njen glavni dokument pravnog okvira je Zakon br. 2004/2 o ravnopravnosti polova i njen Program za rodnu ravnopravnost od 2008. do 2013. i novoizrađeni i odobreni kosovski Program za rodnu ravnopravnost od 2020. do 2024. Detaljni pregled gore navedenog programa otkriva da zajednice Roma, Aškalija i Egipćana pripadaju prioritetskim grupama i to je istaknuto 32 puta. Rani brakovi u tim zajednicama identifikovani su kao izazov koji zahteva hitno rešavanje.

Poslednjih godina, ARP je podržala kroz subvencije „Organizacije mreža žena Roma, Aškalija i Egipćana“ svojim projektom „Drugi izgled“. Cilj projekta je bio stvaranje dokumentarnog filma za podsticaj podizanja svesti protiv nasilja u porodici, posebno protiv nasilja nad ženama.

U cilju podizanja svesti javnosti o pravnom okviru koji garantuje ravnopravnost polova u RKS tokom 2019. godine ARP je realizovala video spot „Sprečavanje ranih brakova“.

Grafikon 19: Broj ranih brakova

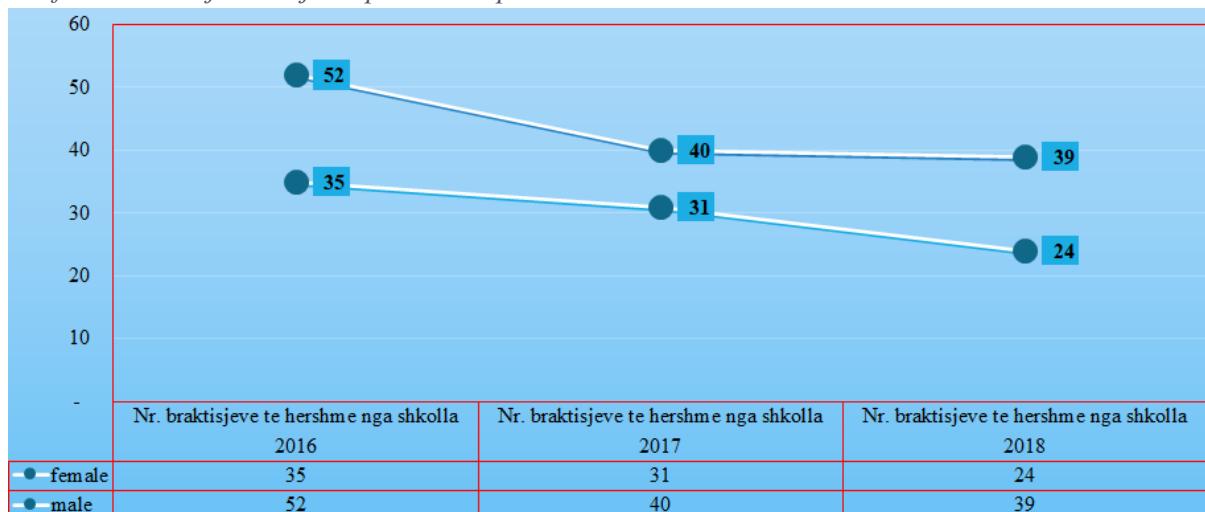


Izvor 22: Izveštaj ARP-a 2019.

Sekvenca sa video foruma realizovanog za sprečavanje ranih brakova, gde je tokom 2016. godine bilo 63 slučaja, 2017. godine - 60 slučajeva, 2018. godine - 49 slučajeva, a 2019. godine - 34 slučaja. Ovaj video snimak je takođe preveden na romski jezik i emitovan u okviru emisije Uniteti na RTK. U julu ove godine isti video će biti emitovan i na drugim privatnim televizijama uz pomoć UNFP-a.

Napredak se takođe može primetiti i u obrazovnom sektoru, gde žene iz zajednica Roma, Aškalija i Egipćana sve više pohađaju škole, više škole i univerzitete. Napuštanje škole opada iz godine u godinu, kao što se može videti na sledećem grafikonu.

Grafikon 11: Broj lica koja su prerano napustila školu

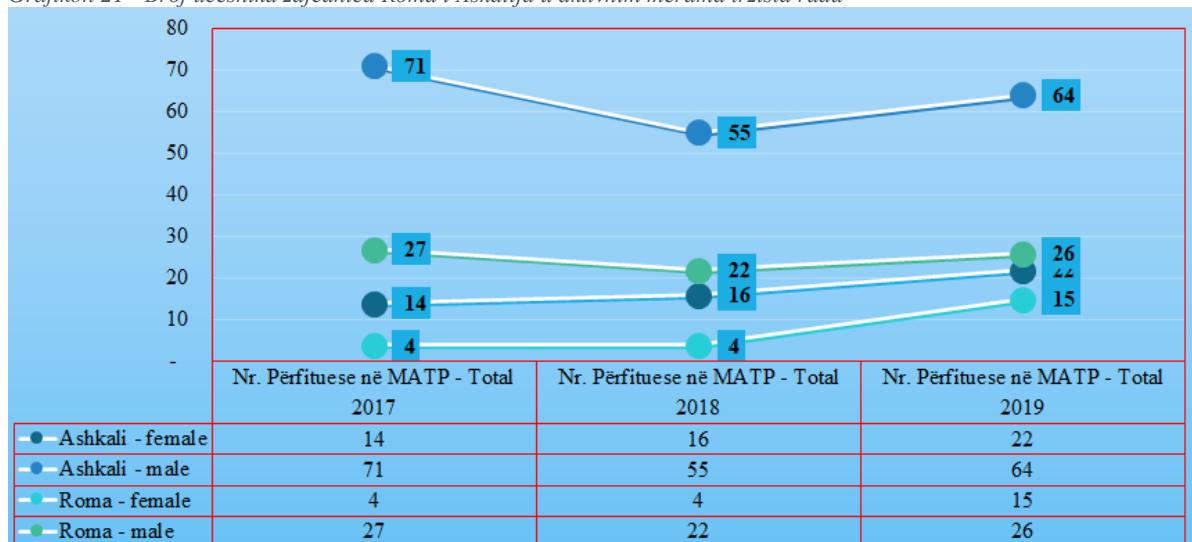


Izvor 23: Godišnje statistike MONT-a

Svake godine sve manje učenika napušta školu i u poređenju sa periodom pre 2016. godine, ovo je značajan napredak.

Učešće i zastupljenost žena u Aktivnim merama tržišta rada (AMTR) značajno se poboljšalo u poređenju sa prethodnim godinama, međutim jaz između muškaraca i žena ostaje velik u obe zajednice. Sledеći grafikon daje kratak rezime učešća žena Romkinja i Aškalija u AMTR-u.

Grafikon 21 - Broj učesnika zajednica Roma i Aškalija u aktivnim merama tržišta rada



Izvor 5: Administrativna baza podataka MRSZ-a

7 SPROVOĐENJE STRATEGIJE NA LOKALNOM NIVOU

7.1 Uvod

Republika Kosovo prema popisu stanovništva iz 2011. godine ima 1.780.021 stanovnika koji žive na površini od 10.896 km² podeljenoj na 38 opština. Najveća opština po broju stanovnika je opština Priština sa 198.897 stanovnika, a najmanja opština po broju stanovnika je opština Parteš sa 1.787 stanovnika. Po površini najveća opština je Podujevo sa 633 km², a najmanja opština po površini je opština Mitrovica sa 5 km².

Prema popisu stanovništva na Kosovu iz 2011. godine, oko 35.784 stanovnika Republike Kosovo su pripadnici zajednica Roma, Aškalija i Egipćana. Od toga, 8.824 su Romi, a 15.436 su Aškalije koji žive na Kosovu. Na taj način Romi čine 0,51% stanovništva, Aškalije 0,89%, a Egipćani 0,66%. Romi, Aškalije i Egipćani tradicionalno žive na Kosovu i u osnovi svojim jedinstvenim tradicijama i kulturama doprinose njenom raznolikom društvu. Pripadnici tri zajednica su rasprostranjeni širom Kosova, uglavnom u 24 opštine, sa značajnim prisustvom u opštinama Uroševac, Kosovo Polje, Đakovica, Peć i Prizren.

U opštinama u kojima žive u značajnom broju, zajednice Roma, Aškalija i Egipćan su odgovarajuće zastupljeni u mehanizmima zaštite zajednica, pošto Komitet za OKZP i za zajednice (MA), koji je obavezan za svaku opštinu u kojoj sve zajednice koje žive u određenoj opštini moraju biti zastupljene; potpredsednik opštine za zajednice (POZ) i potpredsednik Skupštine opštine za zajednice (PSOZ), je obavezan u opštinama u kojima zajednice čine najmanje deset procenata ukupnog stanovništva.

Tabla 15: 5 opština sa najvećim stanovništvom Roma

Opština	Ukupno stanovništvo	Roma	Postotak Roma
Đakovica	94.556	738	0,78%
Obilić	21.549	661	3,07%
Peć	96.450	993	1,03%
Prizren	177.781	2.899	1,63%
Gračanica	10.675	745	6,98%
Ukupno	401.011	6.036	1,51%

Tabela 16: 5 opština sa najvećim stanovništvom Aškalija

Opština	Ukupno stanovništvo	Aškalija	Postotak Aškalija
Kosovo Polje	34.827	3.230	9,27%
Lipljan	57.605	1.812	3,15%
Prizren	177.781	1.350	0,76%
Štimlje	27.324	750	2,74%
Uroševac	108.610	3.629	3,34%
Ukupno	406.147	10.771	2,65%

Tabela 17: 5 opština sa najvećim stanovništvom Egipćana

Opština	Ukupno stanovništvo	Egipćana	Postotak Egipćana
Dečane	40.019	393	0,98%
Đakovica	94.556	5.117	5,41%
Istok	39.289	1.544	3,93%
Klina	38.496	934	2,43%
Peć	96.450	2.700	2,80%
Ukupno	308.810	10.688	3,46%

U skladu sa Strategijom za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017-2021 i njihovim Akcionim planom, opštine u kojima žive sve tri zajednice izradile su svoje Strategije za uključivanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u kosovsko društvo.

7.2 Pregled lokalnih akcionih planova za uključivanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u kosovsko društvo

Lokalni akcioni planovi za uključivanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u kosovsko društvo su izrađeni na osnovu Strategije i Akcionog plana centralnog nivoa za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. od 2021.

Ovi lokalni akcioni planovi imaju sličnu i uporedivu strukturu i sadržaj sa strategijom na centralnom nivou. Lokalni akcioni planovi obuhvataju period od 2016. do 2022, u zavisnosti od vremena izrade od strane opština.

Lokalni akcioni planovi za uključivanje zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u kosovsko društvo postavljaju četiri (4) do (5) strateška cilja, svaki sa 3 do 4 specifična cilja ili podcilja koji pokrivaju sledeća 5 sektora:

- Obrazovanje,
- Zapošljavanje i socijalnu zaštitu,
- Zdravstvo,
- Stanovanje, i
- Medije i kulturu u opštini Prizren.

7.3 Praćenje sprovođenja

Poslednjih godina koordinacija između centralnog i lokalnog nivoa za sprovođenje pomenute strategije je značajno poboljšana, ali još uvek treba da bude ojačana. Podaci prikupljeni na nivou zemlje ukazuju na poboljšanja u mnogim oblastima, međutim mehanizam praćenja i procene koji pokazuje napredak u svakoj opštini se treba dalje razvijati i nastaviti.

S obzirom na to da je procena svakog Lokalnog akcionog plana ili ovog srednjoročnog izveštaja nemoguća, stvorena je matrica mera lokalnih akcionih planova koja pokazuje da li je mera/aktivnost sprovedena ili ne. Podatke i izveštaje podnele su opštine Priština, Uroševac, Đakovica, Prizren, Lipljan i Štimalje.

8 Procena sektora

8.1 Obrazovanje

Obrazovanje se često smatra odličnim izjednačavanjem. Može otvoriti vrata radnim mestima, resursima i veštinama koje su pojedincu i porodici potrebni, ne samo da bi preživeli, već i da bi se razvili. Pristup kvalitetnom osnovnom obrazovanju i podršci za dobrobit dece je globalno priznato rešenje za ciklus siromaštva. Oni koji žive ispod granice siromaštva takođe imaju veću verovatnoću da svoju decu drže van škole.

Obrazovanje je direktno povezano sa mnogim rešenjima za siromaštvo, kao što su: ekonomski razvoj, smanjenje nejednakosti u dohotku, smanjenje smrtnosti novorođenčadi i majki, smanjenje porodičnog i društvenog nasilja.

Situacija u vezi sa obrazovanjem se neprestano poboljšava. Podaci koje pružaju opštine i ASK pokazuju da napuštanje škole više nije sistemski problem, povećalo se učešće i postignuća u obrazovanju.

Tabela u nastavku daje rezime opštinskih akcionih planova i detaljan okvir izveštavanja koji uključuje planirane aktivnosti na vertikalnoj listi i opštine koje su izveštavale na horizontalnoj listi. Ona pokazuje koja je opština sprovedla aktivnost, koja je nije sprovedla, a koja nije izveštavala o planiranoj aktivnosti. Sledеća tabela daje objašnjenje aktivnosti.

Skraćenica	Opis
DA	Aktivnost je sprovedena
NE	Aktivnost nije sprovedena
NNPO	Ništa nije prijavljeno opštini
BS	Bez slučajeva
NP	Opština to smatra nepotrebним ili već realizovanim

Aktivnost	Uroševac	Dakovica	Lipljan	Priština	Prizren	Štimlje
Postavljanje kvota za upis u javne vrtiće	Ne	Ne	Ne	Ne	Ne	
Razvoj sistema praćenja za stipendiste u višem srednjem i visokom obrazovanju		Ne	Da	Da	Ne	Da
Olakšavanje prevoza za decu koja žive u ruralnim područjima koja pohađaju više srednje obrazovanje	NP		Da	Da		
Funkcionalizacija nastavnih centara, nastavnih centara zasnovanih na zajednici	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Identifikacija i	Da	Da	Da	Da	Da	Da

bavljenje napuštanjem škole						
Organizovanje kampanja podizanja svesti za upis u predškolsko i osnovno obrazovanje	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Organizovanje kampanja za podizanje svesti o značaju obrazovanja	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Organizovanje intenzivne obuke za decu sa zakašnjenjem u obaveznom obrazovanju		Da	NNPO	Da	Da	Da
Organizovanje letnjih kampova	Da		Da		Da	Da
Organizovanje obuka protiv diskriminacije i predrasuda za nastavnike	Da	Da	NNPO	Da	Ne	Da
Podrška deci zajednica Roma, Aškalija i Egipćana paketom i školskim udžbenicima	Da	Da	Da	Da	Da	Da

8.2 Zapošljavanje i socijalna zaštita

Centri za socijalni rad (CSR) imaju mandat za socijalnu pomoć i pružanje socijalnih usluga na opštinskom nivou. Sveobuhvatna geografska pokrivenost CSR-a postoji u svakoj opštini, pružajući usluge u blizini mesta prebivališta ljudima u potrebi. CSR-i vode baze podataka korisnika sa svim potrebnim detaljima, uključujući i etničku pripadnost.

Programi socijalne zaštite i socijalne usluge koje pružaju centri za socijalni rad (CSR) i opštine neprekidno uključuju sve više i više članova zajednica Roma, Aškalija i Egipćana u sistem socijalne zaštite. Zapošljavanje je još uvek izazov i čini se da je primena kvota za zapošljavanje zastala.

Sledeća tabela daje rezime opštinskih akcionih planova i detaljan okvir izveštavanja koji uključuje planirane aktivnosti na vertikalnoj listi i opštine koje su izveštavale na horizontalnoj listi. Ona pokazuje koja je opština sprovedla aktivnost, koja je nije sprovedla, a koja nije izveštavala o planiranoj aktivnosti. Sledeća tabela daje objašnjenje aktivnosti.

Skraćenica	Opis
DA	Aktivnost je sprovedena
NE	Aktivnost nije sprovedena
NNPO	Ništa nije prijavljeno opštini
BS	Bez slučajeva
NP	Opština to smatra nepotrebним ili već realizovanim

Aktivnost	Uroševac	Dakovica	Lipljan	Priština	Prizren	Štimlje
Kampanja podizanja svesti o uključivanju radne snage iz zajednica u zavodima za zapošljavanje	NNPO	Da	Da	Da	Da	Da
Kampanja podizanja svesti o kvotama za zapošljavanje pripadnika zajednica	Da	Da	Ne	Da	Da	Da
Bolja koordinacija između opštinskih sektora za povećanje pristupa radnim mestima i socijalnim uslugama za zajednice	NNPO	Da	Ne	Da	Ne	Da
Informisanje porodica o programima socijalne pomoći i socijalnih usluga	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Sprečavanje dečijeg rada, posebno teškog rada	NNPO	Da	Da	BS	NNPO	BS
Pružanje dodatnih kurseva stručnog obrazovanja za tražioce posla među zajednicama Roma, Aškalija i Egipćana	NNPO	Da	Da	Da	Da	Da
Redovne posete porodičnom savetovanju radi sprečavanja ranih brakova	NNPO	Da	Da	Da	NNPO	Da
Uredba o subvencijama za preduzeća u zajednici i za ona preduzeća koja zapošljavaju pripadnike zajednica Roma, Aškalija i Egipćana	NNPO	Da	BS	Da	NNPO	NNPO
Početna podrška mladima u zajednici	NNPO	Da	Da	Da	Da	Da

8.3 Zdravstvo

Pristup javnim zdravstvenim službama je poboljšan i opštine dobijaju podršku od donatora za stambena pitanja.

Sledeća tabela daje rezime opštinskih akcionih planova i detaljan okvir izveštavanja koji uključuje planirane aktivnosti na vertikalnoj listi i opštine koje su izveštavale na horizontalnoj listi. Pokazuje koja je opština sprovedla aktivnost, koja nije sprovedena, a koja nije izveštavala o planiranoj aktivnosti. Sledeća tabela daje objašnjenje o aktivnostima.

Skraćenica	Opis
DA	Aktivnost je sprovedena
NE	Aktivnost nije sprovedena
NNPO	Ništa nije prijavljeno opštini
BS	Bez slučajeva
NP	Opština to smatra nepotrebним ili već realizovanim

Aktivnost	Uroševac	Dakovica	Lipljan	Priština	Prizren	Štimlje
Budžetiranje za tretiranje zdravstvenih slučajeva za zajednice		Da	Da	Da		Da

Identifikacija dece koja nisu imunizovana		Da	Da	Da	Da	Da
Organizovanje kampanja podizanja svesti o uslugama koje pružaju centri porodične medicine	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Organizovanje predavanja o zdravstvenom vaspitanju i planiranju porodice	Da	Da	Da	Da	Da	Da
Organizovanje periodičnih mamografskih pregleda u koordinaciji sa KZP-om		Da	Da	Da	Da	Da
Periodični pregledi na terenu od strane centara za porodičnu medicinu u porodicama zajednica	Da	Da	Da	Da	Da	Da

8.4 Stanovanje

Stanovanje u opštinama je rešavano putem izrade trogodišnjeg opštinskog stambenog programa koji uključuje sve zajednice kojima je potreban smeštaj, uključujući zajednice Roma, Aškalija i Egipćana, u opštinama u kojima žive pripadnici zajednica Roma, Aškalija i Egipćana.

Do kraja 2019. godine, 12 opština imalo je neprekidne trogodišnje stambene programe, u 12 opština su istekli trogodišnji stambeni programi, a u 6 opština se izrađuju trogodišnji programi i opštine su u procesu odobravanja.

Prilog sadrži sažeti spisak svih opština sa trogodišnjim stambenim programima, kojima je istekao rok i koji su izradili trogodišnje stambene programe. Putem trogodišnjih stambenih programa je bilo moguće identifikovati stambene potrebe i porodice bez odgovarajućeg stanovanja.

Sledeća tabela daje rezime opštinskih akcionih planova i detaljan okvir izveštavanja koji uključuje planirane aktivnosti na vertikalnom spisku i opštine koje su izveštavale na horizontalnom spisku. Ona pokazuje koja je opština sprovela aktivnost, koja nije sprovela i koja nije izveštavala o planiranoj aktivnosti. Sledeća tabela daje objašnjenje aktivnosti.

Skraćenica	Opis
DA	Aktivnost je sprovedena
NE	Aktivnost nije sprovedena
NNPO	Ništa nije prijavljeno opštini
BS	Bez slučajeva
NP	Opština to smatra nepotrebnim ili već realizovanim

Aktivnost	Uroševac	Đakovica	Lipljan	Priština	Prizren	Štimlje
Izrada uredbi/kriterijuma za potencijalne korisnike	NNPO	Da	Da	Da	NNPO	NNPO
Dodela stanova prema uredbama	Ne	Ne	Da	ONI	Ne	Ne
Poboljšanje životnih/stambenih uslova u postojećim kućama	NNPO	Da	Da	Ne	Da	Da
Legalizacija postojeće imovine/registracija imovine na ime vlasnika	NNPO	Da	Da	NNPO	NNPO	Ne
Dodela parcela/zemljišta za izgradnju kuća za porodice bez stana i imovine	Ne	Ne	Ne	NNPO	NNPO	Da
Registracija u bazu podataka za porodice koje nemaju kuće/porodice u potrebi za kućom	NNPO	Da	Da	Da	NNPO	Da
Određivanje kvota za uključivanje porodica zajednice u pružanju socijalnom stanovanju	NNPO	Ne	Da	NNPO	NNPO	Ne

9 ZAKLJUČCI

Glavni zaključak ove srednjoročne procene je da je Strategija potvrđena kao valjan i sprovodljiv dokument politike o obrazovanju, zapošljavanju, socijalnoj zaštiti, zdravstvu i stanovanju i kao odgovarajući pristup kontekstu situacije zajednica Roma, Aškalija i Egipćana na Kosovu. Dokazi su pokazali značaj, efikasnost, uticaj i održivost i kao doprinos postizanju boljeg obrazovanja, boljem uključivanju u šeme socijalne zaštite, poboljšanom pristupu zdravstvenoj i stambenoj zaštiti i generalno zatvaranju praznina između zajednica na Kosovo. Dokazi prikupljeni iz raznih izvora su pokazali da je strategija imala značajan pozitivan efekat na rast i dostignuća učenika u obrazovanju, na uključivanje najsirošnjih u šeme socijalne zaštite, na poboljšanje pristupa zdravstvenoj zaštiti i stanovanju, s obzirom na to da je zapošljavanje još uvek izazov.

9.1 Značaj

Strategija i akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021. godine i akcioni planovi za uključivanje zajednice Roma i Aškalija u kosovsko društvo su značajni i odgovorni za socio-ekonomski, pravni i politički kontekst kosovskog fokusa na jednakost i prava za zajednice.

Strategija i Akcioni plan prevode pravne i političke okvire Kosova u sveobuhvatniji i ravnopravniji sistem, kao što je navedeno u Ustavu Kosova, Zakonu o zajednicama, Strateškom planu obrazovanja na Kosovu (od 2017. do 2021), Sektorskoj strategiji MRSZ-a od 2017. do 2021, Strategiji sektora zdravstva 2017. do 2021. i stambenoj strategija između ostalih odgovarajućih zakona i okvira politika. Značaj strategije je usko povezan sa posvećenošću kosovskih institucija za jednaka prava i nediskriminaciju za sve zajednice.

9.2 Efektivnost

Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednica Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017. do 2021, su bili efektivni u razvoju i primeni odgovarajućeg modela u smislu koordinacije, koja je stvorila uslove za poboljšano učešće u obrazovanju, uključivanje u socijalnu zaštitu, pristup zdravstvenoj zaštiti i socijalnom stanovanju za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana i značajno je doprinela smanjenju praznine između životnog standarda zajednica koje žive na Kosovo. Gotovo sve aktivnosti planirane i predviđene akcionim planom strategije su sprovela odgovarajuća ministarstva i opštine. Nerešeno pitanje su još uvek kvote za zapošljavanje pripadnika zajednica Roma, Aškalija i Egipćana, kao što je predviđeno zakonom.

9.3 Efikasnost

Prikupljanje podataka i analiza su dokazali da su troškovi budžeta Kosova mnogo veći od procenjenih i planiranih u budžetu strategije. Procenjeni budžet za sprovođenje ove strategije, objavljen iz Akcionog plana strategije i dalje razrađen, pokazuje ukupan budžet od 8.684.758 evra. Međutim, dubljim pregledom budžeta i troškova Strategije, koja je u fazi procene, se može zaključiti da samo budžetski troškovi u okviru ekonomske kategorije, transferi i subvencije za socijalnu pomoć za zajednice Roma i Aškalija MRSZ-a za trogodišnji period iznose 9.273.939 evra.

9.4 Uticaj

Strategija je proizvela činjenične i uočene uticaje na ciljne korisnike. Prema podacima prikupljenim sa centralnog i lokalnog nivoa, intervjua, sastanaka sa opštinskim službenicima iz Opštinske kancelarije za zajednice, jasno je da su rezultati bili na višem nivou u svim oblastima strategije. To se čak može videti u analizi podataka sačinjenih tokom ove srednjoročne procene i predstavljenih u ovom dokumentu i u odeljku priloga. Strategija je izrađena za povećanje i postizanje učešća u obrazovanju za gotovo sve nivoe obrazovanja. Šire uključivanje u šeme socijalne zaštite, poput socijalne pomoći, socijalnih usluga, penzija za osobe sa ograničenim sposobnostima i osnovne penzije za starije zajednice, značajno je poboljšano iz godine u godinu. Napredak je postignut i u zdravstvenim uslugama i imunizaciji, kao i u prevazilaženju problema sa olovom u krvlju. Takođe je bilo poboljšanja i u stambenoj oblasti, gde su izgrađeni brojni stanovi za porodice Roma i Aškalija identifikovane u teškim stambenim uslovima.

9.5 Održivost

Strategija je uspostavila dobar tim za rad i koordinaciju, mehanizme praćenja i povoljne uslove za buduće ponavljanje i izradu programa. Štaviše, socio-politička klima takođe je podržavajuća, ali ekonomski situacija i izgledi za privredni razvoj na Kosovu su i dalje krhki.

Međutim, za održivu procenu trenutnog ili budućeg programa su potrebna poboljšanja u upravljanju podacima, zato što su potrebni statistika, budžetiranje i troškovi. Održivost se može dalje ojačati boljom koordinacijom, zajedno sa podržavajućim politikama i dijalogom između centralnih i lokalnih institucija.

9.6 Pol i ravnopravnost

Strateški pristup takođe je dokazao svoj značaj sa dnevnim redom za rodnu ravnopravnost i ravnopravnosću uopšte, posebno uzimajući u obzir njen doprinos promociji većeg učešća zajednice i učešća u obrazovanju i drugim socijalnim pitanjima. Kao deo napora za rodnu ravnopravnost, strategija je doprinela boljem učešću devojaka u obrazovanju, u velikoj meri smanjujući napuštanje škole od strane devojaka i doprinoseći smanjenju pojave ranih brakova.

10 PREPORUKE

Preporuke se zasnivaju na utvrđenim nedostacima i poteškoćama na koje se nailazi tokom procesa izrade ove srednjoročne procene i imaju za cilj da informišu zainteresovane strane o poboljšanju potrebnom za sprovođenje trenutne Strategije i izradu bilo koje buduće strategije ili programa koji će se razviti.

10.1 Preporuke za Kancelariju za dobro upravljanje

- ✍ Koordinacija između institucija na centralnom nivou je poboljšana, ali se treba ojačati između lokalnog nivoa. KDU bi trebalo da preduzme konkretne korake da ojača koordinaciju postojećih mehanizama na lokalnom nivou, putem izgradnje kapaciteta, obuke i primene odgovarajućih sredstava za praćenje.
- ✍ Tekuća i naredna godina bi se trebale koristiti kao pripremna faza za izvlačenje pouka iz sprovođenja strategije i identifikovanih slabosti za stvaranje novih programa.

10.2 Preporuke za sektor obrazovanja

- ✍ Šema stipendiranja je imala pozitivne efekte na učešće i dostignuća u pogledu obrazovanja od strane pripadnika zajednica Roma i Aškalija, tako da bi MONT trebao da nastavi da daje stipendije najmanje na nivou prethodnih godina.
- ✍ Učešće u predškolskom obrazovanju je još uvek malo za pripadnike zajednica Roma i Aškalija kojima je potrebno rešavanje i rešenje. Stoga se preporučuje rešavanje ovog pitanja koje se može rešiti preduzimanjem više kampanja podizanja svesti, personalizovanim pristupom za porodice dece, ciljanim intervencijama na porodice dece koja se ne upisuju u predškolsko obrazovanje
- ✍ MONT treba da započne sa prikupljanjem podataka i izveštaja od aktivnih donatora u sektoru obrazovanja o njihovim datim doprinosima i troškovima na strateškim merama,
- ✍ Centri za učenje sa osnovom u zajednici treba da budu institucionalizovani i budžetirani na osnovu operativnih potreba,
- ✍ Sektor zapošljavanja naglasio je potrebu da se organizuju i obezbede kursevi albanskog jezika za članove zajednice Roma i Aškalija, kako bi se povećale njihove veštine i mogućnosti zapošljavanja.

10.3 Preporuke za sektor zapošljavanja

- ✍ Potrebni su dodatni napor i potrebna je veća saradnja, kako bi se povećalo učešće zajednice u AMTR-u, službama za zapošljavanje i programima obuke,
- ✍ Potrebna je bliža koordinacija sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja i opštinom kako bi se olakšalo prijavljivanje za opštinske grantove za poljoprivredu,

 Treba učiniti dalje napore za sprovođenje mera 2.1.2. Poboljšanje zastupljenosti zajednica Roma i Aškalija u zapošljavanju u javnim institucijama i preduzećima, što je zakonski uslov sa kvotama utvrđenim za zajednice,

10.4 Preporuke za sektor socijalne zaštite

-  Blisko sarađivati sa službama za zapošljavanje u razvijanju opcija za premeštanje korisnika socijalne pomoći u AMTR, posebno rado sposobnih mladih ljudi,
-  MRSZ bi trebalo da razmotri reformu šema socijalne pomoći radi boljeg i objektivnijeg pokrivanja najsiromašnjih,
-  MRSZ treba da unapredi u saradnji sa opštinama i centrima za socijalni rad (CSR-a) izradu opštinskih akcionalih planova za socijalne usluge,

10.5 Preporuke za sektor zdravstva

-  Dalje razvijati usluge zdravstvene zaštite na terenu putem kućih poseta za imunizaciju, lekarske pregledi u školama, jer su pokazali napredak u olakšavanju pristupa zdravstvenoj zaštiti za zajednice,
-  Poboljšanje sistema upravljanja zdravstvenim informacijama na pravi način da bi se pružale informacije o uslugama zdravstvene zaštite

10.6 Preporuke za stambeni sektor

-  MŽSPP treba da sarađuje sa opštinama i drugim organizacijama civilnog društva na sastavljanju spiska potreba za socijalnim stanovanjem i unos rezultata u bazu podataka,
-  U saradnji sa opštinama, MŽSPP treba unapredi zapošljavanje službenika za stanovanje koji će koordinirati, nadgledati i obezbediti sprovođenje trogodišnjeg stambenog programa,
-  Raditi na poboljšanju koordinacije između svih aktera uključenih u stambeni sektor, MŽSPP, donatora, opština i organizacija civilnog društva,
-  U saradnji sa opštinama, donatorima i organizacijama civilnog društva, treba uspostaviti mehanizam za sprovođenje praćenja sa odgovarajućim sredstvima za praćenje trogodišnjih stambenih programa,

11 PRILOZI

11.1 Prilog: Stanovništvo Kosova

Opština	Ukupno stanovništvo	Romi	Aškalije	Egipćani	Postotak Roma	Postotak Aškalija	Postotak Egipćana	Postotak Roma, Aškalija Egipćana
Dečane	40.019	33	42	393	0,08%	0,10%	0,98%	1,17%
Đakovica	94.556	738	613	5.117	0,78%	0,65%	5,41%	6,84%
Glogovac	58.531	0	0	2	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Gnjilane	90.178	361	15	1	0,40%	0,02%	0,00%	0,42%
Dragaš	33.997	3	4	3	0,01%	0,01%	0,01%	0,03%
Istok	39.289	39	111	1.544	0,10%	0,28%	3,93%	4,31%
Kačanik	33.409	5	1	0	0,01%	0,00%	0,00%	0,02%
Klina	38.496	78	85	934	0,20%	0,22%	2,43%	2,85%
Kosovo Polje	34.827	436	3.230	282	1,25%	9,27%	0,81%	11,34%
Kamenica	36.085	240	0	0	0,67%	0,00%	0,00%	0,67%
Mitrovica	71.909	528	647	6	0,73%	0,90%	0,01%	1,64%
Lipljane	57.605	342	1.812	4	0,59%	3,15%	0,01%	3,75%
Novo Brdo	6.729	63	3	0	0,94%	0,04%	0,00%	0,98%
Obilić	21.549	661	578	27	3,07%	2,68%	0,13%	5,87%
Orahovac	56.208	84	404	299	0,15%	0,72%	0,53%	1,40%
Pec	96.450	993	143	2.700	1,03%	0,15%	2,80%	3,98%
Podujevo	88.499	74	680	2	0,08%	0,77%	0,00%	0,85%
Priština	198.897	56	557	8	0,03%	0,28%	0,00%	0,31%
Prizren	177.781	2.899	1.350	168	1,63%	0,76%	0,09%	2,48%
Skenderaj	50.858	0	10	1	0,00%	0,02%	0,00%	0,02%
Štimalje	27.324	23	750	0	0,08%	2,74%	0,00%	2,83%
Štrpc	6.949	24	1	0	0,35%	0,01%	0,00%	0,36%
Suva Reka	59.722	41	493	5	0,07%	0,83%	0,01%	0,90%
Uroševac	108.610	204	3.629	24	0,19%	3,34%	0,02%	3,55%
Vitina	46.987	12	14	0	0,03%	0,03%	0,00%	0,06%
Vučitrn	69.870	68	143	1	0,10%	0,20%	0,00%	0,30%
Mališevo	54.613	26	5	0	0,05%	0,01%	0,00%	0,06%
Mamuša	5.507	39	12	0	0,71%	0,22%	0,00%	0,93%
Gračanica	10.675	745	104	3	6,98%	0,97%	0,03%	7,98%
Klokot	2.556	9	0	0	0,35%	0,00%	0,00%	0,35%
Ukupno	1.739.825	8.824	15.436	11.524	0,51%	0,89%	0,66%	2,06%

11.2 Prilog: Strateški okvir ključnih pokazatelja učinka

Ova tabela sadrži Inicijalni okvir pokazatelja za zajednice Roma, Aškalija i Egipćana na Kosovu i važna je za praćenje i procenu strategija na centralnom i lokalnom nivou za uključivanje ovih zajednica u kosovsko društvo. Ovaj okvir pokazatelja treba dalje razvijati i obogaćivati kako bi se izmerio napredak.

Pokazatelj/godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Obrazovanje	2014/2015.	2015/2016.	2016/2017.	2017/2018.	2018/2019.
Broj dece u predosnovnom obrazovanju		354	387	410	436
Broj dece u predškolskom obrazovanju		5	2	9	11
Broj lica koja rano napuštaju školu			87	71	63
Broj repatriiranih i reintegrisanih lica u preduniverzitetskom obrazovanju			6	71	
Broj učenika koji imaju koristi od podučavanja			237	400	250
Broj učenika predškolskog, osnovnog, nižeg i višeg srednjeg obrazovanja			6.268	6.662	6.835
Broj učenika u osnovnom i nižem srednjem obrazovanju			5.412	5.689	5.793
Broj učenika u privatnom obrazovanju				8	4
Broj učenika u višem srednjem obrazovanju			389	553	582
Broj učenika koji su besplatno dobili udžbenike			5.414	5.035	5.815
Broj dodeljenih stipendija			500	507	593
Broj studenata na master nivou				4	21
Broj studenata koji pohađaju Univerzitet u Prištini			18	63	72
Broj studenata u preduniverzitetskom obrazovanju		5.382	6.276	6.670	6.839
Broj studenata upisanih u Studentskom centru				11	
Broj nastavnika			19	20	17
Zapošljavanje	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj korisnika AMTR-a – obuka na radnom mestu			47	33	13
Broj korisnika AMTR-a – javni radovi			23	5	20
Broj korisnika AMTR-a – subvencija plata			30	12	9
Broj korisnika AMTR-a - Samozapošljavanje			9	30	6
Broj korisnika AMTR-a – obučeni			7	17	28
Broj korisnika AMTR-a – ukupno			116	125	182
Broj intervencija u zapošljavanju od strane EK-a			91	215	193
Broj tražilaca posla u stručnom obrazovanju				124	
Broj nezaposlenih registrovanih u EK-u		4,524		5,230	

Pokazatelj/godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj osoba koje je obučio CSO			162	122	
Socijalna zaštita	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj korisnika osnovne penzije		738	479	555	647
Broj korisnika programa zaštite od nasilja u porodici				33	
Broj dece korisnika penzijske šeme ograničene sposobnosti	83	110	108	79	
Broj dece smeštene u domove sa osnovom u zajednici				48	
Broj dece smeštene u Dečijem domu				1	
Broj korisnika penzije ograničene sposobnosti		237	217	212	208
Broj starijih lica bez porodičnog staranja smeštenih u Domu za socijalnu zaštitu				22	
Broj isplaćene pomoći za hitne slučajeve			22	20	
Broj porodica korisnica subvencija za električnu energiju		77		2.733	2.742
Broj porodica korisnica socijalne pomoći	1.736		2.591	2.733	2.742
Broj članova porodice korisnika socijalne pomoći	8.095	12.036	12.236	12.860	12.934
Broj NVO-a koje pružaju socijalne usluge koje podržava MRSZ				7	
Iznos isplaćen za decu smeštenu u domu sa osnovom u zajednici u evrima				56.600	
Iznos isplaćen za socijalnu pomoć u evrima		2.943.990	3.080.979	3.797.700	3.803.784
Iznos isplaćen iz pomoći za hitne slučajeve u evrima			2.200	4.000	
Iznos dodeljen deci iz penzijske šeme ograničene sposobnosti u evrima		110.000	108.000	79.000	
Socijalna zaštita-socijalne usluge	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Napuštena deca	8		7	6	8
Zlostavljana deca	5		4	1	5
Deca roditelja kojima nije dozvoljeno da vrše roditeljsku dužnost	1		1	1	6
Desa sa asocijalnim ponašanjem	8		15	7	10
Klijenti sa ograničenim sposobnostima - odrasli			2		1
Klijenti sa ograničenim sposobnostima - deca			2		
Opasan dečiji rad	7		43	39	7
Bračno savetovanje	24		29	30	33
Maloletnici u sukobu sa zakonom	15		13	15	13
Siročad	1		5		2
Žrtva nasilja u porodici	11		18	20	25

Pokazatelj/godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Žrtve seksualnog zločina	2			1	3
Ostali klijenti – administrativne usluge	195		131	110	116
Zdravlje	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj vakcinisane dece			1.400	7.786	6.832
Broj sprovedenih zdravstvenih kampanja			1	31	40
Broj pruženih usluga zdravstvene zaštite			246	1.330	
Broj sprovedenih zdravstvenih poseta na terenu/kućama			1.459	2.792	
Broj pružalaca zdravstvene zaštite (NVO)				4	
Broj zdravstvenog osoblja obučenog za sanitarnu higijenu				423	
Broj obavljenih mamografskih pregleda			673	730	
Broj učesnika seminar o sanitarnoj higijeni				80	
Broj održanih radionica o sanitarnoj higijeni				10	
Iznos sredstava dodeljenih pružaocima zdravstvenih usluga u evrima				41.278	
Stanovanje	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj porodica bez odgovarajućeg stanovanja			771	962	482
Broj projekata izgradnje kuća sprovedene na njihovim zemljишtu			42	2	
Broj projekata sprovedenih na renoviranju kuća			42	72	61
Broj kuća opremljenih nameštajem			12	9	
Broj renoviranih i poklonjenih kuća				61	
Broj izrađenih stambenih programa			16	6	3
Pol	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj ranih brakova		63	60	49	34
Civilna registracija	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Broj registrovanih lica iz grupe neregistrovanih				300	
Broj registrovanih od strane CRPK-a od 2005-2016. godine		25.000			
Broj registrovanih prema Sporazumu sa MNE-om					1.400
Broj identifikovanih neregistrovanih lica			618		318

11.3 Prilog: Aktivnosti Akcionog plana

Sledeća tabela aktivnosti opisuje rezime planiranih aktivnosti u Akcionom planu, podeljeni prema vrsti aktivnosti, pokazujući da li je aktivnost u toku, aktivnost u vremenu i godinu završetka aktivnosti. Sadrži podatke o završenim aktivnostima i pokazuje aktivnosti koje treba završiti i služi kao sredstvo za praćenje aktivnosti Akcionog plana.

Prioritetna oblast	Aktivnost	Aktivnost u pravo vreme	Godina 2017.	Godina 2018.	Godina 2019.
Obrazovanje	Podrška predškolskim programima u centrima za učenje		x	x	x
Obrazovanje	Subvencionisanje naknada za upis u javne predškolske institucije za 100 dece				
Obrazovanje	Otvaranje 2 predškolska odeljenja u gravitirajim školama iz zajednice Roma i Aškalija			x	x
Obrazovanje	Izgradnja javnih obdaništa u područjima naseljenim zajednicama Roma i Aškalija			x	x
Obrazovanje	Izrada opštinskih akcionih planova za sprečavanje napuštanja škole i neupisivanja dece iz zajednica Roma i Aškalija		x	x	x
Obrazovanje	Nadgledanje sprovođenja akcionih planova		x	x	x
Obrazovanje	Dodeljivanje 500 stipendija za studente zajednica Roma i Aškalija koji pohađaju više srednje obrazovanje		x	x	x
Obrazovanje	Izrada i sprovođenje godišnjih akcionih planova u više oblasti za repatriiranu decu		x	x	x
Obrazovanje	Praćenje sprovođenja pojedinačnih školskih planova za repatriiranu decu i povratnike iz regionala		x	x	x
Obrazovanje	Sprovođenje kvote za upis studenata u visokoškolske institucije za pripadnike zajednice Roma i Aškalija		x	x	x
Obrazovanje	Organizovanje osnovnih kurseva za upis 100 kandidata u visoko obrazovanje		x	x	x
Obrazovanje	Dodeljivanje stipendija za 50 studenata zajednice Roma i Aškalija		x	x	x
Obrazovanje	Mentorstvo 50 studenata pripadnika zajednica Roma i Aškalija		x	x	x
Obrazovanje	Potrebe za istraživanjem obrazovanja odraslih za pripadnike zajednica Roma i Aškalija		x		
Obrazovanje	Organizovanje kurseva pismenosti za odrasle (50 učesnika)		x	x	x
Obrazovanje	Uključivanje 50 pripadnika zajednica Roma i Aškalija u programe stručnog obrazovanja		x	x	x
Obrazovanje	Širenje informacija o mogućnostima za obrazovanje odraslih (promocijni materijali)		x	x	
Obrazovanje	Postavljanje pokazatelja		x		
Obrazovanje	Priprema pedagoških smernica za izbegavanje segregacije i diskriminacije			x	
Obrazovanje	Obuka nastavnika na temu inkluzije		x	x	x
Obrazovanje	Izrada Administrativnog uputstva za centre učenja				
Obrazovanje	Pružanje podrške za 40 centara za učenje koji služe deci iz zajednica Roma i Aškalija		x	x	x
Obrazovanje	Organizovanje smernica za nadoknadu u školama		x	x	x
Obrazovanje	Studijske potrebe za organizovanjem učenja romskog jezika		x	x	
Obrazovanje	Zapošljavanje nastavnika romskog jezika (tri ekvivalentna osoblja sa punim radnim vremenom)			x	x
Obrazovanje	Razvoj paketa programa podizanja svesti roditelja za rano obrazovanje dece		x		
Obrazovanje	Organizovanje kampanje podizanja svesti u područjima u kojima žive pripadnici zajednice Roma i Aškalija			x	x
Obrazovanje	Organizovanja kampanja za podizanje svesti		x	x	x
Obrazovanje	Organizovanje kampanja za podizanje svesti za širu javnost			x	x
Zapošljavanje	Utvrdjivanje posebnih polnih pokazatelja zapošljavanja i ključnih karakteristika radnih mesta za ove dve zajednice iz		x	x	x

Prioritetna oblast	Aktivnost	Godina 2017.	Godina 2018.	Godina 2019.
Zapošljavanje	Ankete radne snage			
Zapošljavanje	Redovno izveštavanje podataka o koristima koje pripadnici ovih zajednica dobijaju od usluga i mera koje pruža MRSZ	x	x	x
Zapošljavanje	Praćenje stanja zaposlenosti u javnim institucijama u opštinama sa većim prisustvom stanovnika koji dolaze iz ovih zajednica	x	x	x
Zapošljavanje	Praćenje stanja zaposlenosti u centralnim javnim institucijama	x	x	x
Zapošljavanje	Informacije i zagovaranje na osnovu rezultata istraživanja	x	x	x
Zapošljavanje	Zapošljavanje savetnika za zapošljavanje među pripadnicima ovih zajednica u opštinama sa najvećim brojem tražioca posla iz ovih zajednica	x	x	x
Zapošljavanje	Obuka angažovanih savetnika za zapošljavanje			
Zapošljavanje	Istraživanje afirmativnih mera akcije koje su bile efikasne u drugim državama	x		
Zapošljavanje	Sprovodenje kvote u Aktivnim mera tržišta rada (uključujući stručno osposobljavanje)	x	x	x
Zapošljavanje	Izrada i sprovodenje analize potreba i analize efikasnosti usluga / Aktivne mere tržišta rada za ove dve zajednice	x		
Zapošljavanje	Izrada Aktivnih mere tržišta rada / službe za zapošljavanje na osnovu finansiranja istraživanja	x		
Zapošljavanje	Obezbediti korisnicima Aktivne mere tržišta rada (300 godišnje)		x	x
Zapošljavanje	Pružanje garantova za početak biznisa (desetogodišnje)		x	
Zapošljavanje	Organizovanje informativne kampanje sa pripadnicima zajednice Roma i Aškalija		x	x
Zapošljavanje	Emitovanje promocijnih videa		x	
Zapošljavanje	Sastanci sa građanima		x	
Zapošljavanje	Obezbeđivanje socijalne zaštite za siromašne porodice ovih zajednica	x	x	x
Zapošljavanje	Analiza podataka o veličini, strukturi i životnim uslovima porodica koje su korisnice šeme socijalne zaštite			
Zapošljavanje	Poseta porodicama koje su korisnice socijalne zaštite, za koje je procenjeno da su dobili dovoljnju pomoć da zadovolje svoje osnovne životne potrebe			
Zapošljavanje	Dokument je izrađen sa predlozima za MRSZ za dodatnu podršku ovim porodicama	x	x	
Zapošljavanje	Organizovanje informativne kampanje	x	x	
Zapošljavanje	Informativni sastanci sa ODO-om radi povećanja angažovanosti nastavnika na identifikaciji dece sa posebnim potrebama	x		
Zapošljavanje	Informativni sastanci sa odgovornim osobama u centrima porodične medicine	x		
Zapošljavanje	Obezbeđivanje finansijske podrške porodicama sa decom sa posebnim potrebama	x	x	x
Zapošljavanje	Obezbeđivanje penzija za osobe sa posebnim potrebama koji su starosti od 18 do 65 godina	x	x	x
Zapošljavanje	Organizovanje informativne kampanje	x		
Zapošljavanje	Procena nivoa korišćenja svakog oblika socijalnih usluga i organizovanje sastanaka sa članovima ovih zajednica radi poznavanja procene kvaliteta socijalnih usluga od strane korisnika i identifikovanja novih socijalnih usluga	x		
Zapošljavanje	Obezbeđivanje obuka o QMS-u o novim uslugama identifikovanim istraživanjem		x	
Zapošljavanje	Procena potreba za obukom osoblja QMS-a	x	x	
Zapošljavanje	Obezbeđivanje obuke za osoblje QMS-a	x	x	
Zdravstvo	Mamografski pregledi	x	x	x
Zdravstvo	Sprovodenje kućnih poseta od strane mobilnih timova profesionalaca	x	x	x
Zdravstvo	Ostali subvencionisani lekarski pregledi usmereni na rizične grupe	x	x	x
Zdravstvo	Terenski program NVO-a	x	x	x
Zdravstvo	Zapošljavanje neophodnog osoblja za angažovanje u zajednicama	x	x	x
Zdravstvo	Nadgledanje od strane lokalnih vlasti	x	x	x

Prioritetna oblast	Aktivnost	Godina 2017.	Godina 2018.	Godina 2019.
Zdravstvo	Nadgledanje od strane civilnog društva	x	x	x
Zdravstvo	Priprema promociionih materijala	x		
Zdravstvo	Organizovanje kampanja		x	x
Zdravstvo	Priprema promociionih materijala	x		
Zdravstvo	Organizovanje aktivnosti obrazovanja		x	x
Zdravstvo	Priprema promociionih materijala			
Zdravstvo	Organizovanje kampanja	x	x	x
Zdravstvo	Obuka osoblja	x	x	x
Zdravstvo	Terenska poseta radi provere nivoa olova	x	x	x
Zdravstvo	Nabavka kontejnera	x	x	x
Zdravstvo	Prikupljanje otpada	x	x	x
Stanovanje	Identifikacija porodica koje žive u nepogodnim uslovima stanovanja			
Stanovanje	Registracija identifikovanih porodica u bazu podataka			
Stanovanje	Sastavljanje prioritetnih spiskova za socijalno stanovanje			
Stanovanje	Izbor pogodnih mesta za organizovanje kampanje za podizanje svesti	x		
Stanovanje	Izrada i štampanje materijala kampanje	x		
Stanovanje	Obuka u zajednici o imovinskim pravima na Kosovu	x	x	x
Stanovanje	Podizanje svesti o faktorima odlučivanja o imovinskim pravima zajednice Roma i Aškalije	x		
Stanovanje	Projekti o imovinskim pravima zajednice Roma i Aškalija u sedam regiona Kosova		x	x
Stanovanje	Sprovodenje projekata renoviranja	x	x	x
Stanovanje	Projekti za izgradnju ili rekonstrukciju kuća na njihovom zemljištu	x	x	x
Stanovanje	Sprovodenje regionalnog projekta za tretman neformalnih naselja			x
Stanovanje	Unos u bazu podataka opštinske imovine	x	x	
Stanovanje	Unos u bazu podataka imovine građana koji su spremni za iznajmljivanje putem stambenog bonusa	x	x	x
Stanovanje	Izrada trogodišnjih opštinskih planova stanovanja	x		
Stanovanje	Dodela lotova zgrada na opštinskom imanju za socijalno stanovanje	x	x	x
Stanovanje	Sprovodenje sedam regionalnih projekata za socijalno stanovanje (20 stambenih jedinica od 46 m2)		x	x
Stanovanje	Opštine koje ugovaraju privatnu imovinu (kuće ili stanovi) putem šeme stambenog bonusa		x	x
Stanovanje	Usvajanje spiskova korisnika socijalnih stanova	x	x	x
Stanovanje	Usvajanje spiskova korisnika stambenog bonusa	x	x	x

11.4 Prilog: Aktivnosti mehanizma koordinacije

Sledeća tabela opisuje rezime aktivnosti koje je ZQQ preduzeo i sprovodio tokom sprovođenja Akcionog plana za uključivanje zajednice Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017 do 2021. i sadrži pohađane radionice, održane sastanke za obuku, učešće na međunarodnim konferencijama i seminarima, unutar i van Kosova. Ona prikazuje saradnju sa međunarodnim partnerima u sprovođenju i praćenju strategije.

Datum	Aktivnosti / organizovane od strane	KDU	RCC	EC	OSF	GoNM
13. 2. 2018.	Seminar o rešavanju Anti-gypsyisma, održan u Berlinu					
21. 2. 2018.	Seminar o zajednicama Roma, Aškalija i Egiptana o trenutnoj situaciji i nakon 2015. godine i angažovanju GoK-a	x		x		
9. 4. 2018.	Učešće u Nedelji Roma, održanoj u Briselu					
26. 4. 2018.	Priprema smernica za odgovorno budžetiranje Roma, održana u Beču		x			
23. 5. 2018.	Sektorski sastanak o sektoru obrazovanja	x				
24. 5. 2018.	Sektorski sastanci o sektoru stanovanja	x				
24. 5. 2018.	Sektorski sastanci o sektoru zdravstva	x				
25. 5. 2018.	Sektorski sastanak o sektoru zapošljavanja	x				
28. 5. 2018.	Konferencija o uključivanju Roma, gde smo i kuda idemo, održana u Sofiji			x		
30. 5. 2018.	Seminar o stanovanju Roma, održan u Baru		x			
3. 7. 2018.	Priprema smernica za odgovorno budžetiranje Roma, održana u Bukureštu					
30. 8. 2018.	Učešće u integraciji Roma 2020	x	x	x		
21. 9. 2018.	Forum javnog dijaloga za sprovođenje Roma i Aškalija u kosovsko društvo 2017-2021	x				
8. 11. 2018.	Priprema smernica za odgovorno budžetiranje Roma, održana u Rimu			x		
19. 11. 2018.	Sektorski sastanak o sektoru obrazovanja	x				
20. 11. 2018.	Sektorski sastanci o sektoru zdravstva	x				
22. 11. 2018.	Sektorski sastanak o sektoru zapošljavanja	x				
26. 11. 2018.	Sektorski sastanci o sektoru stanovanja	x				
4. 12. 2018.	Učešće nacionalnih kontakt tačaka Roma u Radnoj grupi za integraciju Roma 2020 u Severnoj Makedoniji					x
10. 12. 2018.	Seminar o inovativnim pristupima zapošljavanju Roma, održan u Budimpešti			x		
5. 3. 2020.	Sektorski sastanak o sektoru obrazovanja	x				
6. 3. 2020.	Sektorski sastanci o sektoru stanovanja	x				
6. 3. 2020.	Sektorski sastanci o sektoru zdravstva	x				
5. 3. 2020.	Sektorski sastanak o sektoru zapošljavanja	x				

11.5 Prilog: Broj dece u predškolskom obrazovanju po opštinama

Pokazatelj	Broj dece u predškolskom obrazovanju		
Etnicitet	Romi		
Izvor	Podaci ASK - a		
Opština/školska godina	2015/2016.	2016/2017.	2017/2018.
Kamenica	5	0	6
Prizren	0	0	2
Ukupno	5	0	8

11.6 Prilog: Broj dece u predosnovnom obrazovanju po opštinama

Pokazatelj	Broj dece u predosnovnom obrazovanju		
Etnicitet	Romi, Aškalije, Egipćani		
Izvor	Podaci ASK-a		
Opština/školska godina	2015/2016.	2016/2017.	2017/2018.
Dečane	3	0	6
Dragaš	0	64	0
Uroševac	52	0	63
Đakovica	93	60	95
Istok	29	28	21
Kamenica	1	0	13
Klina	5	5	15
Lipljane	37	4	39
Mamuša	0	52	0
Mitrovica	0	6	3
Obilić	13	0	21
Peć	33	34	33
Podujevo	5	0	13
Priština	4	13	6
Prizren	52	309	44
Orahovac	8	11	13
Štimlje	10	0	17
Suva Reka	9	0	8
Ukupno	354	586	410

11.7 Prilog: Broj učenika u osnovnom i nižem srednjem obrazovanju po opštinama

Pokazatelj	Broj učenika u osnovnom i nižem srednjem obrazovanju		
Etnicitet	Romi, Aškalije, Egipćani		
Izvor	Podaci ASK-a		
Opština/školska godina	2015/2016.	2016/2017.	2017/2018.
Dečane	92	81	88
Uroševac	575	636	622
Kosovo Polje	452	466	529
Đakovica	1429	1275	1327
Istok	317	335	352
Kamenica	121	129	158
Klina	231	231	239
Lipljane	356	370	398
Mališevo	8	2	5
Mitrovica	25	52	56
Obilić	89	107	136
Peć	451	494	556
Podujevo	114	133	132
Priština	57	70	71
Prizren	669	668	631
Orahovac	123	114	133
Štimlje	111	133	131
Skenderaj	2	7	4
Suva Reka	95	100	110
Vitina	0	0	2
Vučitrn	14	8	9
Ukupno	5.331	5.411	5.689

11.8 Prilog: Broj učenika u višem srednjem obrazovanju po opštinama

Pokazatelj	Broj učenika u višem srednjem obrazovanju		
Etnicitet	Romi, Aškalije, Eginčani		
Izvor	Podaci ASK-a		
Opština/školska godina	2015/2016.	2016/2017.	2017/2018.
Dečane	1	4	4
Uroševac	63	66	72
Kosovo Polje	35	45	60
Đakovica	55	101	130
Istok	29	12	44
Kamenica	21	22	21
Klina	8	11	25
Lipljane	29	31	41
Mališevo	4	3	2
Mitrovica	0	1	1
Obilić	5	3	7
Peć	41	3	52
Podujevo	9	16	21
Priština	2	0	1
Prizren	67	53	61
Orahovac	3	8	2
Štimlje	12	10	9
Suva Reka	8	0	0
Vučitrn	14	8	9
Ukupno	406	397	562

11.9 Priog: Opštinski stambeni programi

Sledeća tabela opisuje rezime trogodišnjih opštinskih stambenih programa i njihov status u svim opštinama.

Br.	Opština	Period	Broj slučajeva u 2018. godini	Broj slučajeva u 2018. godini
1	Dečane	Od 2018. do 2021.	553	/
2	Dragaš			
3	Uroševac	Od 2014. do 2016.	1	1
4	Kosovo Polje	Od 2018. do 2020.	7	/
5	Đakovica	Od 2020. do 2022.	/	/
6	Gnjilane	Nacrt/u toku odobrenja	/	/
7	Glogovac	Od 2019. do 2021.	/	2
8	Gračanica	Od 2014. do 2016.	/	/
9	Elez Han	Od 2014. do 2016.	/	/
10	Istok	Od 2016. do 2019.	/	46
11	Junik		/	/
12	Kačanik	Od 2018. do 2021.	/	/
13	Kamenica	Od 2013. do 2015.	20	20
14	Klina	Od 2013. do 2016.	46	46
15	Klokot		/	/
16	Leposavić		/	/
17	Lipljan	Od 2016. do 2019.	100	100
18	Mališevo	Od 2017. do 2020.	1	1
19	Mamuša			
20	Južna Mitrovica	Od 2016. do 2019.	23	23
21	Severna Mitrovica			
22	Novo Brdo	Nacrt/u toku odobrenja		8
23	Obilić	Od 2015. do 2017.	150	150
24	Parteš			
25	Peć	Od 2018. do 2021.	13	13
26	Podujevo	Od 2019. do 2021.	5	5
27	Priština			
28	Prizren	Od 2019. do 2021.		20
29	Orahovac	Od 2013. do 2015.	26	26
30	Ranilug	Nacrt/u toku odobrenja	/	4
31	Štrpcе	Od 2014. do 2016.	8	8
32	Štimlje	Od 2017. do 2019.	5	5
33	Skenderaj			
34	Suva Reka	Nacrt/u toku odobrenja		
35	Vitina	Nacrt/u toku odobrenja		
36	Vučitrn	Od 2015. do 2017.	4	4
37	Zubin Potok			
38	Zvečan			
	Broj slučajeva		962	482

11.10 Prilog: Spisak kontakt osoba

Na centralnom nivou

Br.		Institucija / Ministarstvo	Detalji kontakta
1	Habit Haradinaj	Direktor KDU-a	Habit.haradinaj@rks-gov.net
2	Keriman Sadikay	KDU	Keriman.sadikay@rks-gov.net
3	Ganimete Shala	MRSZ	Ganimete.shala@rks-gov.net
4	Gani Ismajli	AZRK	Gani.Ismajli@rks-gov.net
5	Nazan Safci	MONT	Nazan.safci@rks-gov.net
6	Merita Dalipi	MŽSPP	Merita.dalipi@rks-gov.net
7	Sanije Kiqmari	MZ	Sanie.Kicmari@rks-gov.net
8	Teuta Fazliu	MALS	Teuta.Fazliu@rks-gov.net

Na lokalnom nivou

Br.	Opština	Ime I prezime	Detalji kontakta
1	Prizren	Islam Elshani	Islam_Elshani@yahoo.com
2	Lipljane	Behar Aliu	behar.aliu@rks-gov.net
3	Orahovac	Lendrit Qeli	lendrit.qeli@rks-gov.net
4	Štimlje	Ibrahim Demir	Ibrahim.Demiri@rks-gov.net
5	Mitrovica	Enes Kacapor	Enes.Kacapor@rks-gov.net
6	Klina	Ajet Sejdiu	Ajet.Sejdiu@rks-gov.net
7	Đakovica	Armand behluli	Armend.Behluli@rks-gov.net
8	Obilić	Slaviša Adjančić	Slavisa.Adjancic@rks-gov.net
9	Priština	Klaudia Mula	klaudia.mula@rks-gov.net
10	Vučitrn	Ekrem Merovci	ekrem.merovci@rks-gov.net
11	Suva Reka	Xhelajdin Sadikaj	xhelajdinsadikaj@hotmail.com
12	Gračanica	Leutrim Ajeti	Leutrim.Ajeti@rks-gov.net
13	Uroševac	Xhevahire Rexhepi	Xhevahire.Rexhepi@rks-gov.net
14	Istok	Hajrush Shoshi	hajrush.shoshi@rks-gov.net
15	Podujevo	Zenel Zeneli	zenel.zeneli@rks-gov.net
16	Gnjilane	Elez Kurteshi	elez.kurteshi@rks-gov.net
17	Vitina	Zoran Marinković	zoranbinac@yahoo.com
18	Kosovo Polje	Sladjana Lazić	sladja8@hotmail.com
19	Peć	Sabahudin cirikoviq Shefqet Radoviqi	sabahudin.cirikoviq@rks-gov.net shefqet.radoviqi@rks-gov.net

12 BIBLIOGRAFIJA

Spisak referentne dokumentacije

- Nacionalna strategija razvoja (NDS), GoK, 2016,
- Strategija i Akcioni plan za uključivanje zajednice Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021.,
- Strategija za poboljšanje planiranja i koordinacije politika na Kosovu od 2016. do 2018, GoK, 2015,
- Strateški plan obrazovanja na Kosovu (KESP) od 2017. do 2021, MONT, 2016,
- Strategija Sektora MRSZ-a za zapošljavanje i socijalnu zaštitu, MRSZ,
- Agencija za statistiku Kosova, Studija tržišta rada (LFS), 2019,
- Godišnji izveštaji od 2017. do 2019. MONT-a o sprovođenju Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednice Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021,
- Godišnji izveštaji od 2017. do 2019. MRSZ-a o sprovođenju Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednice Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021,
- Godišnji izveštaji od 2017. do 2019. MZ-a o sprovođenju Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednice Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021,
- Godišnji izveštaji od 2017. do 2019. MŽSPP-a o sprovođenju Strategije i Akcionog plana za uključivanje zajednice Roma i Aškalija u kosovsko društvo od 2017. do 2021,
- Izveštaji opština, 2019,
- Izveštaji Agencije za polnu ravnopravnost, 2019,
- Izveštaji Kancelarije za civilnu registraciju, 2019,
- Principi procene (DAC), OECD, 2008,
- Model CIPP procene (Kontekst, inputi, procesi i proizvodi), Daniel Stufflebeam, 1960.